

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
HRVATSKI STUDIJI

Nikolina Nemeč i Barbara Prprović

**EVALUACIJA MODELA POLICIJE U ZAJEDNICI U POPULACIJI ROMA:
USPOREDBA HRVATSKE I SLOVENIJE**

Zagreb, 2015.

Ovaj rad izrađen je na Hrvatskim studijima pod vodstvom izv. prof. dr. sc. Irene Cajner Mraović i izv. prof. dr. sc. Branka Lobnikara te je predan na natječaj za dodjelu Rektorove nagrade u akademskoj godini 2014./2015.

SADRŽAJ RADA

1. UVOD	1
1.1. Socijalna kontrola u multikulturalnim zajednicama.....	1
1.2. Romi u Hrvatskoj.....	3
1.3. Romi u Sloveniji.....	5
1.4. Model policije u zajednici	7
1.4.1. Povijesni razvoj modela policije u zajednici.....	7
1.4.2. Polazište modela policije u zajednici	8
1.4.3. Konceptualizacija modela policije u zajednici.....	10
1.5. Teorijski okvir modela policije u zajednici	12
1.6. Model policije u zajednici s aspekta zajednice: socijalna kohezija.....	13
1.7. Multietničke zajednice i model policije u zajednici	16
1.8. Primjena modela policije u zajednici u Hrvatskoj i Sloveniji	18
2. HIPOTEZE I OPĆI I SPECIFIČNI CILJEVI	21
2.1. Ciljevi rada	21
2.2. Hipoteze.....	21
3. MATERIJAL I METODE RADA	23
3.1. Uzorak ispitanika.....	23
3.2. Uzorak varijabli	24
3.3. Metode prikupljanja podataka	24
3.4. Metode obrade podataka.....	25
4. REZULTATI	26
4.1. Pouzdanost upitnika.....	26
4.2. Deskriptivna analiza	26
4.2.1. Kvaliteta kontakata policije i građana	26
4.2.2. Percepcije kriminala i nereda	32

4.2.3.	Strah od viktimizacije.....	39
4.2.4.	Kohezija zajednice	46
4.3.	Analiza razlika u radu policije u zajednici	52
5.	RASPRAVA	55
6.	ZAKLJUČCI	58
7.	ZAHVALE	62
8.	POPIS LITERATURE	63
9.	SAŽETAK	67
10.	SUMMARY	68
11.	PRILOZI	69

1. UVOD

1.1. Socijalna kontrola u multikulturalnim zajednicama

Tijekom povijesti u društvu su utemeljena pravila koja reguliraju ponašanje pojedinaca te su osmišljene kazne za one koji ih se ne pridržavaju. Najraniji zapisi o potrebi kontrole ljudskog ponašanja datiraju još od 2300. godine prije Krista kada su sumerski vladari kodificirali koncept prekršaja protiv društva (Miller i Hess, 2008). Potreba za regulacijom ponašanja postojala je oduvijek, a policija je tu imala važnu ulogu predstavljajući se kao „borac protiv kriminaliteta“. Cajner Mraović, Faber i Volarević (2003) smatraju da se takav mentalni sklop „usađuje“ policijskim naraštajima pri čemu se zanemaruje suradnja s ostalim nadležnim tijelima (državnim odvjetništvima, sudovima, prosvjetnim, zdravstvenim i socijalnim službama), a takav sustav uz pomoć medija prihvaća i javnost. Kao posljedica takvog ponašanja javlja se otuđenost građana od policije i mišljenje kako je policija isključivo odgovorna boriti se protiv kriminaliteta i da je kao takva jedina odgovorna za osiguranje kvalitetnog života u zajednici. Građani često traže od policije prijatelje i pomoćnike u rješavanju problema s kojima se susreću: problem vandalizma, buke, poremećaja u ponašanju, prekršaja skitnje, prosjačenja i prostitucije, i sl. što predstavlja pritisak na policijske službenike u njihovom radu. Cajner Mraović i sur. (2003) to ovako opisuju:

„Policijski službenici suočavaju se s dvojbama je li i u kojoj mjeri obavljati poslove koji su tradicionalno smatrani sporednima u odnosu na tradicionalnu listu prioriteta policijskog djelovanja. K tomu, pojavljuju se i frustracije jer policijski službenici ne mogu sami rješavati čitav spektar „drugorazrednih“ problema bez dobre suradnje s nadležnim službama i institucijama u zajednici, koja u praksi uglavnom izostaje, zbog čega oni izbjegavaju takve poslove“ (Cajner Mraović i sur., 2003:17).

Narušeni odnosi, neadekvatna i nekvalitetna suradnja nadležnih tijela, uključujući suradnju policije s građanima u zajednici, dovode do smanjenja povjerenja građana u sustav i konflikata građana i policije. Kao takva, tradicionalna policijska praksa ima nizak stupanj prihvaćanja u javnosti te su potrebne različite reforme kako bi se to stanje promijenilo. Građani moraju imati povjerenja u policiju i zajedno rješavati probleme u zajednici kako bi se osigurala kvaliteta života za sve članove zajednice i kako bi se očuvala socijalna kohezija koja će biti objašnjena u narednim poglavljima.

Interakcija između policije i multikulturalnih zajednica nerijetko je opterećena tenzijama zbog jezičnih barijera, iskrivljenih kulturnih shvaćanja na obje strane ili zbog straha od vanjskih autoriteta kod marginaliziranih skupina (Lobnikar, Šuklje, Hozjan, Banutai, 2013). Stanovništvo u lokalnoj zajednici ima pravo na zaštitu i osjećaj sigurnosti, no kada mu se to pravo uskrati i zavlada osjećaj nesigurnosti, angažman stanovništva na aktivnostima zajednice izostaje, posebice u radu s policijom (Radetić-Paić, Ružić Baf, Opašić, 2010: 310). Kao najveća europska nacionalna manjina, Romi su kroz povijest bili meta upornih progona i ostalih oblika diskriminacija (Lobnikar i sur., 2013), a prema Svjetskom rječniku manjina i autohtonih naroda¹, populacija Roma najviše je diskriminirana manjina u Republici Hrvatskoj. Iz navedenog se primjećuje kako je odnos policije i romskih zajednica od velike važnosti. S jedne strane, Romi moraju imati mogućnost potpunog oslanjanja na policijski rad u službi zaštite (i potpune istrage) od zločina motiviranih mržnjom dok se s druge strane, policija suočava s izazovom efikasnog rada s romskom populacijom koja često njihov rad promatra sa sumnjom i nevjericom kao posljedicom duge povijesti zlostavljanja i diskriminacije od strane različitih državnih institucija (Lobnikar i sur., 2013: 8). Prema Cajner Mraović (2002) mnogi stanovnici Hrvatske ne razumiju životni stil i kulturu Roma te stoga prema ovoj manjinskoj skupini uglavnom gaje predrasude i otpor koji predstavljaju glavne generatore ekstremističkih delikata. Ekstremističko nasilje podrazumijeva kaznena djela protiv života i tijela, opće sigurnosti ljudi i imovine te ostala kaznena djela u kojima su žrtve pripadnici određenih, najčešće manjinskih grupa (Radetić-Paić i sur., 2012). Radetić-Paić i sur. (2012) navode kako je počiniteljima ekstremističkog nasilja cilj odaslati poruku pripadnicima grupe iz koje žrtva dolazi, a da se kao generator ove vrste nasilja prepoznaje diskriminacija po etnicitetu, rasi, spolu, religiji, a u novije doba i diskriminacija prema osobama s posebnim potrebama.

DeGeneste i Sullivan (prema: Lobnikar i sur., 2013) napominju kako se policijske organizacije u različitim zemljama suočavaju s mnogim izazovima u suvremenim multikulturalnim zajednicama na koje djeluju razni socioekonomski faktori, urbanizacija i migracije te povećanje multikulturalnosti u zajednicama. Može se reći kako rad policije u raznolikim, multikulturalnim zajednicama predstavlja izazov za suvremenu policiju (Lobnikar i sur., 2013). U suzbijanju ekstremističkog nasilja usmjerenog prema pojedinim manjinskim skupinama, policija se pridružila realizaciji onih aktivnosti koje su usmjerene na razvoj i poticanje suživota različitih

¹ World Dictionary of Minorities and Indigenous People, <http://www.minorityrights.org/?lid=319&s=101>, pristupljeno, 30. ožujka 2015.

etničkih, rasnih, vjerskih i drugih skupina u lokalnoj zajednici (Cajner Mraović, 2002). Takav model rada policije naziva se koncept „policija u zajednici“, a u njegovom fokusu nalaze se odnosi policije i građana.

S obzirom da se u ovom istraživanju u relaciju dovode percepcija kvalitete rada policije u zajednici od strane stanovništva hrvatske i romske nacionalnosti, a podaci se također uspoređuju s istraživanjem modela policije u zajednici provedenim u Sloveniji, za početak je važno navedene skupine promotriti u konkretnim društvenim kontekstima.

1.2. Romi u Hrvatskoj

Romi nastanjuju područje Republike Hrvatske već više od šest stoljeća, a izvorno potječu iz sjeverozapadne Indije (Hrvatić i Ivančić, 2000). Pisani dokumenti o životu romskog stanovništva na ovim prostorima datiraju iz 14. stoljeća (Škiljan i Babić, 2014), a s obzirom na njihovu neteritorijalnost i migracijski stil života, često ih se smatra narodom bez domovine (Dragun, 2000). Prema Hrvatić i Ivančić (2000), naziv „Romi“ smatra se standardnim, a potječe iz *romani chiba* (pl. Roma) što u prijevodu znači čovjek. Naziv su prihvatile nacionalne i međunarodne asocijacije Roma u svijetu te se on rabi u službenoj terminologiji u Europi i Indiji. U Hrvatskoj je pravni položaj Roma reguliran Ustavom Republike Hrvatske, Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj i Nacionalnim programom za Rome. Prava Roma kao manjine također štite Zakon o diskriminaciji i međunarodni propisi kao što su Međunarodna konvencija o eliminaciji svih oblika rasne diskriminacije i Europska konvencija o ljudskim pravima².

U Hrvatskoj romske manjine uglavnom nisu vezane za „tipične“ vrste naselja, već su prostorno raspršene, tvrdi Štambuk (2000). Autorica dalje navodi kako Romi obično naseljavaju „loše opremljena predgrađa, ali žive i u selima, obično u izdvojenim *ciganskim naseljima*“³ (Štambuk, 2000: 198, kurziv dodan). Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, najviše Roma

² Podaci preuzeti iz Pravna Klinika Pravnog fakulteta u Zagrebu, <http://klinika.pravo.unizg.hr/content/status-romske-populacije-u-republici-hrvatskoj>, pristupljeno, 31. ožujka 2015.

³ Naziv „Cigani“ najčešće se koristio od razdoblja doseljenja do danas, a postoji u brojnim varijacijama. Ako se izuzme pejorativno značenje te riječi, naziv se može smatrati povijesno-lingvistički korektnim. (Hrvatić i Ivančić, 2000)

živi na prostoru Međimurske županije⁴. Upravo zbog navedene koncentracije romske populacije i činjenice kako predstavljaju najbrojniju nacionalnu manjinu u Međimurskoj županiji (4,49% od ukupnog broja stanovnika u županiji)⁵, prostorni obuhvat ovog istraživanja ograničen je na Međimursku županiju. Zbog svoje veličine, romska naselja Parag i Piškorovec u posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine izražena su kao samostalna naselja (Škiljan i Babić, 2014: 149).

Romi su na područje Međimurja došli tijekom zadnjih desetljeća 19. stoljeća (Lapat i Šlezak, 2010) o čemu pišu Škiljan i Babić (2014) napominjući da su Romi migrirali iz Rumunjske i Mađarske nakon 1855. godine kada su im rumunjske vlasti dozvolile slobodno kretanje. Autori tvrde (Lapat i Šlezak, 2010: 81) da dominantna grupa Roma u Međimurju govori *Ljimba d' bjash*, stari rumunjski dijalekt koji je stečen tijekom njihova boravka na područjima današnje Rumunjske. Prema Šlezak (2009) međimurski Romi pripadaju skupini Roma Koritara, a ime su dobili po svom primarnom zanatu – izradi predmeta od drveta. Ipak, danas Romi iz ovog područja za svoju skupinu upotrebljavaju isključivo naziv Bajaši iz čega se zaključuje kako im je jezik osnovni element identiteta (Šlezak, 2009). Potrebno je naglasiti kako su Romi međusobno povezani, svjesni svog podrijetla, kulture i jezika te da romska zajednica pokazuje znakove zavičajnosti i emocionalne vezanosti (Štambuk, 2000).

„Migracije Roma u 9. stoljeću iz Indije u Europu, imale su za posljedicu dolazak u europski socioprostorni ambijent takvog etničkog diverziteta, čiji su se način življenja, jezik i boja kože, znatno razlikovali od drugih etničkih skupina domicilne populacije“ (Škiljan i Babić, 2014: 142). Štambuk (2000) napominje kako ih upravo transnacionalnost njihova identiteta i nepostojanje romske nacionalne države izlaže opasnostima asimilacije i slabljenja pamćenja o sebi. Ipak, Škiljan i Babić (2014) smatraju kako su Romi uspjeli zadržati vlastiti identitet i odoljeti asimilacijskim procesima što je rezultiralo usporenim, otežanim pa i onemogućenim procesom integracije u hrvatsko društvo. S time se također slažu Lapat i Šlezak (2010) koji tvrde kako romsko stanovništvo nije sklono mijenjati svoj način življenja s obzirom na tradiciju koja igra važnu ulogu u njihovim životima pa predstavljaju etničku grupu koja je najmanje

⁴ Podaci preuzeti iz Popisa stanovništva, kućanstava i stanova 2011. Stanovništvo prema državljanstvu, narodnosti, vjeri i materinskom jeziku objavljenom od strane Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske 2013. godine.

⁵ Podaci preuzeti iz Atlasa romskih naselja Međimurske županije, <http://www.hr.undp.org/content/dam/croatia/docs/Research%20and%20publications/socialinclusion/UNDP-HR-ATLAS-ROMA-MEDJIMURJE-2014.pdf>, pristupljeno, 29. ožujka 2015.

integrirana u moderno hrvatsko društvo. „Najveći dio stanovništva Hrvatske uopće ne poznaje niti razumije životni stil i kulturu Roma te stoga prema ovoj manjinskoj skupini uglavnom gaji predrasude i otpor“ (Cajner Mraović, 2002: 2). Razumljivo je kako i sam život u segregiranim i getoiziranim zajednicama rezultira pojačanom društvenom marginalizacijom Roma u Hrvatskoj (Šućur, 2000). Prema Škiljan i Babić (2014) status pojedinih etničkih zajednica u društvu nastaje kao rezultat međuodnosa zajednice s drugim sličnim zajednicama u korelaciji s dinamikom sociopolitičkih zbivanja u dužem razdoblju i njihovom institucionalnom regulacijom. Autori institucionalnu regulaciju u RH opisuju na sljedeći način:

„Diskriminacija koju provode institucije nad romskim stanovništvom u Hrvatskoj prisutna je na više razina. Iako zakoni štite prava nacionalnih manjina, na lokalnoj se razini ti zakoni vrlo rijetko provode u praksi“ (Škiljan i Babić, 2014: 156).

Također, u djelu *Aktualno stanje i prijedlog mjera za nediskriminaciju Roma* (2002), Cajner Mraović opisuje reakciju hrvatskih društvenih službi i institucija po pitanju diskriminacije manjinskih skupina stanovništva, u ovom slučaju Roma, kao:

„(...) neuspjeh hrvatskih sudova da kazne sva djela nasilja ili poticanja nasilja prema Romima kao manjini, što predstavlja kršenje Vladinih obveza koje proizlaze iz Međunarodne konvencije za ukidanje svih oblika rasne diskriminacije“ (Cajner Mraović, 2002: 2).

Ipak, hrvatska policija sve više uvažava potrebu pristupa Romima kao posebno osjetljivoj, manjinskoj skupini stanovništva te uz ostale koncepte usmjerene na smanjenje ekstremističkog nasilja, razvija model „policija u zajednici“ u čijem fokusu se nalaze odnosi policije i građana (Cajner Mraović, 2002). Radetić-Paić i sur. (2010) ističu kako je hrvatsko zakonodavstvo doživjelo promjene s ciljem dosljednijeg poštovanja ljudskih prava, no Cajner Mraović (prema: Radetić-Paić i sur., 2010: 312) naglašava kako su zakonske norme potencijal čije provođenje ovisi o ponašanjima i stavovima osoba koje su zadužene za provedbu zakona te o konkretnom društvenom kontekstu.

1.3. Romi u Sloveniji

Mnoge Europske zemlje, pa tako i Slovenija, imaju iskustva sa zločinima iz mržnje i socijalnim pokretima za isključenje Roma (Strobl, Banutai, Duque, Haberfield, 2013). Romsko

stanovništvo naseljava područje Slovenije od 15. stoljeća, a u Ustavu su prepoznati kao manjinska zajednica (Strobl i sur., 2013) pri čemu im je Ustavom zajamčena posebna zaštita iako ne i status nacionalne manjine (Lobnikar i sur., 2013). Vlada Republike Slovenije (2004) ocjenjuje da u Sloveniji živi 7.000 do 10.000 pripadnika romske etničke skupine, najviše u Prekmurju, u Dolenjskoj regiji, u Bijeloj Krajini i Posavju.

Štrukelj (prema: Lobnikar i sur., 2013) navodi kako postoje četiri grupacije romskog stanovništva u Sloveniji: Romi u Mariboru, u Dolenjskoj regiji, Prekmurju i Gorenjskoj regiji, dok je koncentracija naseljenosti Roma u Sloveniji najveća u Dolenjskoj regiji i Prekmurju (Žagar, 2001). U istraživanju modela policije u zajednici koje je provedeno u Sloveniji, a s čijim podacima će ovo istraživanje biti komparirano, uzorak ispitanika činili su Romi u Prekmurju. Do 18. stoljeća, u Prekmurju se nije zadržao niti jedan pisani izvor koji bi potvrdio ili pokazao put kojim su Romi naselili slovenski teritorij iz susjednih zemalja⁶, dok neki autori (Lobnikar i sur., 2013: 4) navode da je romska populacija doselila u Prekmurje iz Mađarske i Austrije.

Romske zajednice u pravilu su relativno male, većinom ne žive tradicionalno i okupljene su na određenom mjestu, a dio romskih obitelji još uvijek nema stalna prebivališta (Žagar, 2001). Mnoga romska naselja nemaju asfaltirane ceste ni pristup vodi ili električnoj energiji te žive u nedovršenim kućama, straćarama ili kamp prikolicama (Strobl i sur., 2013). U izvješću Vlade Republike Slovenije (2004) stoji kako su uvjeti života u romskim naseljima većinom ispod minimalnog standarda u Sloveniji, a da se romska etnička skupina smatra marginalnom i/ili ranjivom društvenom skupinom. Ipak, među različitim skupinama Roma u različitim regijama Slovenije postoje i različiti statusi, odnosi i ponašanja romskog stanovništva, a oni ovise o (ne)mogućnosti legalnog posjedovanja nekretnine, interesima lokalne zajednice i politike te o funkcioniranju vlade (Lobnikar i sur., 2013). Vlada Republike Slovenije (2004) izvješćuje kako najbolji položaj u Sloveniji imaju upravo Romi u Prekmurju zbog toga što su najbolje prihvaćeni od strane većinskog stanovništva.

Neizostavna je činjenica da se Slovenija obvezala voditi računa o posebnim pravima Roma na područjima edukacije, kulture, zaposlenja, teritorijalnog upravljanja i zaštite okoliša, zdravlja i socijalne skrbi te da će brinuti o informiranosti i zajedničkom donošenju odluka o javnim pitanjima koja se tiču romskog stanovništva (Lobnikar i sur., 2013). Unatoč tome, Lobnikar i

⁶ Položaj Romov v Sloveniji, <http://www.project-redupre.eu/datoteke/Slovenia/REDUPRE-AnalizapoloajaRomovvSloveniji.pdf>, pristupljeno, 29. ožujka 2015

sur. (2013) opisuju kako prema romskom stanovništvu postoje mnogi stereotipi i predrasude od strane većinske populacije, a održavaju ih često i sami mediji koji Rome nerijetko prikazuju u negativnom kontekstu (Erjavec, Hrvatin i Kelbl prema: Lobnikar i sur., 2013: 6). Romsko stanovništvo svjesno je takvih negativnih predrasuda većine što dovodi do asimilacije, odnosno, procesa u kojem mnogobrojni Romi preuzimaju tradicionalno slovenska imena i prezimena (Lobnikar i sur., 2013). Na takav način nastoje prikriti svoj etnički identitet i asimilirati se u većinsko stanovništvo. Škiljan i Babić (2014) navode kako Romi i u Hrvatskoj pribjegavaju skrivanju svog etničkog identiteta, odnosno etnomimikriji, na način da se ne izjašnjavaju kao Romi, već u suglasju sa sociopolitičkim događajima preuzimaju odgovarajući identitet. Jednake nalaze o etnomimikriji na području Slovenije također spominju Lobnikar i sur. (2013). Iz navedenog slijedi kako se stvarni broj Roma u Hrvatskoj i Sloveniji može samo procijeniti.

1.4. Model policije u zajednici

1.4.1. Povijesni razvoj modela policije u zajednici

Povijesni razvoj policije radi lakšeg razmatranja može se raščlaniti na više etapa te različiti autori (Kelling i Moore 1988; Miller i Hess 2008; Williams i Hubert 1990) u tom smislu nude više ili manje detaljne klasifikacije tih razdoblja. Uvažavajući podjele koje su dali Miller i Hess (2008) te Kelling i Moore (1988) razvoj policije može se podijeliti na tri razdoblja: političko razdoblje, razdoblje reforme i razdoblje rješavanja problema u zajednici.

Političko razdoblje karakterizira bliska veza policije i politike. Policija je bila pod utjecajem lokalnih vlasti koje su imale autoritet te je pružala niz usluga za građane. Kelling i Moore (1988) smatraju da je tijekom političke etape policija bila uključena u prevenciju kriminaliteta i održavanje reda i kontrole, ali je također provodila i pružala široku paletu socijalnih usluga. Policija je bila decentralizirana pod autoritetom općine ili grada u kojem su radili. Šef policije nije imao nikakve ovlasti te je policija bila često nedisciplinirana. Također, bilo je karakteristično da policijski službenici žive u zajednici i bili su dio većinskog stanovništva. Policija je koristila strategiju pozorničke patrole te je time bila bliže javnosti. Policijski službenici suočavali su se s kriminalom, neredima i drugim problemima na koje su ih uputili građani. Političko razdoblje imalo je svoje prednosti i jače strane. Prvo, policija je bila integrirana u zajednici i susjedstvu i uživala je podršku građana.

Drugo, strategija je pružala korisne usluge zajednici. Većina građana smatrala je da je policija uspjela rješavati probleme i prevenirati kriminal. Također, građani smatraju da je policija pomogla imigrantima da se asimiliraju u zajednicu i nađu zaposlenje. No, političko razdoblje je uz prednosti imalo i svoje nedostatke. Prvo, bliski odnosi sa zajednicom, bliskost s političkim liderima i decentralizirana organizacijska struktura te nemogućnost nadzora službenika dovela je do korupcije u policijskim krugovima. Drugo, bliska veza sa zajednicom ili susjedstvom često je rezultirala diskriminacijom stranaca i drugih koji su narušavali norme susjedstva, posebice manjinske grupe (Kelling i Moore, 1988: 4). Navedeni nedostaci, doveli su do druge ere, ere reforme ili progresivne ere. U tom razdoblju, policija nije više pod utjecajem političara te dolazi do razdvajanja politike od policije. Tijekom doba reforme, odnos policije s članovima zajednice bio je narušen. Došlo je do udaljavanja policije od zajednice. Miller i Hess (2008) smatraju da se u tom razdoblju razvio koncept „tanke plave linije“. Ta fraza odnosi se na razdvajanje onih građana koji se pridržavaju zakona od onih koji su skloni kaznenim djelima i koji „vrebaju“ u zajednici. Tanka plava linija opisuje prijetnje i opasnosti koje prijete zajednici. Uloga policije je u tom razdoblju također preventivna. Cilj joj je osigurati mir i sigurnost u zajednici. Taj model policije često se naziva profesionalnim, a Miller i Hess (2008) ga opisuju na sljedeći način:

„Profesionalni model naglasio je kontrolu kriminala kroz preventivnu prometnu patrolu i brzim odgovorom na pozive“ (Miller i Hess, 2008: 9).

Posljednja i najvažnija etapa je etapa rješavanja problema u zajednici, gdje je tradicionalna policija bila reaktivna, a policija u zajednici proaktivna. U tom razdoblju, policija i građani zajedno djeluju u uhićenju prijestupnika, spriječavanju kriminala, rješavanju problema u tijeku i poboljšanju sveukupne kvalitete života (Miller i Hess, 2008).

1.4.2. Polazišta modela policije u zajednici s aspekta sociološke teorije

Mnogi znanstvenici, kriminolozi diljem svijeta bavili su se ulogom i utjecajem policije u zajednici i društvu pri čemu se glavni fokus stavljao na nove procese modernizacije koje imaju značajan utjecaj na društvo i rezultiraju mnogim poteškoćama i rizicima u svim sferama društva (Miller i Hess, 2008; Cajner Mraović i sur., 2003; Champion i Rush, 1997; Scott 2002; Williams i Murphy, 1990). Jedan od glavnih strahova policijskih rukovoditelja jest porast nasilja, posebice u velikim gradovima. Tijekom posljednjih dvaju desetljeća policija se nalazi pod

pritiscima javnosti, koja je zbog sve veće osviještenosti glede ljudskih prava, danas vrlo osjetljiva na različite vrste nasilja koja se tradicionalno nisu smatrala društvenim već privatnim problemom (na primjer nasilje u obitelji, nasilje nad djecom). Značajnu ulogu u predstavljanju policije u zajednici imaju mediji koji često prozivaju policiju zbog nasilja i devijantnih oblika ponašanja pri čemu se naglašava neučinkovitost policije koja kod građana potiče loše predodžbe o policiji što izravno utječe na razinu njihove (ne)spremnosti da policiji prijavljuju kaznena djela, različite sumnjive osobe ili okolnosti. Cajner Mraović i sur. (2003) opisuju to ovako:

„... pod pritiskom nagomilanih problema u društvenoj zajednici i selektivnog pristupa prikazu policije u sredstvima javnog priopćavanja, policija sve teže ispunjava svoje zadaće tradicionalnim metodama rada“ (Cajner Mraović i sur., 2003:3).

Navedeni problemi tradicionalnog modela zahtijevaju promjene i suradnju policije i građana što razvija novi model policije u zajednici.

Tradicionalni model policije predstavlja problem na globalnoj razini, koji se u različitim državama javlja u različito vrijeme. Naime, procesima modernizacije i urbanizacije dolazi do značajnih promjena u samoj strukturi društva koje utječu na jezgru i kapacitet pojedinih društava što rezultira određenim rizicima i poteškoćama, kao što su: napučenost, visok stupanj doseljavanja novih stanovnika, nedostatak infrastrukture, heterogenost stanovništva, otuđenost stanovnika i anonimnost. Navedene poteškoće izravno utječu i na rad policije jer je u tom mnoštvu sve manje građana koji su spremni surađivati međusobno pa tako i s društvenim institucijama. Također, razvoj tehnologije rezultira određenim poteškoćama, ali i odvajanjem i otuđenjem građana od policije. U skladu s modernizacijskim promjenama, policija počinje koristiti suvremene strategije djelovanja te više nisu u bliskom odnosu sa stanovnicima. Policijski službenici počinju patrolirati u automobilima s ciljem što efikasnijeg rada i brzine djelovanja, no s druge strane takvo djelovanje uzrokuje gubitak povjerenja i otuđenje građana od policije. Zbog birokratizacije suvremeno društvo obilježava pojava individualne, ali i institucionalne anomalije. Robert K. Merton jedan je od najpoznatijih predstavnika teorije anomalije. Njegov naglasak je na raskoraku između vrijednosti koje društvo nameće i realnih mogućnosti koje ljudi imaju da te vrijednosti ostvare. U postizanju ciljeva predviđeni su načini, sredstva i institucije putem kojih se ti ciljevi realiziraju na društveno poželjan način. No, budući da je društvo stratificirano i klasno podijeljeno mnoštvo grupa, ono nije u mogućnosti realizirati svoje ciljeve jer im sredstva nisu pristupačna te se kao rezultat toga javlja otuđenost ili anomalija od društva. Prema Messneru i Rosenfeldu (Chamlin i Cochran, 1995) teorija institucionalne

anomije objašnjava kako su materijalne i gospodarske vrijednosti iznad svih drugih. Kada ekonomske institucije prevladavaju nad svim drugim socijalnim institucijama, i kada se norme i vrijednosti usredotočuju na novčani uspjeh, tada će stopa kriminala biti veća (Kittleson, 2012). Primjerice, američka kultura stavlja snažan naglasak na univerzalizam, kompetitivni individualizam i novčane nagrade. Takve vrijednosti stvaraju anomični normativni poredak u okviru kojeg društvene norme ne mogu ostvariti snažan regulacijski utjecaj na članove društva. Prema ovoj teoriji, „u nedostatku kultivacije strogog pridržavanja društvenih normi, selekcija sredstava za postizanje cilja bilo koje vrste je rukovođena uglavnom instrumentalnim kriterijima, a ne nužno legalnim kriterijima“ (Rosenfeld i Messner, 1989: 176).

Osim teorije anomije, teorija socijalne dezorganizacije također objašnjava poteškoće i rizike koji se javljaju u suvremenim urbanim središtima stavljajući naglasak na heterogenost stanovnika. Bursik (1988) socijalnu dezorganizaciju definira kao „nemogućnost zajednice da realizira zajedničke vrijednosti svojih stanovnika i da zadrži efektivnu socijalnu kontrolu“ (Bursik, Kornhauser, Sampson i Groves prema: Morenoff, Sampson i Raudenbush, 2001: 519). Prema teoriji socijalne dezorganizacije u zajednici koja je okarakterizirana heterogenošću stanovnika (primjerice, različiti socijalni status, etnicitet/rasa), teže je realizirati zajedničke vrijednosti i interakciju između stanovnika kao i socijalnu kontrolu. Takva susjedstva pate od veće stope kriminaliteta u odnosu na susjedstva koja su homogenija i u kojim se socijalna kontrola uspješno provodi (Takagi i Kawachi, 2014).

1.4.3. Konceptualizacija modela policije u zajednici

Koncept policije u zajednici je multidimenzionalna i višeslojna ideja. Postoje brojne polemike oko samog koncepta jer neki znanstvenici smatraju da postoje dva koncepta koji imaju različito značenje. S jedne strane, to je policija u zajednici koja se odnosi na vezu policije i građana u prevenciji kriminaliteta i promociji osjećaja sigurnosti. S druge strane, policija orijentirana na zajednicu označava pristup koji je usmjeren na zajednicu i prevenciju kriminaliteta u kojem policija i članovi zajedno, u partnerstvu, djeluju za dobrobit zajednice. Bitaliwo (2014) navodi kako su glavni fokus policije u zajednici kriminalitet i socijalni nered. Isti autor navodi da se to postiže kroz pružanje usluga koje uključuju provedbu zakona, prevenciju, rješavanje problema, angažman u zajednici i partnerstvo. Model policije u zajednici pokušava postići ravnotežu između reaktivnih odgovora i proaktivnog rješavanja problema, posebno o uzrocima kriminaliteta i nereda. U samoj suštini modela policije u zajednici nalazi se partnerstvo između

građana i policije. Partnerstvo znači intervenciju policije i građana i zajednički osjećaj za sigurnost (Bitaliwo, 2014).

Robert Trojanowicz i Boonnie Bucqueroux dali su sljedeću definiciju policije u zajednici:

„Policija u zajednici je nova filozofija policijskog djelovanja utemeljena na ideji da policijski službenici i građani rade zajedno te da na različite kreativne načine rješavaju aktualne probleme na razini lokalne zajednice koji su vezani uz kriminal, strah od kriminala te različite oblike društvenih poremećaja. Radi se o filozofiji koja u svojoj osnovi ima vjerovanje da postizanje tih ciljeva zahtijeva od policije razvitak novih kvalitetnih odnosa s građanima koji poštuju zakone u sklopu kojih će onda ti isti građani dobiti priliku da definiraju prioritete te da se uključe u različite djelatnosti u svrhu unapređenja ukupne kakvoće života na području gdje stanuju. Dakle, policija u zajednici pomiče fokus policijskog djelovanja s reagiranja na dojave građana na rješavanje problema“ (Trojanowicz i Bucquerou prema: Cajner Mraović i sur., 2003: 1).

Cajner Mraović i sur. (2003) definiraju policiju u zajednici s obzirom na njezine temeljne aspekte:

„Policija u zajednici je filozofija policijske službe koja je usmjerena na građane kao korisnike usluga, čija je svrha djelovanja poboljšati svoju učinkovitost i pouzdanost tako da se usredotoči na rješavanje problema na razini lokalne zajednice“ (Cajner Mraović i sur., 2003:1).

Policija u zajednici odnosi se na suradnju policije i građana te obuhvaća znatno šire komuniciranje policijskih službenika i građana jer predviđa svakodnevne interakcije između građana i policijskih službenika, njihovo međusobno upoznavanje i uspostavu povjerenja. Cajner Mraović i sur. (2003) naglašavaju kako policija u zajednici širi odgovornost policije dok istodobno inicira odgovornost građana za kakvoću njihovog života te im daje mogućnost rada na njihovom unapređenju. Model policije u zajednici ima značajan utjecaj na strukturu zajednice te se njegovom provedbom događaju promjene u ponašanjima građana i policijskih službenika, ali dolazi i do promjene vrijednosnog sustava, vjerovanja, stavova i u konačnici samog identiteta. Također, model osigurava socijalnu koheziju i kolektivnu učinkovitost zajednice i građana koji u njoj djeluju. Champion i Rush (1997) smatraju da model policije u zajednici uključuje poboljšanje odnosa između policijskih službenika i stanovnika zajednice, povišen stupanj sigurnosti u zajednici kroz različite kontrolne strategije, maksimizaciju

prevencije kriminaliteta, općenitu reafirmaciju koncepta zajednice te veću uključenost stanovnika u različite policijske poslove i uloge. Glavna bit modela policije u zajednici je suradnja policije i stanovnika s ciljem osiguranja kvalitete života za sve i održivosti zajednice uz maksimalnu prevenciju kriminaliteta. Bitaliwo (2014) navodi tri važne točke u funkcioniranju policije u zajednici: 1) policija u zajednici mora se percipirati i prihvatiti kao profesionalni pothvat koji se bazira na principima policijske i menadžerske etike; 2) strateško planiranje s posebnim ciljevima treba biti na mjestu kako bi se omogućilo praćenje i evaluacija utjecaja; 3) dok povjerenje stanovnika treba biti u samom središtu policije u zajednici.

1.5. Teorijski okvir modela policije u zajednici

Koncept modela policije u zajednici postao je predmetom rasprava mnogih znanstvenika na temelju čega su se razvile teorije koje objašnjavaju model među kojima dominiraju: normativna teorija sponzorstva, teorija slomljenih prozora, teorija socijalnih resursa i teorija socijalne kontrole. Normativna teorija sponzorstva koju su razvili Tiedke i suradnici (prema: Bitaliwo, 2014: 60) navodi da kooperacija postaje nužan faktor u izgradnji harmonične zajednice. Suradnja policije i zajednice dovodi do pozitivne transformacije i promjena koje održavaju sigurnost zajednice i vode zajedničkom rješavanju problema. Važno je napomenuti da su društva podijeljena na klase i staleže, sukladno zajedničkim interesima te da konfliktna teorija smatra kako policija nije stvorena da služi društvu ili ljudima, nego da služi nekim dijelovima društva i nekim ljudima na štetu drugih.

Druga važna teorija je „teorija razbijenih prozora“ koju su razvili Wilson i Kellings. Prema teoriji, ako je jedan prozor na zgradi slomljen vrlo brzo će biti slomljeni i drugi. Takva situacija slomljenih i nepopravljenih prozora na zgradi šalje poruku da nitko ne brine i da će doći do razbijanja i ostalih prozora. Takva metafora karakteristična je i za društvo. Ukoliko neko djelo ne prođe sa sankcijama te ukoliko građani i policija ne djeluju s ciljem njegovog rješavanja, vrlo je vjerojatno da će se kriminalni obrazac ponašanja održati u društvu. Prema Pollardu i Bratonetu (prema: Bitaliwo, 2014: 9) Wilosonova i Kellingsonova pretpostavka tiču se stanja i trenutaka, kao što su pijanstvo, prosjačenje, vandalizam i grafiti pod čijim okriljem dolazi do opasnih kaznenih djela.

Teorijom društvenih resursa, Wong (prema: Bitaliwo, 2014) je nastojao adresirati tri glavne pretpostavke: a) koja je uloga i funkcija policije?; b) kakav je odnos policije s ljudima?; c) zašto

ljudi zovu policiju? Teorija socijalnih resursa ponovo je začela ideju kriminala i policije iz aspekta zajednice, a ne od upravnog aparata. Ta teorija je teorija ljudi, za ljude, od ljudi, teorija demokratskog upravljanja, osnaživanja i teorija samopomoći.

Posljednja, ali i ne manje važna teorija je teorija socijalne kontrole. Hirschi (prema: Ručević, 2009: 168) smatra da teorija socijalne kontrole započinje općom pretpostavkom da je delinkventno ponašanje posljedica prekida ili slabljenja veza između pojedinca i društva. Teorija socijalne kontrole usredotočuje se na povezanost privrženosti roditeljima i delinkventnoga ponašanja, pri čemu se privrženost definira kao afektivni odnosi koje djeca i mladi formiraju s drugim važnim osobama, najčešće roditeljima, susjedima ili prijateljima. Ako ti odnosi oslabe, veća je vjerojatnost pojave delinkventnog ponašanja, a ukoliko odnosi jačaju smanjuje se vjerojatnost pojave delinkventnog ponašanja.

1.6. Model policije u zajednici s aspekta zajednice: socijalna kohezija

Model policije u zajednici nije moguće provesti bez zajednice. Policija u zajednici ne postoji bez suradnje sa zajednicom jer je ona važan akter u uspješnom održavanju socijalne kohezije i socijalnog kapitala. Miller i Hess (2008) definiraju zajednicu kao specifično geografsko područje na kojem djeluje policija i agencija za provedbu zakona u suradnji s članovima zajednice. Škole, javne i privatne agencije, crkve i socijalne grupe predstavljaju vitalne dijelove zajednice. Također, veliku važnost imaju individualne vrijednosti, kulturalni principi te zajednički interesi koje dijele članovi unutar zajednice. Nadalje, zajednica može biti sagledana kroz prizmu socijalnog kapitala. Coleman (prema: Miller i Hess, 2008: 56) smatra da socijalni kapital sadrži dvije temeljne značajke: povjerenje koje dijele članovi zajednice međusobno i obveze koje se odnose na očekivanja pomaganja drugima koja će biti uzvraćena. Putnam (prema: Miller i Hess, 2008) je redefinirao pojam socijalnog kapitala navodeći da socijalni kapital označava povjerenje i angažman u zajednici. Također, autor je identificirao dvije razine socijalnog kapitala: javnu i lokalnu. Lokalni socijalni kapital prisutan je među članovima obitelji i građana i njihovim neformalnim grupama, dok je javni socijalni kapital orijentiran na mreže odnosa koje grade individue u okviru određenih institucija kao što su škole, civilne organizacije, crkve i vladine udruge, uključujući i policiju.

Prema Ansari (2013) različite definicije koje nude više znanstvenika imaju zajedničke elemente socijalnog kapitala: društvene mreže, povjerenje, zajedničke norme i vrijednosti te uzajamnost

(reciprocitet). Isti autor društveni kapital definira kao „socijalni fond uzajamnog povjerenja i normi ugrađenih u društvenu mrežu, što olakšava kolektivne akcije u svrhu zajedničke i pojedinačne koristi“ (Ansari, 2013: 78). Najvažniji element društvenog kapitala je društveno umrežavanje i organizacija. Zajednica će izvjesno imati veći socijalni kapital, ako ljudi ne djeluju sami, već su često uključeni u formalne i neformalne socijalne mreže. Drugi element čine povjerenje i vrijednosti koji se oslanjaju na uzajamnost, odnosno reciprocitet. Oni se mogu graditi na međusobnom povjerenju i solidarnosti, a to treba ići mnogo dalje od bliskih mreža. Izvori i operativna oruđa socijalne kontrole u zajednici u novijim istraživanjima oslanjaju se na koncepte socijalnog kapitala i kolektivne efikasnosti.

U funkcioniranju zajednice važni su članovi koji u njoj borave. Ona često može imati ključnu ulogu u prevenciji kriminaliteta i očuvanju reda i sigurnosti. Različite institucije, kao što su odgojne ustanove, civilne udruge i naposljetku sami građani mogu provoditi neformalnu socijalnu kontrolu i na taj način pomoći policiji u rješavanju problema. Neformalna socijalna kontrola može se definirati kao komunikacija koja ukazuje na rizične pojave i ponašanja u mikrosocijalnom okruženju, što u konačnici utječe na sukladnost s normama (Nugier, Niedenthal, Brauer i sur., prema: Vejar, 2011). Pozitivna povezanost policijskih službenika i građana utječe na to da građani više provode mehanizme društvene kontrole te pokazuje da postoji više izvješća i prijava o sumnjivim aktivnostima i njihovo cjelokupno ponašanje i zalaganje u zajednici. Također, suradnja i povezanost članova u zajednici povećava stupanj socijalne kohezije. Joseph Chan i sur. (2006) definirali su socijalnu koheziju na sljedeći način:

„Socijalna kohezija je stanje povezano s vertikalnom i horizontalnom interakcijom među članovima društva koju karakterizira niz stavova i normi koje uključuju povjerenje, osjećaj pripadnosti, spremnost za sudjelovanje i pomaganje i njihove bihevioralne manifestacije“ (Chan i sur., 2006: 290).

Vertikalna socijalna kohezija odnosi se na odnos između države i društva u cjelini dok je horizontalna orijentirana na interakciju između različitih pojedinaca i grupa u društvu. Općenito, ljudi u zajednici djeluju zajedno uz uvjet da su razvijena tri glavna kriterija:

1. Da članovi zajednice imaju razvijeno međusobno povjerenje, da si pomažu i zajedno djeluju u društvu.
2. Članovi zajednice dijele zajednički identitet i osjećaj pripadanja društvu.
3. Subjektivni osjećaji pod točkama 1 i 2 se manifestiraju u objektivno ponašanje. (Chan i sur., 2006)

S obzirom na važnost socijalne kohezije u životu svake zajednice postavlja se pitanje kako je mjeriti i evaluirati. U tom smislu različiti autori nude različite pristupe u identifikaciji i artikulaciji ključnih komponenti, odnosno indikatora socijalne kohezije. Kao prijedlog za mjerenje socijalne kohezije Berger-Schmitt (prema: Chan i sur., 2006: 282) navode dvije dimenzije društvenih ciljeva: a) smanjenje nejednakosti, neravnopravnosti i socijalne isključenosti i b) jačanje socijalnih veza, odnosa i interakcije. Nadalje, isti autori navode da veći stupanj socijalnog kapitala kombiniran s niskim stupnjem nejednakosti i socijalne isključenosti doprinosi izgradnji socijalne kohezije. Naime, socijalna kohezija zahtijeva participaciju ljudi, kooperaciju i zajedničku pomoć. Duheime i sur. (prema: Chan i sur., 2006) u svojim radovima oslanjaju se na Emilea Durkheima te navode da koncept socijalne kohezije ima dvije važne komponente: organsku i mehaničku solidarnost. Organska solidarnost odnosi se na pristup formalnim ekonomskim i državnim uvjetima, dok se mehanička odnosi na odnose u zajednici, uključujući obitelj i interakcije licem-u-lice (Chan i sur., 2006: 284). Za operacionalizaciju ta dva tipa solidarnosti, autori su naveli šest indikatora: 1) prisustvo socijalnog kapitala koji uključuje povjerenje u javne ustanove i participaciju u dobrovoljnim organizacijama i drugim aktivnostima; 2) demografska stabilnost koja se odnosi na ljudsku mobilnost, rast populacije te subjektivne razloge ostajanja/napuštanja zajednice; 3) socijalna uključenost koja se odnosi na pristup neformalnim mrežama emocionalne, socijalne i materijalne podrške; 4) ekonomska uključenost koja se odnosi na djelatnost i dohodak; 5) kvaliteta života u zajednici – zadovoljstvo i osobni osjećaji sigurnosti u zajednici i 6) individualna (osobna) kvaliteta života. Nadalje, Jenson (prema: Chan i sur., 2006) je nastojala objasniti socijalnu koheziju kroz pet različitih dimenzija: 1) pripadanje – izolacija: dimenzija se odnosi na prisustvo ili odsustvo zajedničkih vrijednosti i osjećaja zajedničkog identiteta; 2) uključenost – isključenost: ta dimenzija odnosi se na jednakost mogućnosti između građana; 3) participacija – ne-sudjelovanje: odnosi se na političku participaciju članova zajednice na lokalnoj i državnoj razini; 4) prepoznavanje – odbacivanje: ta dimenzija uključuje poštovanje i toleranciju prema diverzitetu u zajednici; 5) legitimnost – nelegitimnost: održavanje legitimnosti političkih i društvenih institucija.

Iz navedenih konstatacija slijedi kako je socijalna kohezija ključna komponenta koja pridonosi održivosti zajednice i suradnji svih članova na individualnoj, društvenoj i institucionalnoj razini. Morenoff i sur. (2001) to dodatno objašnjavaju uvodeći pojam kolektivne učinkovitosti kao socijalne kohezije i spremnosti stanovnika na određenom području da se angažiraju na ostvarenju zajedničkih ciljeva i provedbi normi koje vrijede u toj zajednici. U tom smislu,

kolektivna efikasnost je ključan čimbenik socijalnog kapitala u nekoj zajednici. U skladu s navedenim, neki autori tvrde da model policije u zajednici predstavlja način policijskog djelovanja i ulogu policije u društvu koja ima kapacitet za povećanje socijalnog kapitala u zajednici (Kahan, 2002; Glaser i Denhardt, 2009; Scott, 2002).

1.7. Multietničke zajednice i model policije u zajednici

Policija u zajednici podrazumijeva participaciju svih članova zajednice u rješavanju problema. Suradnjom između policije i građana povećava se socijalna kohezija i socijalni kapital zajednice. Građani razvijaju bliski odnos s policijskim službenicima, povećava se međusobno povjerenje koje je u ranijim razdobljima bilo narušeno te se zadaci sprečavanja kriminala odvijaju efikasnije s dugoročnim i pozitivnim učincima za sve članove zajednice.

Kao što je napisano u „Razumijevanju policije u zajednici“ (prema: Miller i Hess, 2008: 73):

„Policija u zajednici je demokracija na djelu. Ona zahtijeva aktivnu participaciju lokalnih vlasti, građanskih i poslovnih lidera, javnih i privatnih agencija, stanovnika, crkava, škola i bolnica. Svi koji dijele zabrinutost za dobrobit susjedstva trebaju snositi odgovornost za zaštitu dobrobiti“ (Miller i Hess, 2008: 73).

Ideja policije orijentirane na zajednicu ne nalaže samo interakciju policijskih službenika sa zajednicom, već podrazumijeva i činjenicu kako bi policijski službenici trebali razumjeti kulturnu dinamiku zajednice kojoj služe – trebali bi naučiti multietničnost, odnosno, proučavanje i razumijevanje tuđih kultura (Champion i Rush, 1997: 232). Upravo je svijest o različitim kulturama korak prema educiranoj i osjetljivoj interakciji između policije i zajednice (Champion i Rush, 1997). Ipak, praksa pokazuje kako su strategije policije u radu s manjinama drugačije od strategija rada s većinskim stanovništvom što upućuje na to da su promjene u policijskim strategijama rada s manjinama problematične te da su prednosti promjena manje očite kada su u pitanju navedene skupine (Williams i Murphy, 1990).

Keppeler i Gaines (2009) naglašavaju kako povijest policijskog rada u praksi pokazuje tendenciju jedne grupe ljudi da kontrolira ponašanje ostalih pojedinaca ili grupa te da i unutar naizgled kohezivne kulture, razlike u klasi determiniraju primjenu zakona. Drugim riječima, različite skupine ljudi diskriminirane su na temelju etniciteta, a kako je provedba zakona dio sveukupnog socijalnog i ekonomskog tkiva, policijski službenici ne zaostaju u

diskriminatornom ponašanju prema njima (Keppeler i Gaines, 2009: 64). Nedostatak ekonomske i socijalne integracije etničkih manjina u društvo može rezultirati kriminalnim i antisocijalnim ponašanjem (Junger-Tas, 2001) dok kulturalna izolacija uzrokuje sumnje, nesporazume, mitove i neznanje (Champion i Rush, 1997). Naime, etničke manjine mogu se okarakterizirati kao skupine koje su premalo zastupljene da bi imale utjecaj na politiku (Junger-Tas, 2001) te sve dok ne uspostave političku i ekonomsku snagu, policija će biti korištena kao snaga koja ih kontrolira (Keppeler i Gaines, 2009). Prema Keppeler i Gaines (2009) etničke manjine drže se zajedno zbog kulture, naslijeđa, jezika te odbacivanja i opresije od strane većinskog stanovništva što je zauzvrat percipirano kao dokaz tajnovitog i klanskog ponašanja koje, prema mišljenju većinskog stanovništva, opravdava zlostavljanje manjina. Nadalje, zatvarajući taj opasan krug, manjine koje trpe poniženje i brutalnost od strane policije, policijske službenike percipiraju kao opresore i plaćene nasilnike. Williams i Murphy (1990) također ističu kako se često smatra da je zadatak policije držati pripadnike manjine pod kontrolom, a da policijski službenici imaju neznatnu odgovornost da štite manjine od kriminala unutar njihovih zajednica. Zbog takve situacije manjine ističu svoju potrebu za jednakim poštovanjem i dostojanstvom koje policija pruža drugima, a upravo je model policije u zajednici snažan način da se policijski službenici drže odgovornima te da se uklone barijere između dvije strane (Champion i Rush, 1997: 41).

Same zajednice manjina utjecale su na pozitivne promjene policijskih organizacija nakon nemira 1960-ih koji su izbili diljem Amerike zbog nezadovoljstva određenim akcijama policije. Nemogućnost policije da kontrolira nered pokazala je cijenu postojanja policijskih institucija koje podršku imaju samo u zakonima, a nemaju suglasnost niti potporu stanovništva s kojim rade. Iz tog se razloga razvila svijest o potrebi drugačijeg pristupa policije prema manjinskim skupinama, ali i stanovništvu općenito te je ideja policije u zajednici dobila svoje prve zagovaratelje (Williams i Murphy, 1990).

Williams i Murphy (1990) naglašavaju da je potencijalna prednost policije u zajednici osnaživanje zajednica u participiranju, rješavanju problema i donošenju odluka o pružanju usluga temeljenih na potrebama susjedstva. No, takav koncept nosi i opasnosti koje leže u mogućnosti isključenja zajednica koje imaju najmanje moći i slabu organizaciju što dovodi do ponavljanja povijesnih diskriminacijskih odnosa. Autori tvrde da iako su policijske organizacije bolje pripremljene za rad s manjinama, daleko su od potpunog udaljavanja od jaza koji ih odvaja od manjina. Rasizam još uvijek postoji unutar suvremenih policijskih uprava, a nezadovoljstvo radom policijskih službenika i njihovom interakcijom s manjinama svakodnevno se bilježi.

Empirijska istraživanja pokazuju kako koncept policije u zajednici ne djeluje u potpunosti (ili čak uopće) u zajednicama koje su nastanjene manjinama, odnosno, na području gdje je on najpotrebniji (Williams i Murphy, 1990: 12).

1.8. Primjena modela policije u zajednici u Hrvatskoj i Sloveniji

Hrvatska policija sve više uvažava potrebu pristupa Romima kao posebno osjetljivoj, manjinskoj skupini stanovništva, no mjere i politika suzbijanja diskriminacije i diskriminacijom motiviranog nasilja bile su više administrativne, nego operativne naravi (Cajner Mraović, 2002). Odredbe Zakona o policiji iz 2000. godine potiču suradnju između policije i javnosti, između policije i drugih dionika u zajednici, te sposobnost stvaranja partnerstva kako bi se postigla sigurnost (Kovčo Vukadin, Borovec i Ljubin Golub, 2013). Počeci policije u zajednici u Hrvatskoj datiraju iz 2003. godine kada su stručnjaci iz Ministarstva upravnih poslova razvili novu strategiju policijskih aktivnosti i pokrenuli njezinu implementaciju.

„Bit policije u zajednici je redukcija kriminaliteta i poboljšanje kvalitete života na razini lokalne zajednice uključivanjem svih raspoloživih potencijala“ (Cajner Mraović i sur., 2003: 12) na način da se naglasi odnos policijskih službenika i stanovništva. Svrha takvog modela je da svaki građanin ima „svog policajca“ kojemu se može obratiti i putem kojeg uspostavlja kvalitetan odnos prema policiji kao instituciji. Policija u zajednici oslanja se na uključenost građana te je njezina primarna djelatnost policijska ophodnja za čiju su funkciju ključne osobe u Hrvatskoj kontakt-policajci. Oni uspostavljaju odnose povjerenja s građanima što je ujedno i glavna bit policije u zajednici jer oni provode proširene policijske zadaće koje se usredotočuju na otkrivanje i rješavanje kaznenih djela, ali i na uočavanje i rješavanje problema koji ne moraju sadržavati kriminalna obilježja. Kontakt-policajci predstavljaju izravnu vezu između policije i građana. U pravilu, kontakt-policajac trebao bi biti oslobođen intervencija, a ophodnju bi trebao obavljati pješice kako bi održao neposredne kontakte s građanima i pomogao u rješavanju problema u zajednici (Cajner Mraović i sur. 2003).

Kao i druge post-socijalističke zemlje, Slovenija je na deklarativnoj razini slijedila razvoj modela policije u zajednici, po uzoru na Sjedinjene Američke Države i Ujedinjeno Kraljevstvo, ali taj model još se nije u potpunosti implementirao u Sloveniji (Lobnikar, Cajner Mraović i Faber, 2015: 3). I na području Slovenije policijske uprave uvode razne vrste kontakata policijskih službenika s lokalnim stanovništvom od kojih je najpoznatiji policijski službenik u

zajednici - CPO (kontakt-policajac). Kao i u Hrvatskoj, policijski službenik u zajednici je sigurnosni partner građana kojem se mogu obratiti za savjet ili pomoć dok su kandidati za kontak-policajca osobe koje imaju dugogodišnje iskustvo i imaju razvijene komunikacijske sposobnosti (Lobnikar i sur., 2015).

Moglo bi se reći kako je Slovenija otišla i korak dalje te je 2003. godine Policijska uprava Murska Sobota podnijela prijedlog Nacionalnoj policijskoj akademiji za pokretanje programa zajedničkog treninga između policije i Roma kao odgovor na prethodne incidente koji su rezultirali napetošću odnosa. Od 2003. godine program je obučavao nekoliko stotina policijskih službenika romskom dijalektu, kulturi i tradiciji, podižući svijest o anti-romskim predrasudama u društvu te pomaganje u izgradnji mostova povjerenja („*trust bridges*“) između policijskih službenika i Roma na lokalnoj razini. Ciljevi programa uključuju edukaciju policijskih službenika o ljudskim pravima, o potrebi dijaloga, o radu s različitim etničkim grupama kako bi se poboljšala kooperacija s lokalnim romskim stanovništvom kroz edukaciju samih Roma o mogućnostima policije u zadovoljavanju njihovih potreba. Program također uključuje i poznavanje i razumijevanje romskog jezika. U programu treninga sudjeluju i Romi kako bi se direktno razvila interakcija između njih i policijskih službenika (Strobl i sur., 2013).

Lobnikar i sur. (2013) pišu kako osim programa zajedničkog treninga koji uključuje policijske službenike i Rome s ciljem prevencije diskriminacije i uključivanjem Roma u društvo postoje također kampanje koje se bore za iste ciljeve. Najpoznatija takva kampanja bila je „*Enough! Let's eliminate prejudices, get acquainted with Roma*“ („Dosta! Idemo eliminirati predrasude, i idemo se upoznati s Romima“). Kampanja je organizirala razne događaje, evente, natjecanja na kojima su sudjelovali Romi i gdje su se mogle поближе upoznati njihova kultura i tradicija. Također, osim sudjelovanja, Romi su organizirali razne tribine kako bi smanjili netoleranciju prema romskoj zajednici te je Romski informativni centar (ROMIC) napisao i pripremio pjesmu za kampanju *Enough!* poručujući da je dosta predrasuda. Fajon (prema Lobnikar i sur., 2013) smatra da takve aktivnosti proizvode pozitivne rezultate te kako putem njih Romi postaju integrirani članovi društva.

Meško (prema: Lobnikar i sur., 2015: 6) napominje da postoje problemi implementacije modela policije u zajednici ponajviše zbog zakonskih regulativa koje policiji nisu omogućile diskreciju omogućenu policijskim organizacijama zemalja iz kojih model potječe. Problemi su povezani uz nedostatak fleksibilnosti u rješavanju problema kompleksnih situacija te sa rigidnim i legalističkim mentalitetom većine policijskih službenika. Prema Lobnikar i sur. (2015) model

policije u zajednici je prihvatljiv, suvremen koncept rada policijskih organizacija u Sloveniji i Hrvatskoj, no problemi se javljaju u načinima provjere daje li pristup uistinu dobre rezultate.

2. HIPOTEZE I OPĆI I SPECIFIČNI CILJEVI

2.1. Ciljevi rada

Glavni cilj rada je analizirati kvalitetu rada policije u multietničkim zajednicama koje su naseljene romskim stanovništvom. Postavlja se pitanje funkcionira li model policije u zajednici te pokazuje li dobre rezultate u primjeni. Dodatan cilj jest usporediti rezultate ovog istraživanja s istraživanjem kvalitete rada policije koje je provedeno u Sloveniji krajem 2012. godine.

2.2. Hipoteze

S obzirom na prethodno definirane ciljeve istraživanja, kao i s obzirom na rezultate dosadašnjih istraživanja, formilirane su sljedeće glavne hipoteze i subhipoteze:

H1: Postoje statistički značajne razlike između Roma i većinskog stanovništva u Hrvatskoj s obzirom na evaluaciju rada policije u zajednici u njihovom mjestu stanovanja.

H1.1. Postoje statistički značajne razlike između Roma i većinskog stanovništva u Hrvatskoj s obzirom na kvalitetu kontakata policije i građana u njihovom mjestu stanovanja.

H1.2. Postoje statistički značajne razlike između Roma i većinskog stanovništva u Hrvatskoj s obzirom na percepciju kriminala i nereda u njihovom mjestu stanovanja.

H1.3. Postoje statistički značajne razlike između Roma i većinskog stanovništva u Hrvatskoj s obzirom na strah od viktimizacije u njihovom mjestu stanovanja.

H1.4. Postoje statistički značajne razlike između Roma i većinskog stanovništva u Hrvatskoj s obzirom na koheziju zajednice u njihovom mjestu stanovanja.

H2: Ne postoje statistički značajne razlike između Roma u Hrvatskoj i Roma u Sloveniji s obzirom na evaluaciju rada policije u zajednici u njihovom mjestu stanovanja.

H2.1. Ne postoje statistički značajne razlike između Roma u Hrvatskoj i Roma u Sloveniji s obzirom na kvalitetu kontakata policije i građana u njihovom mjestu stanovanja.

H2.2. Ne postoje statistički značajne razlike između Roma u Hrvatskoj i Roma u Sloveniji s obzirom na percepciju kriminala i nereda u njihovom mjestu stanovanja.

H2.3. Ne postoje statistički značajne razlike između Roma u Hrvatskoj i Roma u Sloveniji s obzirom na strah od viktimizacije u njihovom mjestu stanovanja.

H2.4. Ne postoje statistički značajne razlike između Roma u Hrvatskoj i Roma u Sloveniji s obzirom na koheziju zajednice u njihovom mjestu stanovanja.

H3: Ne postoje statistički značajne razlike između većinskog stanovništva u Hrvatskoj i većinskog stanovništva u Sloveniji s obzirom na evaluaciju rada policije u zajednici u njihovom mjestu stanovanja.

H3.1. Ne postoje statistički značajne razlike između većinskog stanovništva u Hrvatskoj i većinskog stanovništva u Sloveniji s obzirom na kvalitetu kontakata policije i građana u njihovom mjestu stanovanja.

H3.2. Ne postoje statistički značajne razlike između većinskog stanovništva u Hrvatskoj i većinskog stanovništva u Sloveniji s obzirom na percepciju kriminala i nereda u njihovom mjestu stanovanja.

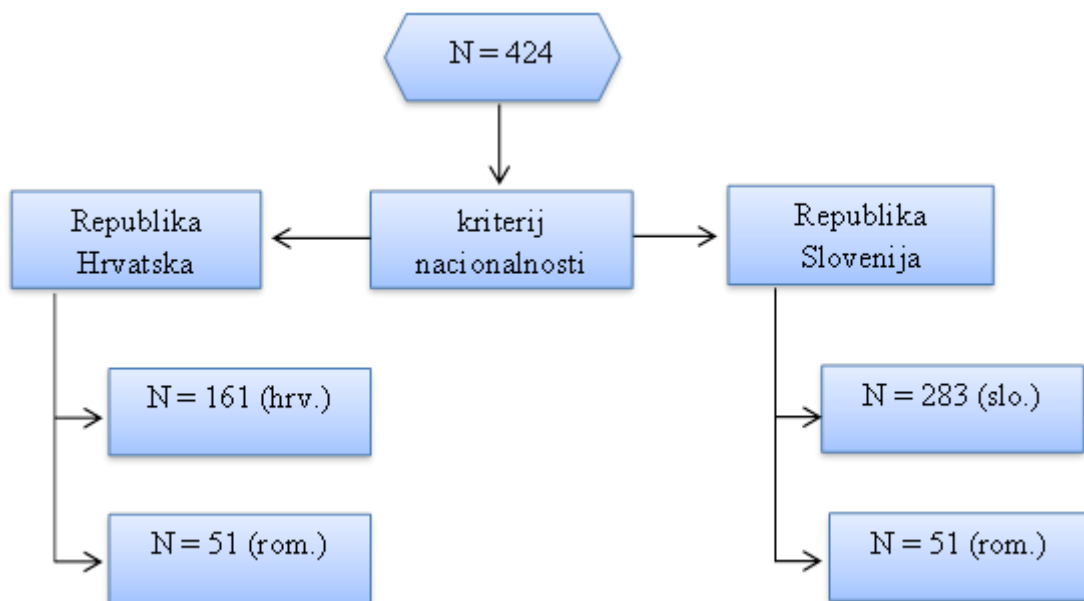
H3.3. Ne postoje statistički značajne razlike između većinskog stanovništva u Hrvatskoj i većinskog stanovništva u Sloveniji s obzirom na strah od viktimizacije u njihovom mjestu stanovanja.

H3.4. Ne postoje statistički značajne razlike između većinskog stanovništva u Hrvatskoj i većinskog stanovništva u Sloveniji s obzirom na koheziju zajednice u njihovom mjestu stanovanja.

3. MATERIJAL I METODE RADA

3.1. Uzorak ispitanika

Istraživanje je provedeno na uzorku od 212 stanovnika Međimurske županije s obzirom na prethodno navedenu činjenicu kako je to županija s najvećim postotkom romskog stanovništva. U uzorak su uključeni stanovnici dvaju romskih naselja (Parag i Piškorovec) koja su, kako je uvodno istaknuto, prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine prepoznata kao samostalna romska naselja. Kontrolnu skupinu čine stanovnici hrvatske nacionalnosti koji žive u blizini navedenih romskih naselja. Ovaj uzorak prilagođen je istraživanju evaluacije policije u zajednici koje je provedeno u Sloveniji s namjerom komparacije rezultata. Uzorak tog istraživanja činili su Romi na području Lendave (pripada neformalnoj regiji Prekmurje) te kontrolna skupina neromske populacije u njihovoj blizini.

Slika 1: Prikaz uzorka ispitanika prema kriteriju nacionalnosti u Hrvatskoj i uzorka usporednog istraživanja u Sloveniji

Dekriptivna statistika pokazuje kako je prosječna dob ispitanika romske nacionalnosti u Hrvatskoj 35,61 godina, dok je prosječna dob kontrolne skupine 38,95 godina. Najveći broj

ispitanika kontrolne skupine završilo je srednju školu (39,8%), a 52,9% ispitanika romske nacionalnosti nije završilo osnovnoškolsko obrazovanje. Najveći postotak Roma je nezaposlen (njih 82,4%) dok je 70,8% kontrolne skupine zaposleno.

Prosječna dob ispitanika romske nacionalnosti u Sloveniji iznosi 34,73 godine, a prosječna dob kontrolne skupine je 35,51 godina. Srednju školu završilo je 44,6% ispitanika kontrolne skupine, dok je najveći broj Roma (27,5%) završilo osnovnu školu. Što se tiče poslovnog statusa, 45,1% romskih ispitanika je nezaposleno, dok je razina nezaposlenosti kontrolne skupine stanovnika Lendave iznosila 11,8%.

3.2. Uzorak varijabli

U istraživanju je korišten upitnik za evaluaciju modela policije u zajednici pod nazivom „*The Community Policing Evaluation Survey*“ čiji autor je Adam J. McKee (2001). Tvrdnje u upitniku prevedene su na hrvatski jezik te su prilagođene hrvatskom kulturnom okruženju. Upitnik sadrži četiri skupine pitanja o međusobno povezanim pojmovima: (a) kvaliteta kontakata između policije i lokalnog stanovništva, (b) percepcija razine kriminala i nereda, (c) strah od viktimizacije, i (d) stupanj kohezije zajednice. Posljednji set pitanja odnosi se na demografske karakteristike ispitanika (dob, spol, obrazovanje i profesionalni status). Ispitanici su ocjenjivali svoje zadovoljstvo policije u zajednici pomoću Likertove ljestvice vrednota od 1 do 5 pri čemu u prvom setu pitanja (kvaliteta kontakata policije i građana) veća vrijednost znači da ispitanici vjeruju kako policija ima kvalitetne odnose i kontakte s građanima; u drugom setu pitanja (percepcija kriminala i nereda) viša vrijednost znači da ispitanici ne vide kriminal i nered kao problem u njihovoj zajednici; u trećem setu pitanja (strah od viktimizacije) viša vrijednost znači da se ispitanici ne boje viktimizacije u njihovoj zajednici, dok u četvrtom setu pitanja (kohezija zajednice) viša vrijednost označava veći stupanj kohezije u zajednici.

3.3. Metode prikupljanja podataka

Evaluacija je provedena tijekom ožujka 2015. godine u romskim naseljima Piškorovec i Parag te u naseljima u njihovoj blizini. S obzirom na socioekonomski status i separatistički način života Roma u romskim naseljima, zatražena je pomoć Centra za socijalnu skrb Čakovec koji nam je omogućio kontakt sa stanovnicima romskih naselja (onima koji su ujedno i korisnici

Centra). Ispitanici su bili zamoljeni da iskažu svoje mišljenje o zadovoljstvu policije u zajednici. Napomenuto je kako su svi odgovori anonimni te da ispitanik osobno ne ostavlja nikakve podatke kako bi se onemogućila njegova identifikacija. Nadalje, ispitanicima je rečeno da nema nikakvih rizika povezanih sa sudjelovanjem u ovom istraživanju te da, iako Romi osobno neće imati koristi od sudjelovanja u istraživanju, njihovo sudjelovanje može pridonijeti razumijevanju modela policije u zajednici što bi moglo rezultirati kvalitetnijom suradnjom policije i manjinskih skupina, u ovom slučaju Roma. Sudjelovanje u istraživanju je bilo dobrovoljno i ispitanici su mogli odabrati da ne odgovore na određena pitanja te su imali mogućnost odustati od ispunjavanja upitnika u bilo kojem trenutku, bez ikakvih negativnih posljedica.

Upitnik se nalazi u Prilogu 1. ovog rada.

3.4. Metode obrade podataka

Dobiveni podaci analizirani su u programskom paketu IBM SPSS Statistics 22. Izračunati su osnovni statistički parametri, a nakon toga su utvrđeni pokazatelji pouzdanosti upitnika. Razlike u percepciji kvalitete rada policije u zajednici izračunate su univarijantnom analizom varijanci (ANOVA) i post hoc testom Dunnett's T3. Dunnett's T3 test služi kako bismo otkrili između kojih grupa ispitanika postoje statistički značajne razlike. Test je korišten jer daje dobre rezultate kada u modelu ima tri ili više uzoraka (u ovom slučaju ih je četiri: romsko stanovništvo u Hrvatskoj, kontrolna skupina u Hrvatskoj, romsko stanovništvo u Sloveniji i kontrolna skupina u Sloveniji).

Rezultati deskriptivne analize u radu prikazani su putem tablica sa srednjim vrijednostima za svaki set pitanja dok su varijable prikazane u obliku stupčastih grafikona, a u Prilogu 2. nalaze se tablice s apsolutnim vrijednostima i postocima.

4. REZULTATI

4.1. Pouzdanost upitnika

Za ukupno 20 ispitanih varijabli upitnika, Cronbach alfa iznosi 0.822 što znači da je taj dio upitnika pouzdan. Naime, pouzdanost upitnika odnosi se na njegovu kvalitetu da u ponovljenim mjerenjima jednakih karakteristika daje iste rezultate za iste osobe (Šifrer i Bren prema: Lobnikar i sur., 2013).

4.2. Deskriptivna analiza

4.2.1. Kvaliteta kontakata policije i građana

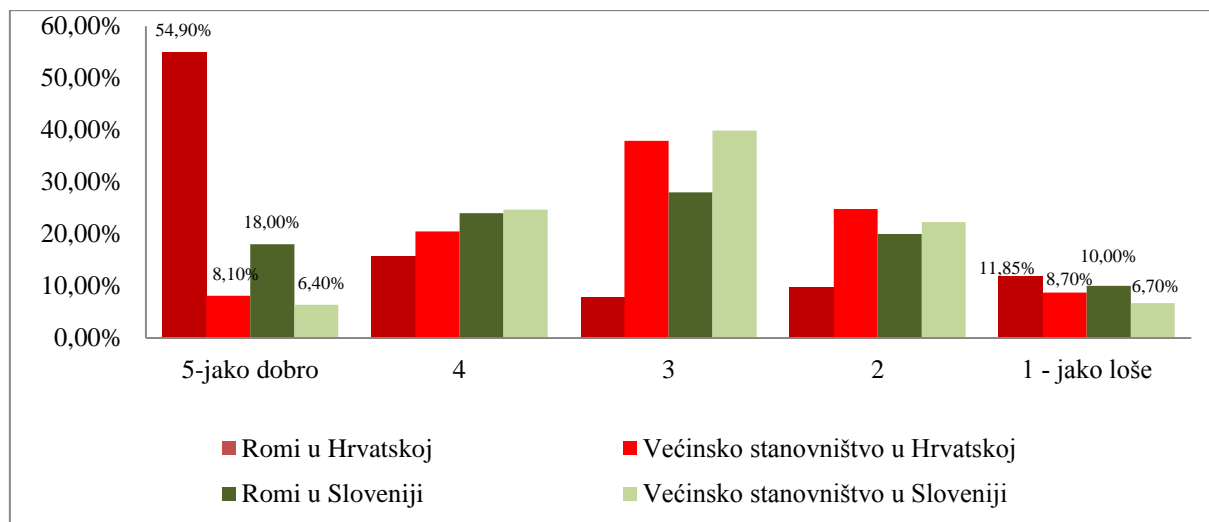
Kontakti policije i lokalnog stanovništva vrlo su važni zbog toga što mišljenje stanovnika lokalne zajednice o policiji utječe na mogućnost stvaranja partnerskog odnosa policije i lokalne zajednice te može utjecati na spremnost stanovništva da djeluje u skladu sa zakonom (Lobnikar i sur., 2013).

Tablica 1.

KVALITETA KONTAKATA POLICIJE I GRAĐANA					
	Prema Vašem mišljenju, u naselju u kojem stanujete, koliko dobro policija pomaže žrtvama kaznenih djela?	Prema Vašoj ocjeni, koliko su policijski službenici uljudni prema ljudima u odnosu na koje postupaju?	Koliko su policijski službenici korisni ljudima u naselju u kojem stanujete?	Koliko su policijski službenici u naselju u kojem stanujete nepristrani u odnosu prema pojedinim ljudima?	Koliko su policijski službenici uspješni u održavanju reda i mira na ulicama i ostalim javnim mjestima u naselju u kojem stanujete?
Romi u Hrvatskoj	3,92	3,71	4,14	3,63	3,94
Većinsko stanovništvo u Hrvatskoj	2,94	3,35	2,99	3,09	3,17
Romi u Sloveniji	3,20	2,92	3,10	2,96	3,22
Većinsko stanovništvo u Sloveniji	3,02	3,06	3,01	3,13	2,95

Srednje vrijednosti skale „Kvaliteta kontakata policije i građana“ koje se nalaze u Tablici 1. interpretirane su u daljnjem tekstu za svaku pojedinu varijablu.

Grafikon 1. Prema Vašem mišljenju, u naselju u kojem stanujete, koliko dobro policija pomaže žrtvama kaznenih djela?

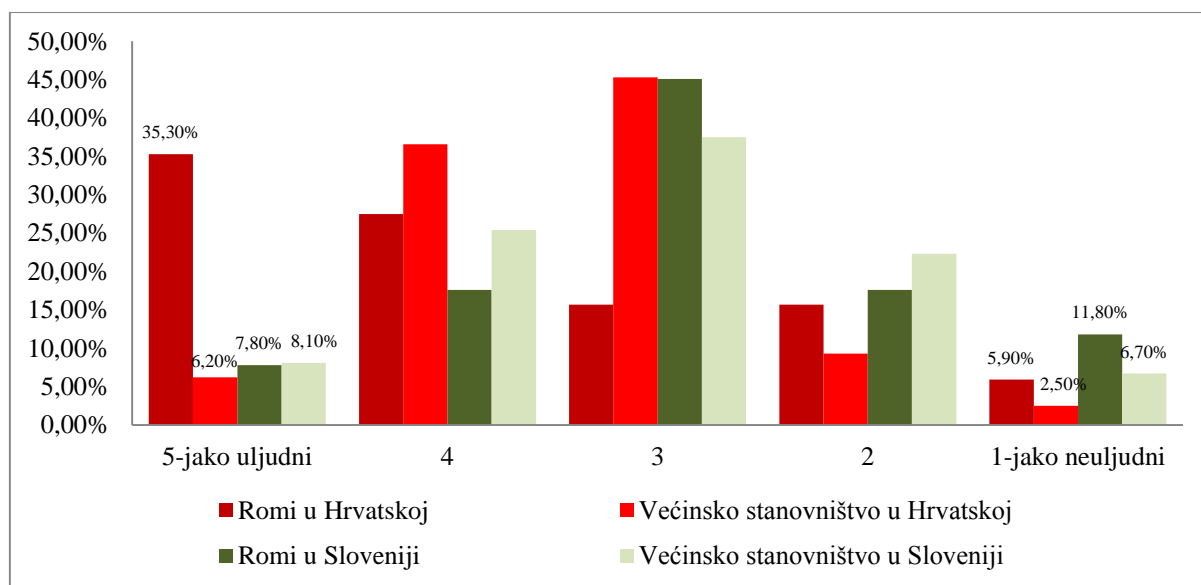

Iz Grafikona 1. vidi se da čak nešto više od polovine Roma u Hrvatskoj (50,4%) i relativno sasvim malo većinskog stanovništva u Hrvatskoj (8,1%) smatra da lokalna policija jako dobro pomaže žrtvama kaznenih djela. No, kada je riječ o sasvim suprotnom stavu, promatrane skupine ispitanika u Hrvatskoj pokazuju prilično ujednačeno mišljenje: 11,8% Roma u Hrvatskoj i 8,7% većinskog stanovništva u Hrvatskoj smatra kako policija jako loše pomaže žrtvama kaznenih djela u naselju u kojem stanuju. U Sloveniji je situacija bitno drugačija nego u Hrvatskoj: Romi i većinsko stanovništvo tamo iskazuju znatno više ujednačene ocjene pomoći koju policija u njihovom mjestu stanovanja pruža žrtvama kaznenih djela: stav da lokalna policija jako dobro pomaže žrtvama kaznenih djela prisutan je kod nešto manje od petine Roma (18%) i skoro tri puta rjeđe među većinskim stanovništvom (6,4%). Relativno je malo i onih ispitanika u Sloveniji koji pomoć lokalne policije žrtvama kaznenih djela procjenjuju jako lošom: 10% Roma i 6,7% većinskog stanovništva.

Dakle, možemo primijetiti da se Romi u Sloveniji te većinsko stanovništvo u obje promatrane zemlje uglavnom slažu u procjeni pomoći koju policija u njihovim mjestima stanovanja pruža žrtvama kaznenih djela, dok jedino u tom pogledu znatno odudaraju Romi u Hrvatskoj s daleko višim ocjenama.

Prethodni podaci svoju potvrdu nalaze i u podacima o srednjim vrijednostima koje promatrane četiri skupine ispitanika postižu na ovoj varijabli (Tablica 1.). Možemo zaključiti da Romi u Hrvatskoj najbolje ocjenjuju pomoć koju lokalna policija pruža žrtvama kaznenih djela, uz srednju vrijednost od 3,92, a onda slijede redom ostale tri promatrane skupine ispitanika: Romi u Sloveniji (3,20), većinsko stanovništvo u Sloveniji (3,02) te na kraju većinsko stanovništvo u Hrvatskoj (2,94).

Grafikon 2. Prema Vašoj ocjeni, koliko su policijski službenici uljudni prema ljudima u odnosu na koje postupaju?

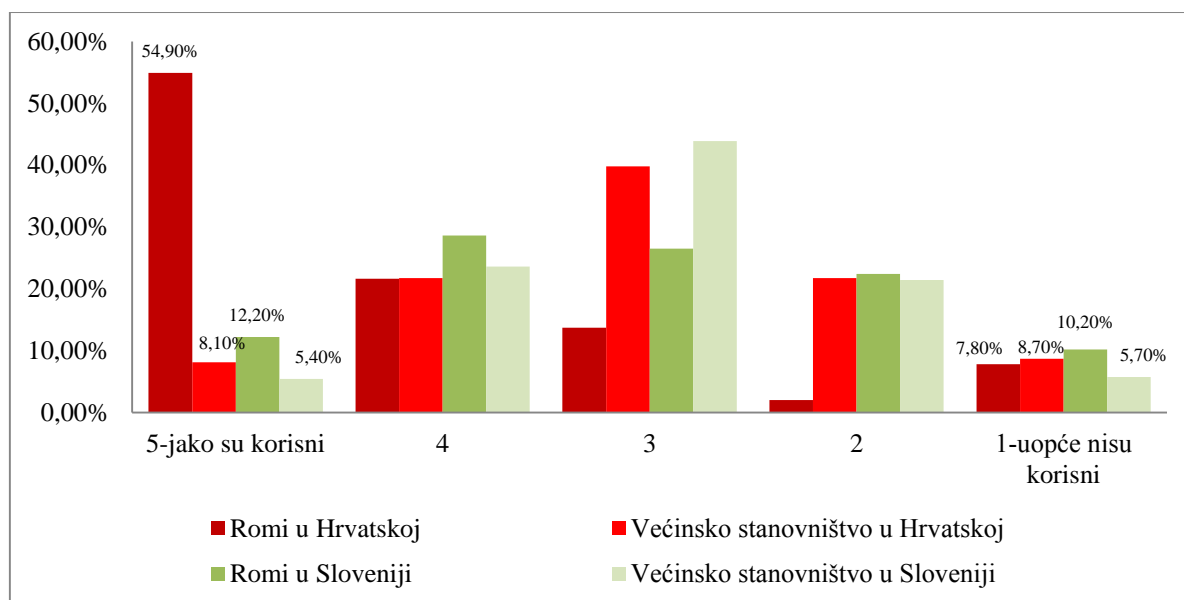

Iz podataka prikazanih u Grafikonu 2. vidljivo je da nešto više od trećine Roma (35,3%) i tek neznatni udio većinskog stanovništva u Hrvatskoj (6,2%) smatra kako su policijski službenici u njihovom naselju jako uljudni prema ljudima u odnosu na koje postupaju. Što se pak tiče suprotnog stava, promatrane skupine u Hrvatskoj opet pokazuju nešto više ujednačeno mišljenje: 5,9% Roma u Hrvatskoj i 2,5% većinskog stanovništva smatra da su policijski službenici u naselju u kojem stanuju jako neuljudni prema ljudima u odnosu na koje postupaju. Situacija u Sloveniji je znatno drugačija. Znatno manji postotak i Roma (7,8%) i većinskog stanovništva (8,1%) u Sloveniji iskazuje da su policijski službenici jako uljudni prema ljudima u odnosu na koje postupaju. Percepcija izrazite neuljudnosti policijskih službenika je u Sloveniji znatno prisutnija nego u Hrvatskoj: tako se izjasnilo 11,8% Roma i 6,7% većinskog stanovništva.

Dakle, možemo primjetiti da Romi u Hrvatskoj procjenjuju uljudnost lokalnih policijskih službenika daleko bolje od većinskog stanovništva u Hrvatskoj te Roma i većinskog stanovništva u Sloveniji.

Prethodni podaci svoju potvrdu nalaze i u podacima o srednjim vrijednostima koje promatrane četiri skupine ispitanika postižu na ovoj varijabli, a koje nalazimo u Tablici 1. I ovdje možemo uočiti kako Romi u Hrvatskoj imaju znatno bolje mišljenje o uljudnosti lokalnih policijskih službenika uz srednju vrijednost od 3,71, dok za iste procjene preostale tri promatrane skupine ispitanika imaju niže srednje vrijednosti: većinsko stanovništvo u Hrvatskoj (3,35), Romi u Sloveniji (2,92) i većinsko stanovništvo u Sloveniji (3,06).

Grafikon 3. Koliko su policijski službenici korisni ljudima u naselju u kojem stanujete?

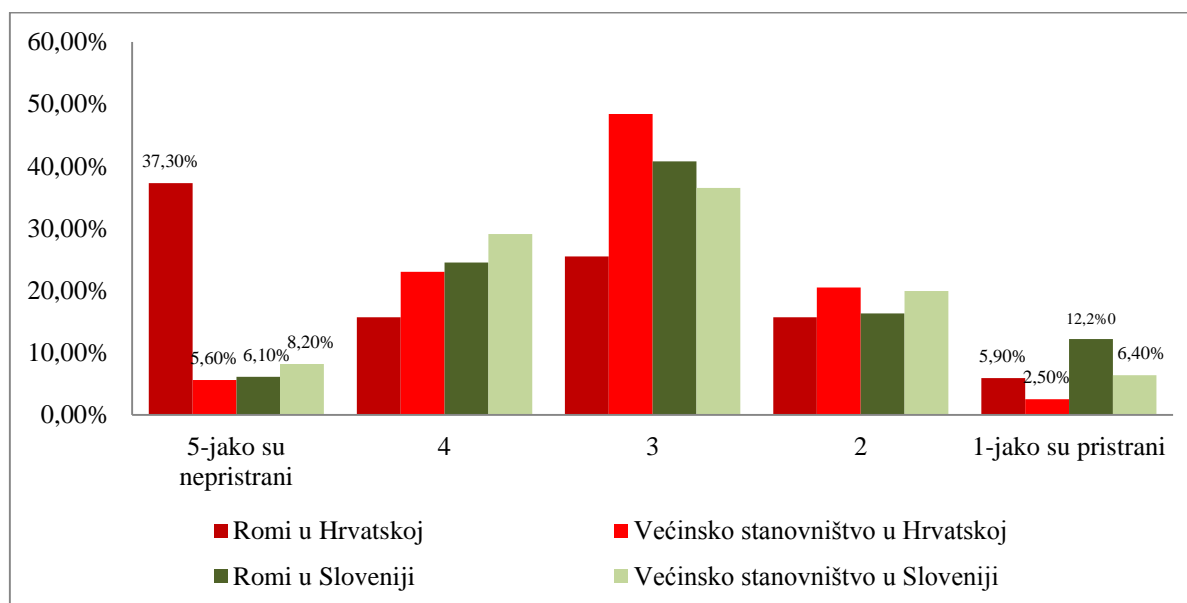
Prema podacima prezentiranim u Grafikonu 3. možemo vidjeti da natpolovična većina Roma u Hrvatskoj (54,9%) smatra kako su policijski službenici jako korisni ljudima u njihovom naselju, dok je takvog mišljenja samo 8,1% većinskog stanovništva u Hrvatskoj. Naravno, ne radi se o cijeloj Hrvatskoj, no podatak je svakako važan za promatrane multikulturalne zajednice u Hrvatskoj. No, kada je riječ o suprotnom stavu, promatrane skupine ispitanika u Hrvatskoj imaju ujednačeno mišljenje: 7,8% Roma i 8,7% većinskog stanovništva smatraju da policijski službenici uopće nisu korisni ljudima u naselju u kojem stanuju. Mišljenje promatranih dviju skupina u Sloveniji se relativno razlikuje pri čemu 12,2% Roma i relativno dvostruko manje većinskog stanovništva (5,4%) smatra kako su policijski službenici jako

korisni ljudima u naselju u kojem stanuju. Što se pak tiče suprotnog stava među ispitanicima u Sloveniji postoje znatne razlike: 10,2% Roma i skoro dvostruko manje većinskog stanovništva (5,7%) smatra da policijski službenici uopće nisu korisni ljudima u njihovom naselju.

Zanimljivo je da iz Grafikona 3. možemo zaključiti ujednačene rezultate i slaganje između tri od ukupno četiri ovdje promatrane skupine ispitanika u procjeni korisnosti policijskih službenika ljudima u njihovom naselju: većinskog stanovništva u obje zemlje i Roma u Sloveniji. Jedino opet Romi u Hrvatskoj znatno odudaraju s daleko višim ocjenama.

Isto vidimo i iz Tablice 1: srednja ocjena koju na ovoj varijabli postižu Romi u Hrvatskoj iznosi visokih 4,14. Ostale promatrane skupine ispitanika znatno zaostaju: većinsko stanovništvo u Hrvatskoj (2,99), Romi u Sloveniji (3,10), većinsko stanovništvo u Sloveniji (3,01).

Grafikon 4. Koliko su policijski službenici u naselju u kojem stanujete nepristrani u odnosu prema pojedinim ljudima?

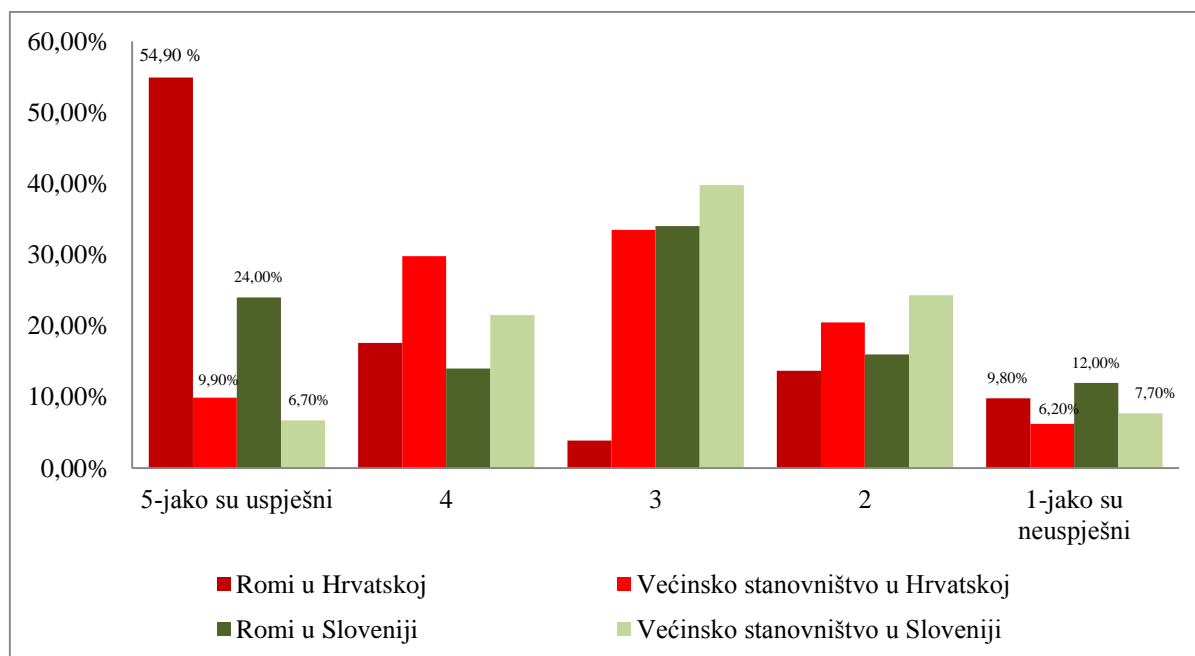
Iz grafikona 4. možemo razabrati da preko dvije trećine (37,3%) Roma u Hrvatskoj smatra kako su policijski službenici nepristrani u odnosu prema pojedinim ljudima u naselju u kojem stanuju, dok je takvog mišljenja samo 5,6% većinskog stanovništva u Hrvatskoj. Svega 5,9% Roma i 2,5% većinskog stanovništva u Hrvatskoj smatra da su policijski službenici jako pristrani prema pojedinim ljudima u njihovom naselju. Situacija u Sloveniji je nešto drugačija, te se Romi u Sloveniji znatno razlikuju od Roma u Hrvatskoj: 6,1% Roma u Sloveniji procjenjuje policijske službenike jako nepristranim u naselju u kojem stanuju dok relativno

dvostruko više njih (12,2%) smatra da su policijski službenici jako pristrani prema pojedinim ljudima u njihovom naselju. Među većinskim stanovništvom u Sloveniji nalazimo 8,2% onih koji procjenjuju policijske službenike jako nepristranima, te 6,4% onih koji vide lokalne policijske službenike izrazito pristranima u ophođenju prema pojedinim ljudima.

Iz upravo analiziranih podataka možemo ponovo primijetiti kako Romi u Hrvatskoj daju lokalnoj policiji znatno više ocjene nego li je to slučaj kod Roma u Sloveniji odnosno kod većinskog stanovništva u obje zemlje: ovdje je njihova percepcija nepristranosti policijskih službenika u naselju u kojem stanuju daleko iznad percepcije nepristranosti lokalne policije kod preostale promatrane tri skupine ispitanika.

Ovakav zaključak svoju potvrdu nalazi i u podacima o srednjim vrijednostima koje nalazimo opet u Tablici 1. Romi u Hrvatskoj imaju najbolje mišljenje o nepristranosti lokalne policije uz srednju vrijednost 3,6, a za njima slijede redom: većinsko stanovništvo u Sloveniji (3,13), većinsko stanovništvo u Hrvatskoj (3,09) i Romi u Sloveniji (2,96).

Grafikon 5. Koliko su policijski službenici uspješni u održavanju reda i mira na ulicama i ostalim javnim mjestima u naselju u kojem stanujete?

Kao što je prikazano u Grafikonu 5., više od polovice Roma u Hrvatskoj (54,9%) procjenjuje da je lokalna policija jako uspješna u održavanju reda i mira na ulicama i ostalim javnim mjestima. Njihovo mišljenje znatno se razlikuje od mišljenja većinskog stanovništva u

Hrvatskoj među kojim izrazitu uspješnost lokalnih policijskih službenika u održavanju reda i mira procjenjuje samo 9,9% ispitanika. No, kad je riječ o suprotnom stavu promatrane skupine ispitanika u Hrvatskoj imaju gotovo ujednačene rezultate: 9,8% Roma i 6,2% većinskog stanovništva u našoj zemlji smatra kako je lokalna policija izrazito neuspješna u održavanju reda i mira na javnim mjestima. Situacija u Sloveniji je opet drugačija nego u Hrvatskoj: 24% Roma smatra da su policijski službenici jako uspješni u održavanju reda i mira na ulicama i javnim mjestima u njihovom naselju, dok je takvog mišljenja samo 6,7% većinskog stanovništva. Nadalje, 12% Roma te 7,7% većinskog stanovništva u Sloveniji smatra lokalnu policiju izrazito neuspješnom u održavanju reda i mira.

Prema navedenim podacima možemo zaključiti da Romi u Hrvatskoj i Romi u Sloveniji znatno bolje ocjenjuju uspješnost lokalnih policijskih službenika u održavanju reda i mira u njihovim naseljima, pri čemu opet Romi u Hrvatskoj daleko nadmašuju Rome u Sloveniji, dok je većinsko stanovništvo u obje zemlje uglavnom ujednačeno i znatno kritičnije pri procjenama uspješnosti lokalne policije u održavanju javnog reda i mira.

Iz podataka o srednjim vrijednostima koje promatrane četiri skupine ispitanika imaju na ovoj varijabli prikazanih u Tablici 1. vidimo da Romi u Hrvatskoj smatraju kako su policijski službenici uspješni u održavanju reda i mira na ulicama i ostalim javnim mjestima uz prosječnu vrijednost 3,94 dok su srednje vrijednosti kod preostale promatrane tri skupine ispitanika osjetno niže: Romi u Sloveniji (3,22), većinsko stanovništvo u Hrvatskoj (3,17), većinsko stanovništvo u Sloveniji (2,95).

4.2.2. Percepcije kriminala i nereda

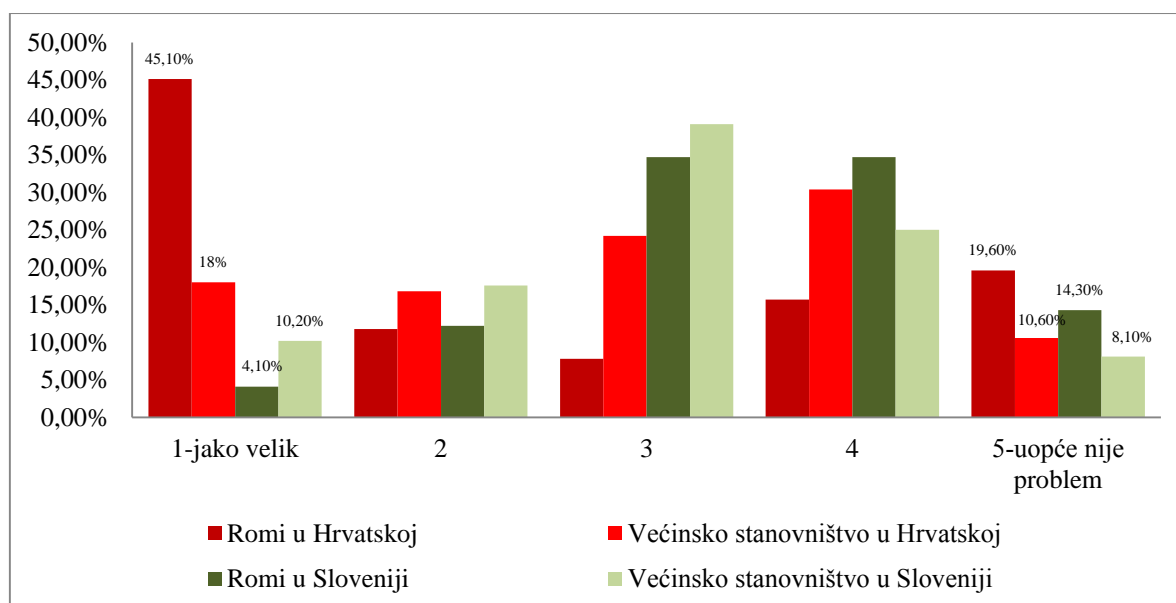
Lobnikar i sur. (2013) naglašavaju kako kriminal i razina nereda, odnosno način na koji ih percipira lokalno stanovništvo, imaju izravan i snažan utjecaj na kvalitetu života u zajednici te su iz tog razloga neizostavan dio istraživanja modela policije u zajednici.

Tablica 2.

PERCEPCIJA KRIMINALA I NEREDA					
	Koliko je vandalizam velik problem u naselju u kojem stanujete?	Koliko je pijančevanje na javnim mjestima velik problem u naselju u kojem stanujete?	Koliko su fizički napadi na ljude od strane neznanaca velik problem u naselju u kojem stanujete?	Koliko su razbojništva ili krađe novca, torbi i novčanika velik problem u naselju u kojem stanujete?	Koliko je ostavljanje smeća velik problem u naselju u kojem stanujete?
Romi u Hrvatskoj	2,53	2,27	2,63	2,61	1,82
Većinsko stanovništvo u Hrvatskoj	2,99	2,99	3,67	2,80	2,88
Romi u Sloveniji	3,43	3,37	3,59	4,14	3,22
Većinsko stanovništvo u Sloveniji	3,03	3,97	3,63	3,40	2,80

Tablica 2. prikazuje srednje vrijednosti za skalu pitanja o percepciji kriminala i nereda, a interpretirana je u daljnjem tekstu.

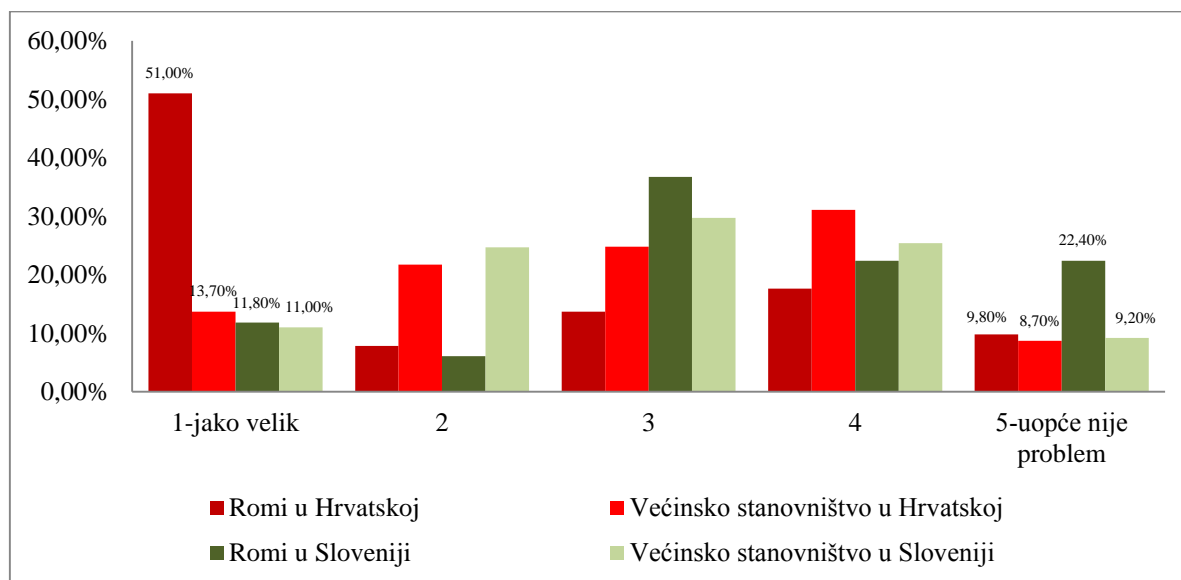
Grafikon 6. Koliko je vandalizam velik problem u naselju u kojem stanujete?

Iz Grafikona 6. vidimo da gotovo polovica Roma u Hrvatskoj (45,1%) smatra kako je vandalizam jako velik problem u naselju u kojem stanuju, dok je takvog mišljenja relativno dvostruko manje većinskog stanovništva u Hrvatskoj (18%). No, kada je riječ o sasvim suprotnom stavu, nalazimo gotovo petinu (19,6%) Roma i tek desetinu (10,6%) većinskog stanovništva u Hrvatskoj koji smatraju da vandalizam uopće nije problem u naselju u kojem stanuju. Također, možemo se uvjeriti da su percepcije vandalizma kao lokalnog problema nešto drugačije u subuzorcima slovenskih ispitanika gdje vrlo malo njih smatra da je vandalizam jako velik problem u njihovom naselju (10,2% većinskog stanovništva i 4,1% Roma) dok su sasvim suprotne procjene tek nešto niže od onih u Hrvatskoj: 14,3% Roma i 8,1% većinskog stanovništva u Sloveniji procjenjuje da vandalizam u njihovom naselju uopće nije problem.

Navedeni podaci svoju potvrdu nalaze i u podacima o srednjim vrijednostima koje promatrane četiri skupine ispitanika imaju na ovoj varijabli (Tablica 2.): Romi u Hrvatskoj (2,53), većinsko stanovništvo u Hrvatskoj (2,99), većinsko stanovništvo u Sloveniji (3,03) te Romi u Sloveniji (3,43).

Grafikon 7. Koliko je pijančevanje na javnim mjestima velik problem u naselju u kojem stanujete?

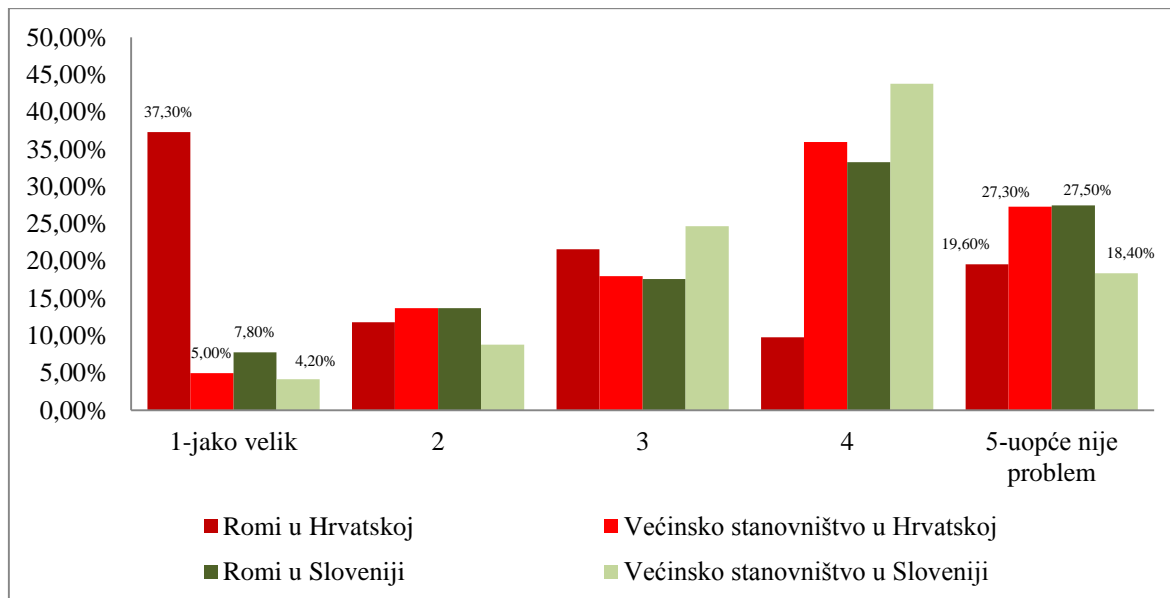
Iz podataka koje nalazimo u Grafikonu 7. razvidno je da kod ispitanika u Hrvatskoj postoje znatne razlike u procjenama pijančevanja kao javnog problema: više od polovice Roma (51%) i relativno trostruko manje većinskog stanovništva u Hrvatskoj (13,7%) procjenjuje

pijančevanje kao jako veliki problem u naselju u kojem stanuju. No, što se tiče suprotnog stajališta navedene skupine ispitanika u Hrvatskoj imaju identične procjene: 9,8% Roma i 8,7% većinskog stanovništva u Hrvatskoj smatra da pijančevanje uopće ne predstavlja problem u njihovom naselju. Situacija u Sloveniji je znatno drugačija nego u Hrvatskoj jer se navedene skupine ne razlikuju u procjeni te ne iskazuju velik problem pijančevanja u naselju: 11,8% Roma i 11,0% većinskog stanovništva u Sloveniji procjenjuje problem pijančevanja jako velikim. Također, relativno dvostruko više Roma u (22,4%) u usporedbi s većinskim stanovništvom u Sloveniji (9,2%) procjenjuje da pijančevanje uopće nije problem u naselju u kojem stanuju.

Dakle, možemo primijetiti da se Romi u Sloveniji te većinsko stanovništvo u obje promatrane zemlje uglavnom slažu u procjeni problema pijančevanja, dok jedino u tom pogledu znatno odudaraju Romi u Hrvatskoj s daleko izraženijim procjenama ove društveno negativne pojave kao problema u mjestu njihovoga stanovanja

Navedeni podaci svoju potvrdu nalaze i u podacima iz Tablice 2. o srednjim vrijednostima koje promatrane četiri skupine ispitanika imaju na ovoj varijabli. Uz srednju vrijednost od 2,27 Romi u Hrvatskoj procjenjuju pijančevanje kao veliki problem u njihovom naselju. Ostale skupine ispitanika ne navode pijančevanje kao veliki problem uz srednju vrijednost koja se kreće oko 3: većinsko stanovništvo u Hrvatskoj (2,99), većinsko stanovništvo u Sloveniji (2,97), Romi u Sloveniji (3,37). Napominjemo da ovdje niža srednja vrijednost upućuje na veću percepciju problema.

Grafikon 8. Koliko su fizički napadi na ljude od strane neznanaca velik problem u naselju u kojem stanujete?

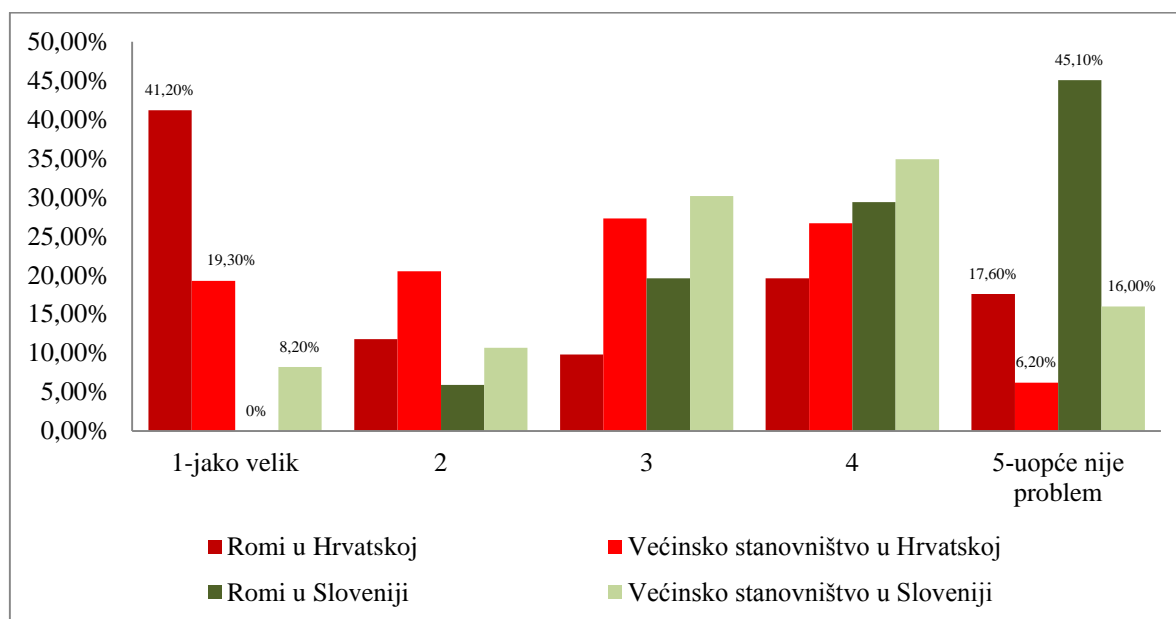
Iz Grafikona 8. možemo vidjeti da 37,3% Roma u Hrvatskoj i relativno sasvim malo većinskog stanovništva u Hrvatskoj (5%) smatra da su fizički napadi od strane neznanaca jako velik problem u naselju u kojem stanuju. No, kad se radi o sasvim suprotnom stavu promatrane skupine ispitanika u Hrvatskoj pokazuju prilično ujednačene rezultate: gotovo petina (19,6%) Roma i preko četvrtine (27,3%) većinskog stanovništva smatra kako fizički napadi od strane neznanaca uopće ne predstavljaju problem u naselju u kojem stanuju. U Sloveniji je situacija bitno drugačija nego u Hrvatskoj: Romi (7,8%) i većinsko stanovništvo (4,2%) pokazuju prilično ujednačene procjene fizičkih napada od strane neznanaca kao velikog problema u njihovom mjestu stanovanja, iako ne treba ispustiti iz vida činjenicu da i ovdje Romi jače osjećaju taj problem od dominantnog stanovništva. Gotovo jednako kao u Hrvatskoj, gotovo petina (18,4%) Roma i preko četvrtine (27,5%) većinskog stanovništva u Sloveniji mišljenja je da fizički napadi od strane neznanaca uopće ne predstavljaju problem u njihovom mjestu stanovanja.

Dakle, možemo primijetiti da među ovdje promatranim skupinama ispitanika jedino Romi u Hrvatskoj procjenjuju fizičke napade od strane neznanaca velikim problemom u svom mjestu stanovanja, što je zanimljivo s obzirom na veličinu tih naselja i njihov način života.

Navedene konstatacije svoju potvrdu nalaze i u podacima o srednjim vrijednostima koje promatrane četiri skupine ispitanika postižu na ovoj varijabli. Pri tome trebamo imati na umu da viša srednja vrijednost ovdje znači povoljniji rezultat, odnosno manju percepciju fizičkih

napada od strane neznanaca kao ozbiljnog problema u mjestu stanovanja ispitanika. Iz Tablice 2. vidljivo je da fizički napadi od strane neznanaca predstavljaju daleko najveći problem za Rome u Hrvatskoj (2,63), dok za njima slijede: Romi u Sloveniji (3,59), većinsko stanovništvo u Sloveniji (3,63) te na kraju većinsko stanovništvo u Hrvatskoj (3,67).

Grafikon 9. Koliko su razbojništva ili krađe novca, torbi i novčanika velik problem u naselju u kojem stanujete?

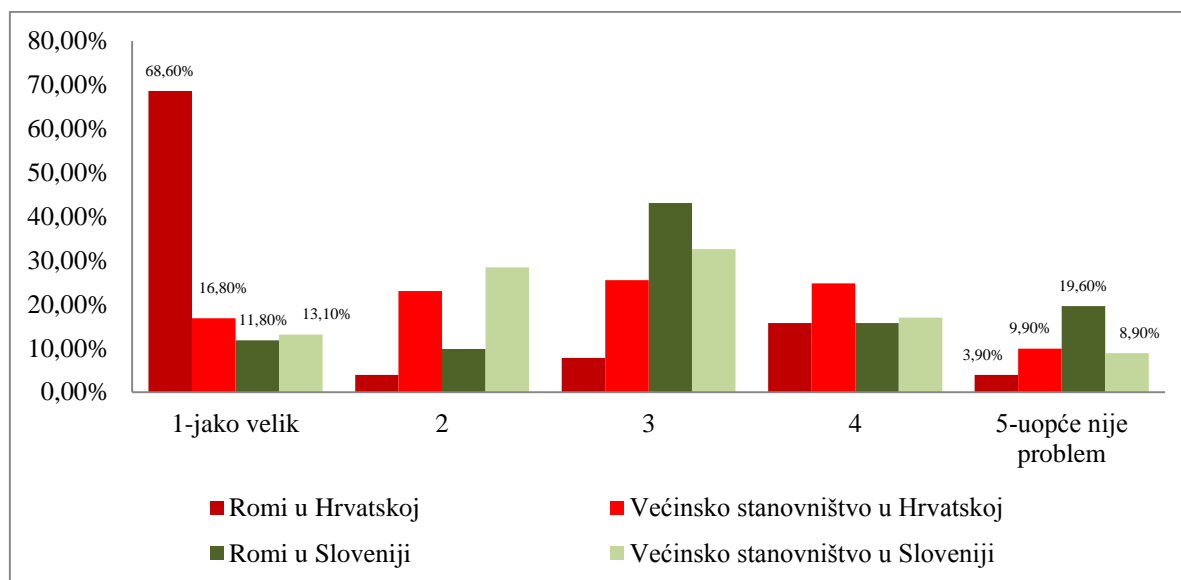

Kao što je prikazano u Grafikonu 9., čak 41,2% Roma u Hrvatskoj procjenjuje da su razbojništva, krađe novca, torbi i novčanika jako velik problem u naselju u kojem stanuju, za razliku od većinskog stanovništva u Hrvatskoj gdje je takvih ispitanika relativno dvostruko manje (19,3%). Nasuprot tome, 17,6% Roma i relativno tri puta manje većinskog stanovništva (6,2%) smatra da razbojništva i krađe stvari uopće nisu problem u njihovom mjestu stanovanja. No, uočljive su ogromne razlike u mišljenjima ispitanika u Sloveniji u komparaciji s mišljenjima ispitanika u Hrvatskoj. Tako primjerice 8,2% većinskog stanovništva u Sloveniji smatra da su razbojništva i krađe velik problem u njihovom naselju, dok taj problem kao jako velik nije procijenio nijedan ispitanik romske populacije u Sloveniji. Istodobno, gotovo polovina (45,1%) Roma u Sloveniji procjenjuje da razbojništva i krađe uopće nisu problem u njihovom mjestu stanovanja, dok tako procjenjuje gotovo trostruko manje (16%) većinskog stanovništva u Sloveniji.

Dakle, možemo primijetiti da Romi u Hrvatskoj iskazuju veliki problem vezan uz razbojništva i krađe, dok Romi u Sloveniji smatraju da to uopće nije problem te time znatno odudaraju od ostalih skupina ispitanika. Većinsko stanovništvo u Hrvatskoj problem krađa i razbojništva jače naglašava, nego većinsko stanovništvo u Sloveniji.

Prethodni podaci svoju potvrdu nalaze i u podacima o srednjim vrijednostima koje promatrane četiri skupine ispitanika postižu na ovoj varijabli. Također, trebamo imati na umu da viša srednja vrijednost ovdje znači povoljniji rezultat odnosno manju percepciju kriminala i nereda u mjestu stanovanja. Prema Tablici 2. Romi u Hrvatskoj percipiraju razbojništva i krađe daleko većim problemom u odnosu na ostale ispitane skupine (2,61), dok za njima slijede većinsko stanovništvo u Hrvatskoj uz prosječnu vrijednost od 2,80, većinsko stanovništvo u Sloveniji (3,40) te Romi u Sloveniji (4,14).

Grafikon 10. Koliko je ostavljanje smeća na javnim mjestima velik problem u naselju u kojem stanujete?

Iz Grafikona 10. vidimo da više od dvije trećine Roma u Hrvatskoj (68,6%) i relativno malo većinskog stanovništva u Hrvatskoj (16,8%) smatra da je ostavljanje smeća na javnim mjestima jako velik problem u naselju u kojem stanuju. Također, 9,9% većinskog stanovništva u Hrvatskoj i relativno znatno manje Roma u Hrvatskoj (3,9%) smatra da ostavljanje smeća na javnim mjestima uopće nije problem u njihovom naselju. Situacija u Sloveniji je znatno drugačija nego u Hrvatskoj: Romi i većinsko stanovništvo tamo iskazuju ujednačene rezultate

u procjeni ostavljanja smeća na javnim mjestima te 11,8% Roma i 13,1% većinskog stanovništva smatraju da ostavljanje smeća predstavlja velik problem u naselju u kojem stanuju. Također, u Sloveniji više Roma (19,6%) iskazuje da ostavljanje smeća uopće nije problem u njihovom naselju, dok to misli relativno dvostruko manje (8,9%) većinskog stanovništva.

Prema navedenim podacima možemo primijetiti da Romi u Hrvatskoj iskazuju veliki problem ostavljanja smeća na javnim mjestima dok većinsko stanovništvo u obje države i Romi u Sloveniji pokazuju uglavnom ujednačene ocjene.

Navedeni podaci svoju potvrdu nalaze i u podacima o srednjim vrijednostima koje promatrane četiri skupine ispitanika imaju na ovoj varijabli. Ovdje također viša srednja vrijednost predstavlja povoljniji rezultat, odnosno percepciju ostavljanja smeća na javnim mjestima u naselju kao mali problem. Kao što je prikazano u Tablici 2., Romi u Hrvatskoj iskazuju veliki problem ostavljanja smeća te prosječna vrijednost iznosi niskih 1,82. Ostale skupine ispitanika navode da ostavljanje smeća predstavlja problem uz prosječnu vrijednost oko 3: većinsko stanovništvo u Sloveniji (2,80), većinsko stanovništvo u Hrvatskoj (2,88), Romi u Sloveniji (3,22).

4.2.3. Strah od viktimizacije

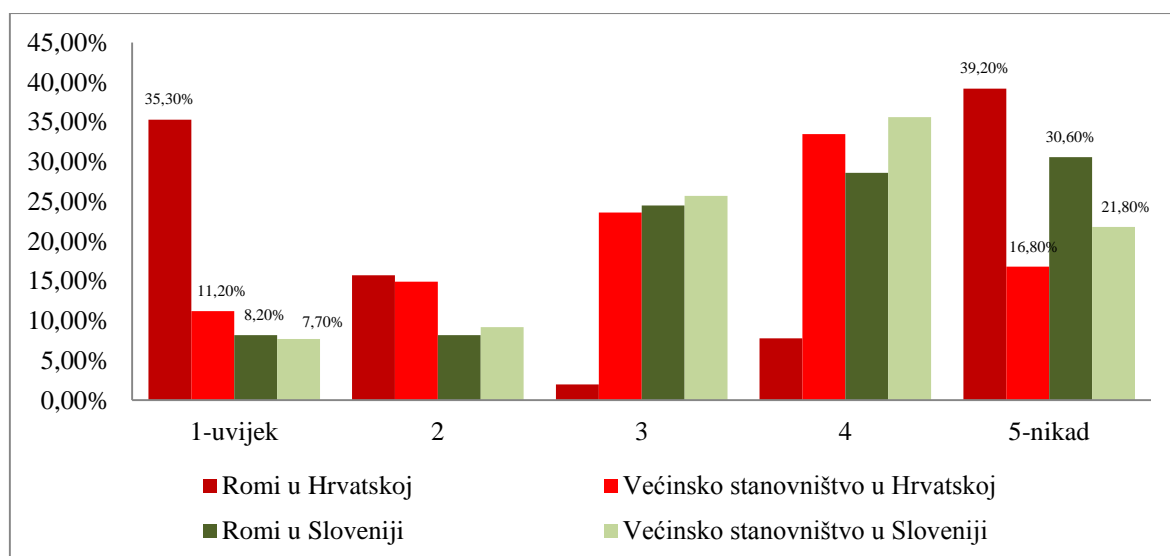
Strah od viktimizacije slabi koheziju zajednice što olabavljuje i poništava neformalne mehanizme društvene kontrole (Lobnikar i sur., 2013). Iz tog razloga, socijalna kohezija je neizostavan dio evaluacije modela u zajednici.

Tablica 3.

STRAH OD VIKTIMIZACIJE					
	Koliko često brinete da će Vas netko pokušati opljačkati ili ukrasti nešto dok ste vani u naselju u kojem stanujete?	Koliko često brinete da će Vam netko pokušati provaliti u kuću dok je netko kod kuće?	Koliko često brinete oko toga da će Vas netko napasti ili pretući u naselju u kojem stanujete	Koliko često brinete da će Vam netko pokušati ukrasti ili oštetiti auto u naselju u kojem stanujete?	Koliko često brinete da će Vam netko provaliti u dom dok nikoga nema kod kuće?
Romi u Hrvatskoj	3,00	3,63	3,49	3,27	2,61
Većinsko stanovništvo u Hrvatskoj	3,30	3,48	3,87	3,58	2,86
Romi u Sloveniji	3,65	3,53	3,27	3,02	3,52
Većinsko stanovništvo u Sloveniji	3,55	3,69	3,86	3,29	3,23

Srednje vrijednosti skale „Strah od viktimizacije“ prikazane su u Tablici 3., a interpretirane su zajedno s rezultatima pojedinih varijabli prikazanim u grafičkom obliku.

Grafikon 11. Koliko često brinete da će Vas netko pokušati opljačkati ili ukrasti nešto dok ste vani u naselju u kojem stanujete?

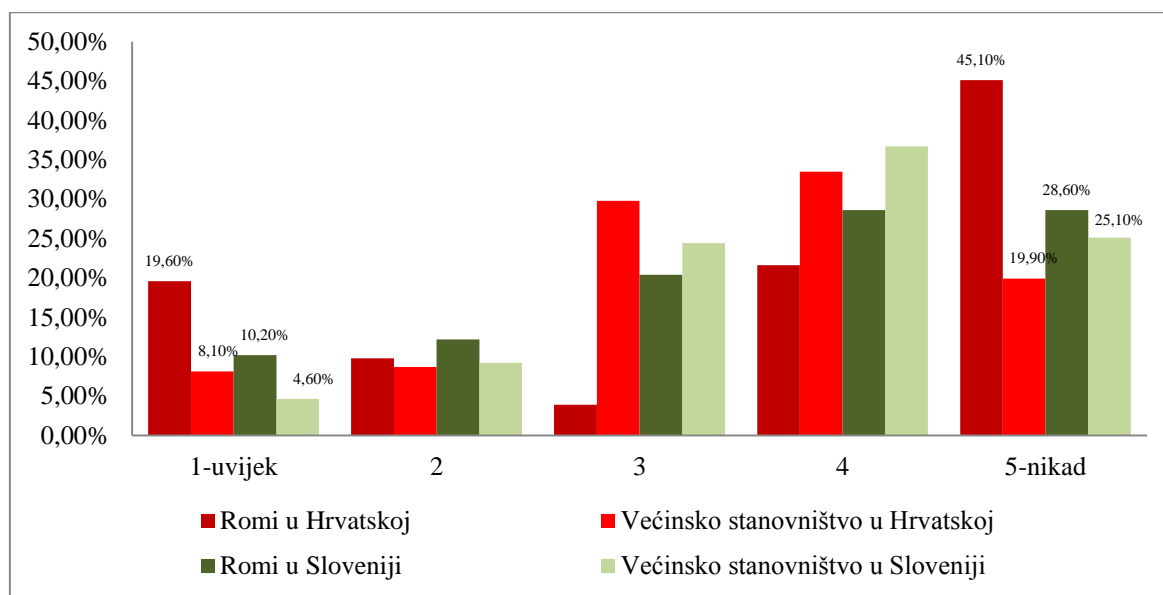

Prema podacima iz Grafikona 11. vidimo da 35,3% Roma te čak relativno tri puta manje većinskog stanovništva u Hrvatskoj (11,2%) uvijek brine o tome da ih netko ne opljačka ili im ukrade nešto dok su vani u naselju gdje stanuju. Također, znatno više Roma (39,2%), nego većinskog stanovništva u Hrvatskoj (16,8%) nikad ne brine da će ih netko pokušati opljačkati ili ukrasti nešto dok su vani u naselju u kojem stanuju. Promatrane dvije ekvivalentne skupine ispitanika u Sloveniji bolje se slažu u procjenama nego što smo upravo vidjeli da je slučaj kod ispitanika u Hrvatskoj: 30,6% Roma i 21,8% većinskog stanovništva u Sloveniji navodi da nikad ne brinu o tome da će im netko ukrasti nešto ili ih opljačkati dok su vani u svom naselju. Također, samo 8,2% Roma i 7,7% većinskog stanovništva u Sloveniji procjenjuje da uvijek brinu da će ih netko pokušati opljačkati ili im ukrasti nešto kad su vani u naselju u kojem stanuju.

Možemo primijetiti da većinsko stanovništvo u obje promatrane države i Romi u Sloveniji imaju uglavnom ujednačene procjene, dok kod Roma u Hrvatskoj i ovdje postoje znatna odstupanja.

Navedeni rezultati na varijabli kojom se opisuje procjena učestalosti brige ispitanika da će ih netko okrađati dok se kreću naseljem u kojem stanuju, svoju potvrdu nalaze i u Tablici 3. s podacima o srednjim vrijednostima koje promatrane četiri skupine ispitanika postižu na toj varijabli. Vidimo da Romi (3,0) i većinsko stanovništvo (3,30) u Hrvatskoj postižu podjednake srednje vrijednosti na promatranoj varijabli. Nasuprot tome, Romi (3,65) i većinsko stanovništvo (3,55) u Sloveniji uglavnom ne brinu o tome da će ih netko napasti ili opljačkati dok nisu kod kuće.

Grafikon 12. Koliko često brinete da će Vam netko pokušati provaliti u kuću kad je netko kod kuće?

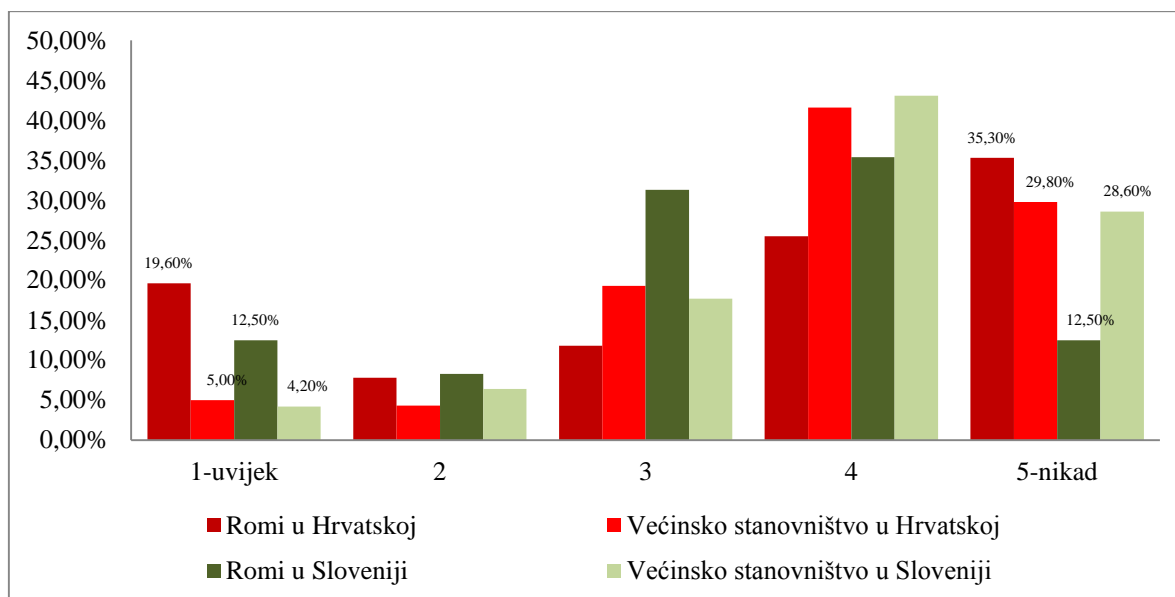

Iz Grafikona 12. vidimo da gotovo polovica Roma u Hrvatskoj (45,1%) i svega petina većinskog stanovništva (19,9%) smatra kako uopće ne brinu da će im netko pokušati provaliti u kuću kad je netko kod kuće. Nasuprot tome, relativno znatno više Roma u Hrvatskoj (19,6%) nego većinskog stanovništva u Hrvatskoj (8,1%) uvijek brine da će im netko pokušati provaliti kad je netko od ukućana doma. Ispitanici u Sloveniji imaju uglavnom ujednačene procjene: 28,6% Roma i 25,1% većinskog stanovništva u Sloveniji uopće ne brinu da će im netko pokušati provaliti u kuću kad je netko kod kuće. Nadalje 10,2% Roma u Sloveniji i samo 4,6% većinskog stanovništva uvijek brine o tome da će im netko pokušati provaliti u kuću kad je netko kod kuće.

Možemo primjetiti da promatrane skupine ispitanika u obje države uglavnom ne brinu da će im netko pokušati provaliti u dom kad je netko kod kuće, pri čemu opet ipak odudaraju Romi u Hrvatskoj s daleko najoptimističnijim procjenama.

Iz Tablice 3. možemo zaključiti da većinsko stanovništvo u Sloveniji najmanje brine o tome da će im netko pokušati provaliti u kuću kad je netko kod kuće uz prosječnu vrijednost 3,69 dok za njima slijede Romi u Hrvatskoj (3,63), Romi u Sloveniji (3,53) te većinsko stanovništvo u Hrvatskoj čija je srednja vrijednost nešto niža od vrijednosti ostalih skupina te iznosi 3,48.

Grafikon 13. Koliko često brinete oko toga da će Vas netko napasti ili pretući u naselju u kojem stanujete?

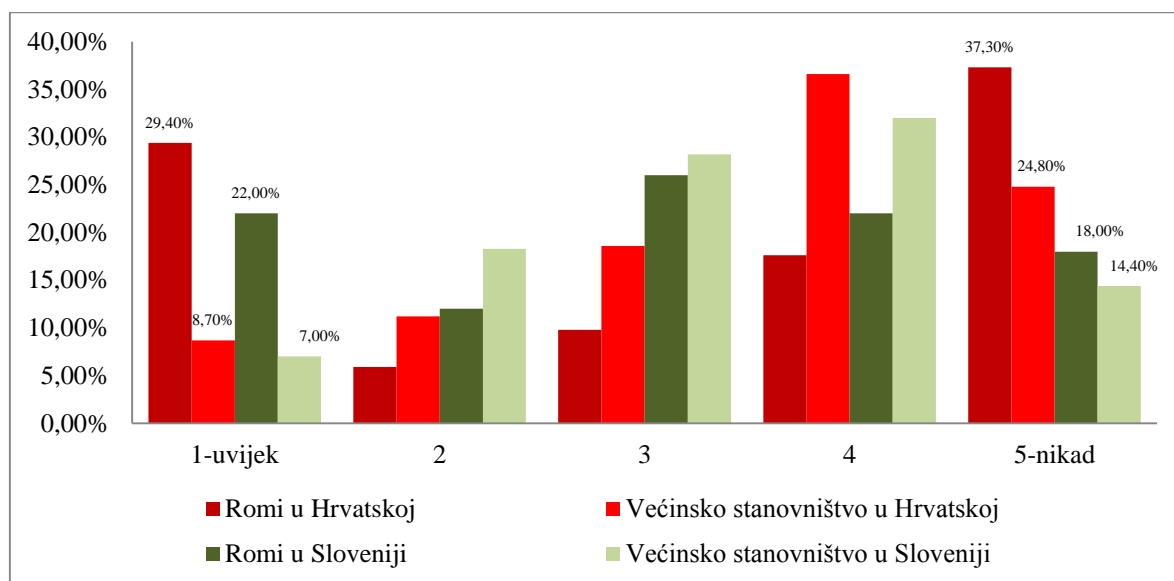

Kao što je prikazano u Grafikonu 13., promatrane skupine ispitanika u Hrvatskoj i Sloveniji uglavnom ne brinu oko toga da će ih netko napasti ili pretući u naselju u kojem stanuju. Skupine ispitanika u Hrvatskoj uglavnom imaju ujednačene procjene: oko trećine Roma (35,3%) i većinskog stanovništva (29,8%) u Hrvatskoj uopće ne brine da će ih netko pokušati napasti li pretući u naselju u kojem stanuju. Nadalje, znatno manje većinskog stanovništva (5%) i 19,6% Roma u Hrvatskoj uvijek brinu da će ih netko napasti ili pretući u njihovom mjestu stanovanja. Slično stanje je i u susjednoj državi: 28,6% većinskog stanovništva i dvostruko manje Roma u Sloveniji (12,5%) uopće ne brinu da će ih u njihovom naselju netko pokušati napasti ili pretući. Što se pak tiče sasvim suprotnog stava 12,5% Roma u Sloveniji i samo 4,2% većinskog stanovništva uvijek brine da će ih netko napasti ili pretući u njihovom naselju.

Možemo primijetiti da ovdje promatrane skupine ispitanika pretežno ne brinu o tome da će ih netko napasti ili pretući u njihovom naselju. No, opet u pozitivnim procjenama dominiraju Romi u Hrvatskoj.

Navedene konstatacije svoju potvrdu nalaze i u podacima o srednjim vrijednostima koje promatrane četiri skupine ispitanika imaju na ovoj varijabli. Većinsko stanovništvo u Hrvatskoj najmanje brine da će ih netko pokušati napasti ili pretući u naselju u kojem stanuju uz prosječnu vrijednost 3,67 dok se slični rezultati vide i kod većinskog stanovništva u Sloveniji (3,63) i Roma u Sloveniji (3,59). Najviše Roma u Hrvatskoj brine da će ih netko pokušati napasti ili pretući u naselju u kojem stanuju uz prosječnu vrijednost 2,63. (Tablica 3.)

Grafikon 14. Koliko često brinete da će Vam netko pokušati ukrasti ili oštetiti auto u naselju u kojem stanujete?

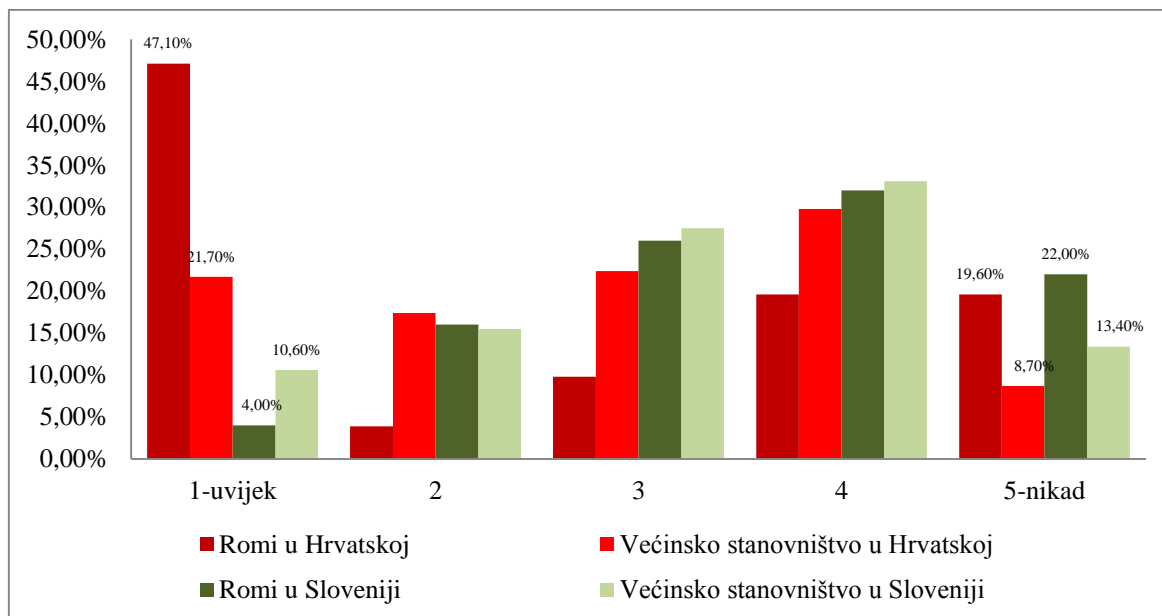

Prema podacima iskazanima u Grafikonu 14. možemo primijetiti da 29,4% Roma u Hrvatskoj uvijek brine da će im netko pokušati ukrasti ili oštetiti auto u naselju u kojem stanuju, dok je takvog mišljenja relativno znatno manje većinskog stanovništva u Hrvatskoj (8,7%). No, relativno više Roma (37,3%) uopće ne brine da će im netko pokušati ukrasti ili oštetiti auto, u odnosu na većinsko stanovništvo u Hrvatskoj (24,8%). Mišljenje ispitanika obje skupine u Sloveniji prilično je slično mišljenju ispitanika u Hrvatskoj: 22% Roma u Sloveniji i trostruko manje većinskog stanovništva (7%) uvijek brine da im netko ne ošteti ili ukrade auto u naselju u kojem stanuju. Također, nešto veći broj Roma (18%), u odnosu na većinsko stanovništvo u Sloveniji (14,4%) uopće ne brine da će im netko ukrasti ili oštetiti auto u njihovom naselju.

Dakle, možemo uočiti sličnosti kod svih ovdje promatranih skupina ispitanika u procjeni njihove brige da će im netko pokušati ukrasti ili oštetiti auto u njihovom mjestu stanovanja romske populacije u Hrvatskoj.

Prethodni podaci svoju potvrdu nalaze i u podacima o srednjim vrijednostima koje promatrane četiri skupine ispitanika postižu na ovoj varijabli (Tablica 3.). Možemo zaključiti kako većinsko stanovništvo u Hrvatskoj pokazuje najmanji strah i brigu da će im netko pokušati ukrasti ili oštetiti auto u naselju u kojem stanuju (3,58), a onda slijede redom ostale tri promatrane skupine: većinsko stanovništvo u Sloveniji (3,29), Romi u Hrvatskoj (3,27) te Romi u Sloveniji (3,02).

Grafikon 15. Koliko često brinete da će Vam netko provaliti u dom dok nikoga nema kod kuće?

Iz Grafikona 15. vidimo da relativno blizu polovine Roma u Hrvatskoj (47,1%) i relativno gotovo dvostruko manje većinskog stanovništva u Hrvatskoj (21,7%) često brine da će im netko pokušati provaliti u dom kad nikog nema kod kuće. No, oko petine Roma (19,6%) i većinskog stanovništva (21,7%) u Hrvatskoj nikad ne brine da će im netko pokušati provaliti u dom kad nikoga nema kod kuće. Situacija u Sloveniji je znatno drugačija: samo 4% Roma i 10,6% većinskog stanovništva u Sloveniji uvijek brinu da će im netko pokušati provaliti u dom kad nikog nema kod kuće. Također, više ispitanika u Sloveniji uopće ne brine da će im netko provaliti u dom kad ih nema, u odnosu na ispitanike u Hrvatskoj: među Romima u Sloveniji takvih je 22%, a kod većinskog stanovništva 13,4%.

Dakle, možemo primijetiti da Romi i većinsko stanovništvo u Sloveniji ne brinu o tome da će im netko pokušati provaliti u dom kad nisu kod kuće, za razliku od obje ispitane skupine u Hrvatskoj koje pokazuju veći stupanj zabrinutosti.

Navedeni podaci svoju potvrdu nalaze i u podacima o srednjim vrijednostima koje promatrane četiri skupine ispitanika imaju na ovoj varijabli (Tablica 3.): Romi u Sloveniji (3,52), većinsko stanovništvo u Sloveniji (3,23), većinsko stanovništvo u Hrvatskoj (2,86) te Romi u Hrvatskoj (2,61).

4.2.4. Kohezija zajednice

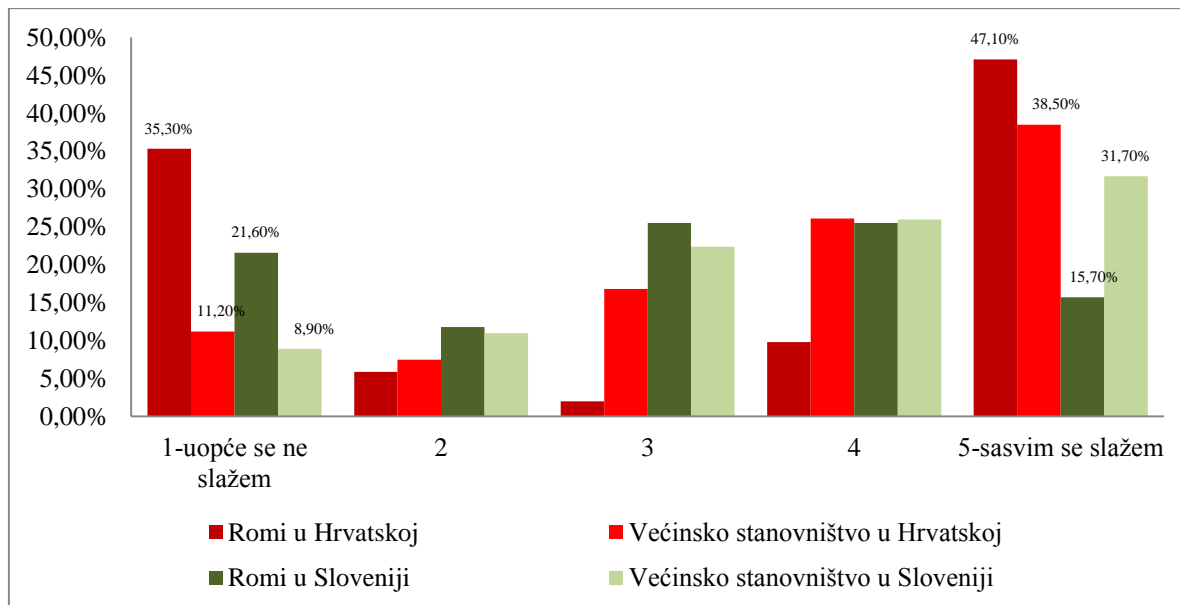
Želimo li uistinu proučiti mogućnost policije u zajednici, potrebno je usredotočiti pozornost i na koheziju zajednice. Naime, ako je socijalna kohezija slaba, zajednica nije u mogućnosti provoditi socijalnu kontrolu. (Lobnikar i sur., 2013)

Tablica 4.

KOHEZIJA ZAJEDNICE					
	U slučaju da se razbolim, mogu računati na pomoć susjeda oko nabave namirnica, lijekova, itd.	Kada nisam kod kuće, mogu računati na pomoć susjeda oko čuvanja kuće.	Kada bi mi hitno trebali 200 kuna, moji susjedi bi mi posudili taj novac.	Stanovnici naselja u kojem stanujem se prema potrebi okupe i rješavaju zajedničke probleme.	U naselju u kojem stanujem dovoljno dobro poznajem više ljudi kojima se mogu obratiti za pomoć.
Romi u Hrvatskoj	3,27	3,43	3,43	3,08	3,78
Većinsko stanovništvo u Hrvatskoj	3,73	3,80	3,73	2,75	3,64
Romi u Sloveniji	3,02	2,86	3,06	3,16	2,96
Većinsko stanovništvo u Sloveniji	3,60	3,72	3,71	3,31	3,70

U Tablici 4. nalaze se srednje vrijednosti odgovora na pitanja o koheziji zajednice koje su interpretirane u daljnjem tekstu.

Grafikon 16. U slučaju da se razbolim, mogu računati na pomoć susjeda oko nabave namirnica, lijekova, itd.

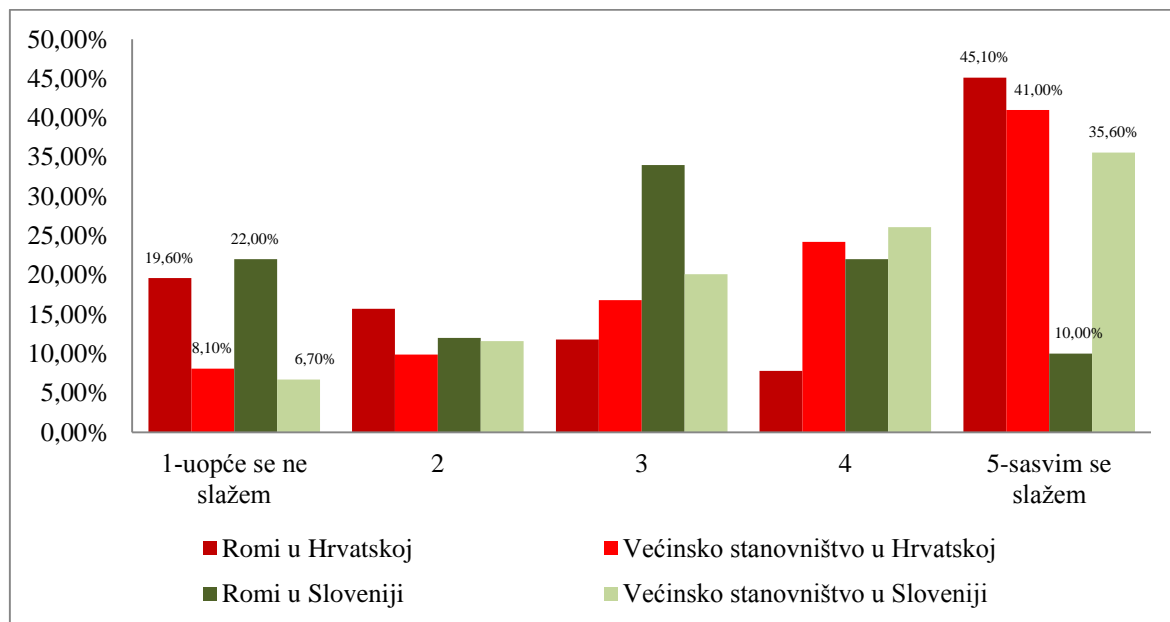
Iz Grafikona 16. vidimo da gotovo polovina (47,1%) Roma i preko trećine (38,5%) većinskog stanovništva u Hrvatskoj, u slučaju oboljenja može računati na pomoć susjeda oko nabave namirnica, lijekova i ostalih potrepština. Međutim, 35,3% Roma i relativno trostruko manje većinskog stanovništva (11,2%) u Hrvatskoj procjenjuje da u slučaju oboljenja uopće ne mogu računati na pomoć susjeda oko nabave potrebnih stvari. U Sloveniji je situacija znatno drugačija jer ispitanici pomoć susjeda procjenjuju niže u odnosu na ispitanike u Hrvatskoj: 15,7% Roma u Sloveniji i 31,7% većinskog stanovništva smatraju da sigurno mogu računati na pomoć susjeda u slučaju da se razbole i treba im pomoć oko nabave lijekova i ostalih stvari. Nadalje, 21,6% Roma u Sloveniji i 8,9% većinskog stanovništva procjenjuje da u slučaju oboljenja nikako ne mogu računati na pomoć susjeda oko nabave lijekova, namirnica i ostalih potrebnih stvari.

Dakle, možemo primijetiti da Romi u Hrvatskoj i većinsko stanovništvo u obje države u slučaju oboljenja mogu računati na pomoć susjeda oko nabave lijekova, namirnica i ostalih stvari, dok jedino u tom pogledu znatno odudaraju Romi u Sloveniji s relativno niskom ocjenom.

Iz podataka o srednjim vrijednostima koje promatrane četiri skupine ispitanika imaju na ovoj varijabli prikazanih u Tablici 4. vidimo kako većinsko stanovništvo u Hrvatskoj smatra kako mogu računati na pomoć susjeda oko nabave namirnica i lijekova u slučaju da se razbole uz prosječnu vrijednost 3,73 dok su srednje vrijednosti kod preostale promatrane tri skupine

ispitanika nešto niže: većinsko stanovništvo u Sloveniji (3,60), Romi u Hrvatskoj (3,27) te Romi u Sloveniji (3,02).

Grafikon 17. Kada nisam kod kuće, mogu računati na pomoć susjeda oko čuvanja kuće.

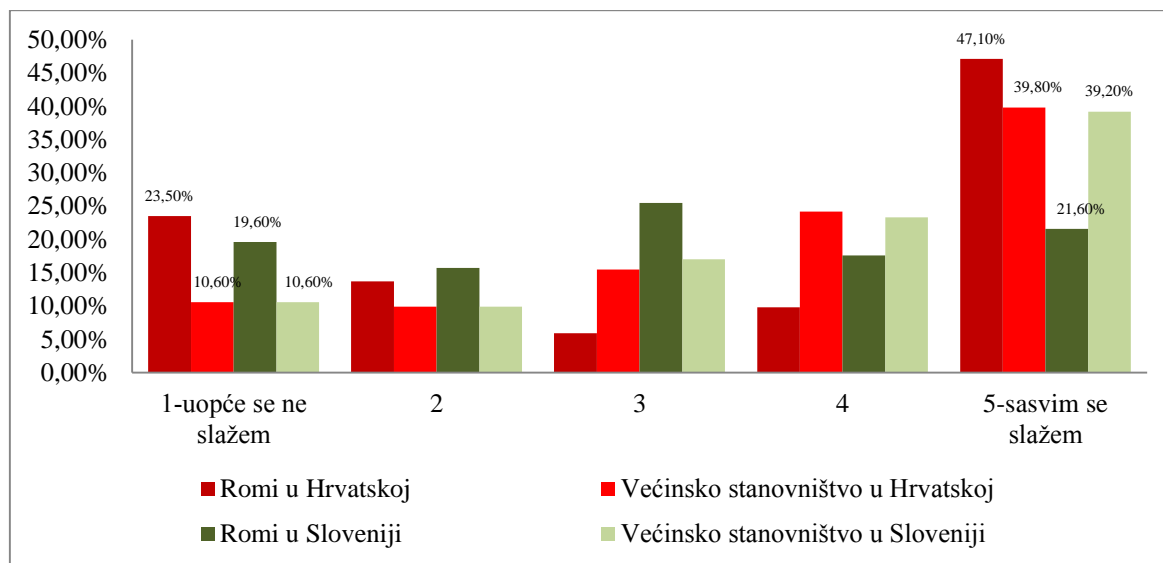
Kao što je prikazano u Grafikonu 17., gotovo većina Roma (45,1%) i većinskog stanovništva u Hrvatskoj (41%) procjenjuje da u svojoj odsutnosti sasvim sigurno može računati na pomoć susjeda oko čuvanja kuće. S druge strane, nalazimo gotovo petinu (19,6%) Roma u Hrvatskoj i relativno dvostruko manje većinskog stanovništva u Hrvatskoj (8,1%) koji smatraju da nikako ne mogu računati na pomoć susjeda oko čuvanja kuće. U procjeni navedene tvrdnje, samo 10% Roma u Sloveniji smatra da može računati na pomoć susjeda oko čuvanja kuće, dok je većinsko stanovništvo u Sloveniji slično ispitanim skupinama u Hrvatskoj te 35,6% ispitanika procjenjuje da može računati na pomoć susjeda oko čuvanja kuće kad su odsutni. Ovome treba pridodati i 22% Roma i 6,7% većinskog stanovništva u Sloveniji koji smatraju da ne mogu računati na pomoć susjeda oko čuvanja kuće.

Možemo primijetiti kako Romi u Hrvatskoj i većinsko stanovništvo u obje države u slučaju odsustva mogu računati na pomoć susjeda oko čuvanja kuće, dok u tom pogledu opet odudaraju Romi u Sloveniji sa znatno nižom ocjenom.

Navedena opažanja svoju potvrdu nalaze i u podacima o srednjim vrijednostima koje promatrane četiri skupine ispitanika imaju na ovoj varijabli kao što je prikazano u Tablici 4.

Većinsko stanovništvo u Hrvatskoj smatra da može računati na pomoć susjeda kod čuvanja kuće, uz srednju vrijednost od 3,80, dok za njima slijede redom: većinsko stanovništvo u Sloveniji (3,72), Romi u Hrvatskoj (3,43) i na kraju sa znantnim zaostatkom Romi u Sloveniji (2,86).

Grafikon 18. Kada bi mi hitno trebalo 200 kuna (25 €), moji susjedi bi mi posudili taj novac.

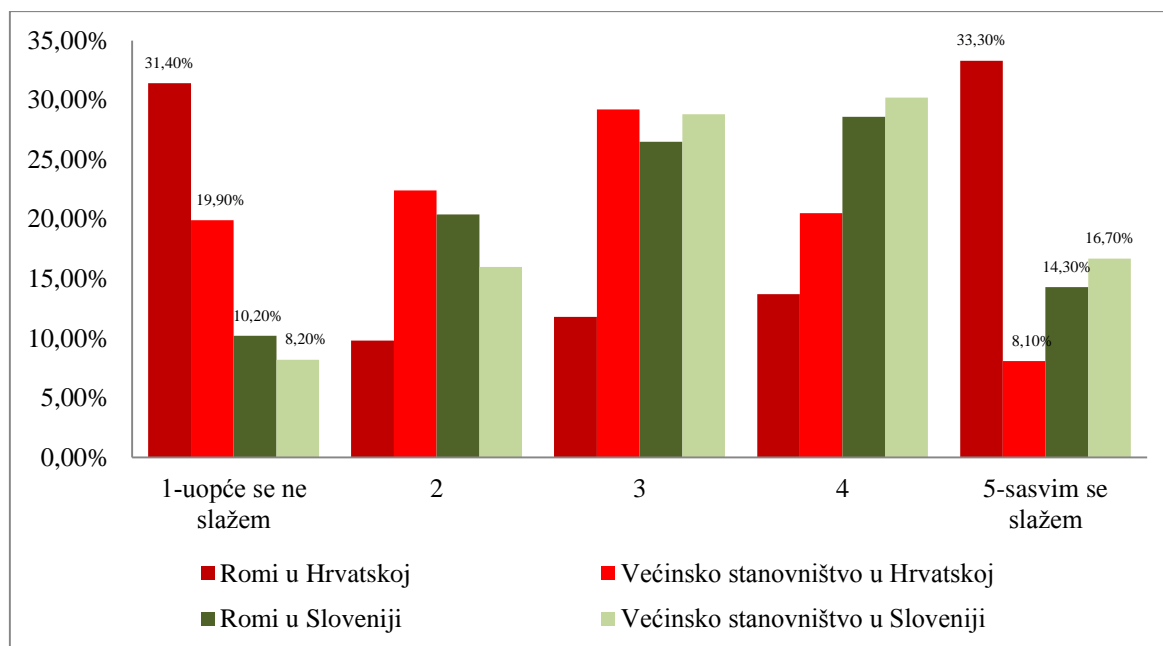
Iz Grafikona 18. vidimo da 47,1% Roma u Hrvatskoj i 39,8% većinskog stanovništva u Hrvatskoj smatra da bi im susjedi posudili novac ukoliko bi im hitno trebao. No, istodobno ovdje nalazimo 23,5% Roma i 10,6% većinskog stanovništva koji smatraju da im u slučaju potrebe susjedi nikako ne bi posudili novac. U Sloveniji su rezultati nešto drugačiji: relativno dvostuko manje Roma u Sloveniji (21,6%) nego u Hrvatskoj i gotovo jednak relativni udio 39,2% većinskog stanovništva u Sloveniji kao i u Hrvatskoj navodi da u slučaju hitne potrebe mogu računati na pomoć susjeda oko posudbe novca. Također, petina (19,6%) Roma i tek desetina (10,6%) većinskog stanovništva u Sloveniji smatra da ne mogu računati na pomoć susjeda kada bi im hitno trebalo pozajmiti 200 kuna (25 €).

Kao što je prikazano u Grafikonu 18., Romi u Hrvatskoj i većinsko stanovništvo u Hrvatskoj i Sloveniji mogu računati na pomoć susjeda oko posudbe novca u slučaju hitne potrebe, dok su Romi u Sloveniji u tom pogledu nešto manje optimistični.

Prema podacima istaknutima u Tablici 4. vidimo da većinsko stanovništvo u Hrvatskoj može računati da će im susjedi posuditi novac uz srednju vrijednost od 3,73, dok za njima slijede:

većinsko stanovništvo u Sloveniji (3,71), Romi u Hrvatskoj (3,43) te opet prilično iza svih Romi u Sloveniji (3,06).

Grafikon 19. Stanovnici naselja u kojem stanujem se prema potrebi okupe i rješavaju zajedničke probleme.

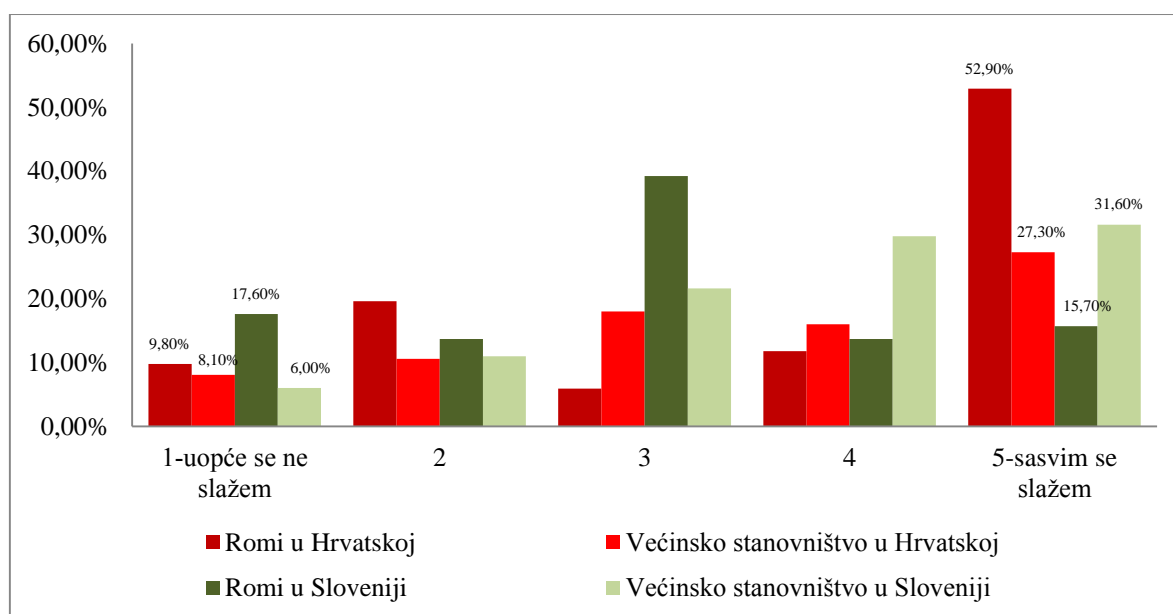
Iz Grafikona 19. možemo vidjeti da trećina (33,3%) Roma u Hrvatskoj smatra da se stanovnici u njihovom naselju po potrebi okupe i rješavaju zajedničke probleme, međutim gotovo jednak broj Roma u Hrvatskoj (31,4%) ima sasvim suprotno mišljenje. Većinsko stanovništvo u Hrvatskoj čak četiri puta rjeđe vjeruje u suradnju stanovnika u svom naselju stanovanja i postizanje zajedničkih rješenja u slučaju problema (8,1%), dok ih relativno više (19,9%) smatra da se stanovnici njihovog naselja po potrebi ne okupljaju i ne rješavaju zajedničke probleme. U Sloveniji je situacija bitno drugačija: Romi i većinsko stanovništvo tamo iskazuju prilično ujednačene ocjene okupljanja stanovnika i rješavanja zajedničkih problema u njihovom naselju: među Romima takvih je 14,3% ispitanika, a među većinskim stanovništvom u Sloveniji takvih je 16,7% ispitanika. Sasvim suprotno tome, 10,2% Roma u Sloveniji i 8,2% većinskog stanovništva u Sloveniji smatra da se stanovnici u njihovom naselju ne okupljaju i ne rješavaju zajedničke probleme.

Prema iskazanim podacima u Grafikonu 19. vidimo da Romi u Hrvatskoj smatraju da se stanovnici naselja u kojem stanuju po potrebi okupe i rješavaju zajedničke probleme, dok Romi

u Sloveniji i većinsko stanovništvo u obje države uglavnom imaju relativno niže ocjene u procjeni navedene varijable.

Navedeni podaci svoju potvrdu nalaze i u podacima o srednjim vrijednostima koje promatrane četiri skupine ispitanika imaju na ovoj varijabli što je prikazano Tablicom 4. Većinsko stanovništvo u Sloveniji smatra da se stanovnici u naselju u kojem stanuju okupljaju i rješavaju zajedničke probleme uz srednju vrijednost 3,31, dok su srednje vrijednosti preostalih triju skupina redom: Romi u Sloveniji (3,16), Romi u Hrvatskoj (3,08) te većinsko stanovništvo u Hrvatskoj uz relativnu nisku srednju vrijednost koja iznosi 2,75.

Grafikon 20. U naselju u kojem stanujem dovoljno dobro poznajem više ljudi kojima se mogu obratiti za pomoć.

Iz grafikona 20. vidimo da relativno malo više od polovine Roma u Hrvatskoj (52,9%) i preko četvrtine (27,3%) većinskog stanovništva smatra da u svom naselju poznaju dovoljno dobro više ljudi kojima se mogu obratiti za pomoć. Što se tiče suprotnog stava, znatno manje Roma (9,8%) i većinskog stanovništva (8,1%) u Hrvatskoj smatra da ne poznaju dovoljno dobro više ljudi koje mogu tražiti za pomoć. U Sloveniji se situacija znatno razlikuje te samo 15,7% Roma u Sloveniji i dvostruko više većinskog stanovništva u Sloveniji (31,6%) smatra da u naselju u kojem stanuju poznaju dovoljno dobro više ljudi kojima se mogu obratiti za pomoć. Znatno više Roma u Sloveniji (17,6%) u odnosu na većinsko stanovništvo u Sloveniji (6%) smatra da ne poznaju u svom naselju dovoljno dobro više ljudi kojima se mogu obratiti za pomoć.

Dakle, možemo primijetiti da znatno više od ostalih, Romi u Hrvatskoj procjenjuju da poznaju dobro više ljudi od kojih mogu tražiti pomoć, dok Romi u Sloveniji to smatraju tek u malom postotku. Većinsko stanovništvo u obje promatrane zemlje ima uglavnom ujednačene ocjene te procjenjuju da poznaju dovoljno dobro više ljudi koje mogu tražiti pomoć.

Uvidom u Tablicu 4. možemo zaključiti da promatrane skupine ispitanika dobro poznaju više ljudi kojima se mogu obratiti za pomoć uz sljedeće srednje vrijednosti: Romi u Hrvatskoj (3,78), većinsko stanovništvo u Sloveniji (3,70), većinsko stanovništvo u Hrvatskoj (3,64) te Romi u Sloveniji (2,96).

4.3. Analiza razlika u radu policije u zajednici

Za daljnje utvrđivanje razlika u percepciji kvalitete rada policije u zajednici između Roma i većinskog stanovništva u Hrvatskoj te Roma i većinskog stanovništva u Sloveniji korištena je analiza varijance (univarijantna ANOVA). Dobiveni rezultati prikazani su u Tablici 5.

Tablica 5.

Skala upitnika	Kriterij nacionalnosti (ukupno za sve grupe)	
	F	p
Kvaliteta kontakta između policije i lokalnog stanovništva	16.00	0.00
Percepcija kriminala i nereda	17.49	0.00
Strah od viktimizacije	1.90	0.13
Kohezija zajednice	5.11	0.00

S obzirom da su univarijantnom ANOVA-om utvrđene statistički značajne razlike između promatranih skupina ispitanika u percepciji kvalitete kontakata između policije i lokalnog stanovništva ($F = 16.00$; $df = 3$; $p = 0.00$), percepciji kriminala i nereda ($F = 17.49$; $df = 3$; $p = 0.00$) te u percepciji kohezije zajednice ($F = 5.11$; $df = 3$; $p = 0.00$), u nastavku smo koristili Dunnett's T3 post-hoc test kako bismo identificirali između kojih točno skupina ispitanika postoje statistički značajne razlike (Tablica 6.). Statistički značajne razlike između promatrane

četiri skupine ispitanika nisu utvrđene jedino u setu skala kojima se opisuje strah-ispitanika od viktimizacije.

Tablica 6.

Skala upitnika	Hrvatska (većinsko stanovništvo u Hrvatskoj – Romi u Hrvatskoj)		Slovenija (većinsko stanovništvo u Sloveniji – Romi u Sloveniji)		Hrvatska i Slovenija (Romi u Hrvatskoj – Romi u Sloveniji)		Hrvatska i Slovenija (većinsko stanovništvo u Hrvatskoj- većinsko stanovništvo u Sloveniji)	
	Mean	p	Mean	p	Mean	P	Mean	p
	Difference (I-J)		Difference (I-J)		Difference (I-J)		Difference (I-J)	
Kvaliteta kontakta između policije i lokalnog stanovništva	0.05	0.00	0.73	0.99	3.75	0.00	0.36	0.92
Percepcija kriminala i nereda	3.47	0.00	2.05	0.01	6.03	0.00	0.52	0.78
Strah od viktimizacije	1.09	0.78	0.78	0.84	0.85	0.96	0.55	0.81
Kohezija zajednice	0.65	0.98	3.15	0.00	2.12	0.27	0.38	0.98

Iz podataka sadržanih u Tablici 6. vidljivo je kako je utvrđena statistički značajna razlika u percepciji kvalitete kontakata između policije i lokalnog stanovništva između pripadnika romske populacije u Hrvatskoj i kontrolne skupine većinskog stanovništva u Hrvatskoj ($p = 0.00$). Međutim, statistički značajna razlika u percepciji kvalitete kontakata između policije i lokalnog stanovništva između Roma u Sloveniji te većinskog stanovništva u Sloveniji nije utvrđena. Usporedimo li percepciju Roma u Hrvatskoj o kvaliteti kontakata između policije i lokalnog stanovništva s percepcijom Roma u Sloveniji, možemo uočiti kako je između njihovih percepcija utvrđena statistički značajna razlika ($p = 0.00$). Statistički značajne razlike u

percepciji kvalitete kontakata između policije i lokalnog stanovništva između većinskog stanovništva u Hrvatskoj i većinskog stanovništva u Sloveniji nisu pronađene.

Nadalje, iz Tablice 6. uočavaju se statistički značajne razlike u percepciji kriminala i nereda između Roma i većinskog stanovništva u Hrvatskoj ($p = 0.00$). Jednaka situacija je i u Sloveniji: Romi i većinsko stanovništvo statistički se značajno razlikuju u percepciji kriminala i nereda ($p = 0.01$). Također, možemo uočiti i statistički značajne razlike u percepciji kriminala i nereda između Roma u Hrvatskoj i Roma u Sloveniji ($p = 0.00$). Međutim, statistički značajne razlike u percepciji kriminaliteta i nereda između većinskog stanovništva u Hrvatskoj i većinskog stanovništva u Sloveniji nisu pronađene.

Kao i Tablica 5., Tablica 6. prikazuje da u setu skala kojima se opisuje strah od viktimizacije nisu utvrđene statistički značajne razlike između promatrane četiri skupine ispitanika

U setu skala koje opisuju koheziju zajednice pronađene su statistički značajne razlike između Roma u Sloveniji te većinskog stanovništva u Sloveniji ($p = 0.00$) dok statistički značajne razlike između ostalih ispitanih grupa u percepciji kohezije u zajednici nisu pronađene (Tablica 6.).

5. RASPRAVA

Rezultati pokazuju kako Romi u Hrvatskoj kvalitetu kontakata policije i građana percipiraju boljom nego što je percipira većinsko stanovništvo u Hrvatskoj te je uočena konzistentnost u njihovim procjenama u kojima više od polovice Roma u Hrvatskoj kvalitetu kontakata policije i građana ocjenjuje pozitivnom. Može se pretpostaviti kako je to posljedica odredaba Zakona o policiji iz 2000. godine koje potiču suradnju između policije i javnosti (Kovčo Vukadin, Borovec i Ljubin Golub, 2013). Naime, Romi u Hrvatskoj, kao i druge etničke manjine, izloženi su kriminalnim napadima kada se pojave u etnički homogenim prostorima (Radetić-Paić i sur., 2010) te zasigurno imaju više iskustva i kontakata s policijskim službenicima. Rezultati ovog istraživanja pokazuju kako mjere i politika suzbijanja diskriminacije i diskriminacijom motiviranog nasilja možda nisu bile samo administrativne naravi kako to smatra Cajner Mraović (2002). Lobnikar i sur. (2013) nisu pronašli statistički značajne razlike u percepciji kvalitete kontakata policije i građana između Roma u Sloveniji i većinskog stanovništva u Sloveniji što su objasnili činjenicom uvođenja policijskog programa koji nastoji poboljšati kontakte i partnerski odnos građana i policijskih službenika. Autori su zaključili kako rezultati njihova rada upućuju na to da implementacija modela policije u zajednici u Sloveniji još uvijek nije u potpunosti ostvarena.

Utvrđene su statistički značajne razlike između Roma u Hrvatskoj i većinskog stanovništva u Hrvatskoj u percepciji kriminala i nereda pri čemu Romi u Hrvatskoj smatraju kako u njihovim naseljima postoje veliki problemi vandalizma, pijančevanja na javnom mjestu, fizičkih napada na ljude od strane nepoznatih osoba, razbojništva te ostavljanja smeća na javnom mjestu, dok većinsko stanovništvo u najvećem broju smatra da ovi problemi u njihovim naseljima nisu prisutni. Objašnjenje bi se moglo pronaći u načinu života romskog stanovništva. Naime, Romi u Hrvatskoj žive u odvojenim naseljima s minimalnim standardom – često bez vode, struje, i drugih komunalnih infrastruktura koje su potrebne za zadovoljavanje osnovnih životnih potreba što generira određeno socijalno ozračje dezorganizacije i dezintegracije pa i samog siromaštva koji su često spominjani kao rizični čimbenici kriminaliteta. Također, ovakva situacija može se protumačiti prethodno objašnjenim teorijama anomalije i socijalne dezorganizacije. Osjećaj manje vrijednosti naspram većinskog stanovništva u Roma može izazvati frustraciju te dovesti do delinkventnog ponašanja, posebice u slučajevima nemogućnosti postizanja vlastitih ciljeva. Ujedno, percepcija navedenih problema kao izrazito velikih može se objasniti teorijom razbijenih prozora stoga što svakim otkrivanjem problema u romskim naseljima nedostaje adekvatna reakcija nadležnih institucija te se njihovi problemi kumuliraju. U Sloveniji su

također pronađene statistički značajne razlike između Roma i većinskog stanovništva u percepciji kriminala i nereda. Rezultati istraživanja pokazuju kako Romi u Sloveniji percipiraju kriminal manjim problemom nego što ga percipira većinsko stanovništvo Slovenije (Lobnikar i sur., 2013). Zanimljiva je činjenica kako nijedan ispitanik romske populacije u Sloveniji, za razliku od Roma u Hrvatskoj, nije naveo da su razbojništva i krađe problem u njihovom naselju. Naime, Romi u Hrvatskoj nered i kriminal prepoznaju kao velik problem s obzirom i na objektivno stanje u romskim naseljima. Postavlja se pitanje, je li u romskim naseljima u Sloveniji razina javnog reda i mira znatno viša u usporedbi s hrvatskim romskim naseljima ili oni probleme nereda i kriminala još uvijek percipiraju kao dio svog načina života.

Rezultati pokazuju nekonzistentnost u procjenama Roma u Hrvatskoj o uspješnosti lokalne policije u održavanju reda i mira od ostalih skupina ispitanika dok istodobno probleme nereda i kriminala smatraju velikim problemom. S obzirom na tu činjenicu, javlja se potreba da se u budućim istraživanjima usporede službeni statistički podaci i razmotri proizlaze li razlike percepcije kriminala i nereda iz stvarnog stanja ili su samo subjektivni doživljaji ispitanika.

Na uzorku Roma u Hrvatskoj i većinskog stanovništva u Hrvatskoj nisu pronađene statistički značajne razlike u percepciji socijalne kohezije dok su Lobnikar i sur. (2013) takve razlike pronašli između Roma u Sloveniji i većinskog stanovništva u Sloveniji. Autori navode kako se Romi smatraju manje integriranim u zajednicu u komparaciji s većinskim stanovništvom Slovenije. Možda je to posljedica stereotipa i predrasuda od strane većinske populacije, a koje održavaju i sami mediji na način da Rome nerijetko prikazuju u negativnom kontekstu (Erjavec, Hrvatinić i Kelbl prema Lobnikar i sur., 2013). Iako postoje programi zajedničkog treninga koji uključuju policijske službenike i Rome s ciljem prevencije diskriminacije i uključivanjem Roma u društvo i kampanje koje se bore za iste ciljeve, prema rezultatima ovog istraživanja nisu se pokazali dostatnima što je dobra povratna informacija za kreatore takvih kampanja jer se očito rade s najboljom namjerom, ali ne pogađaju srž problema. Iz navedenog slijedi kako se Romi u Hrvatskoj osjećaju integriranim u većinsko stanovništvo, no potrebno je imati na umu mogućnost da su se Romi u Hrvatskoj prilikom izjašnjavanja na pitanjima o socijalnoj koheziji orijentirali isključivo na zajednicu Roma, odnosno na pitanja socijalne kohezije unutar vlastitog romskog naselja.

Istraživanjem nije utvrđena statistički značajna razlika u percepciji straha od viktimizacije između ispitanih skupina, no podaci upućuju na činjenicu kako Romi u Hrvatskoj više brinu da će biti žrtvom napada u vlastitom naselju. Tijekom anketiranja uočeno je kako su Romi u

Hrvatskoj odgovarali na pitanja o strahu od viktimizacije od strane neznanača smatrajući „neznance“ pripadnicima njihovog naselja koji im nisu poznati s obzirom na činjenicu kako romska naselja u kojima je istraživanje provedeno imaju oko tisuću stanovnika. To pokazuje kako Romi u Hrvatskoj ne izražavaju strah od viktimizacije od strane većinskog stanovništva u Hrvatskoj već od pripadnika vlastite zajednice.

6. ZAKLJUČCI

Cilj ovog rada bio je analizirati kvalitetu rada policije u multietničkim zajednicama koje su naseljene romskim stanovništvom u Hrvatskoj. Pošli smo od rezultata sličnog istraživanja provedenog u Sloveniji s namjerom komparacije dobivenih podataka. U radu se pošlo od hipoteze kako postoje statistički značajne razlike u evaluaciji modela policije u zajednici između romskog i većinskog stanovništva u Hrvatskoj na sve četiri promatrane skale: kvaliteta kontakata policije i građana, percepcija nereda i kriminala, strah od viktimizacije i kohezija zajednice. Nadalje, pretpostavilo se kako ne postoje statistički značajne razlike u procjeni modela policije u zajednici između Roma u Hrvatskoj i Roma u Sloveniji te između većinskog stanovništva u obje države, također na sve četiri skale.

Model policije u zajednici višeslojna je i kompleksna ideja koja u različitim državama nema jednaku primjenu. U suvremenom dobu države poprimaju multietnički karakter te se javlja potreba za senzibiliziranim pristupom rješavanja problema unutar heterogenih zajednica. Etničke manjine mogu se okarakterizirati kao skupine koje su premalo zastupljene da bi imale utjecaj na politiku (Junger-Tas, 2001) te sve dok ne uspostave političku i ekonomsku snagu, policija će biti korištena kao snaga koja ih kontrolira (Keppeler i Gaines, 2009). Zbog takve situacije manjine ističu svoju potrebu za jednakim poštovanjem i dostojanstvom koje policija pruža drugima, a upravo je model policije u zajednici snažan način da se policijski službenici drže odgovornima te da se uklone barijere između dvije strane (Champion i Rush, 1997: 41).

Istraživanje je provedeno na uzorku od 212 stanovnika Međimurske županije u koji su uključeni stanovnici dvaju romskih naselja (Parag i Piškorovec) koja su, kako je uvodno istaknuto, prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine prepoznata kao samostalna romska naselja. Kontrolnu skupinu čine stanovnici hrvatske nacionalnosti koji žive u blizini navedenih romskih naselja. Evaluacija je provedena tijekom ožujka 2015. godine u romskim naseljima Piškorovec i Parag te u naseljima u njihovoj blizini. U Sloveniji su se podaci prikupljali krajem 2012. godine na temelju istog upitnika. Uzorak je prilagođen uzorku istraživanja evaluacije policije u zajednici koje je provedeno u Sloveniji s namjerom komparacije rezultata, a kojeg su činili Romi na području Lendave (pripada neformalnoj regiji Prekmurje) te kontrolna skupina neromske populacije u njihovoj blizini. Podaci potrebni za istraživanje prikupljeni su temeljem upitnika za evaluaciju modela policije u zajednici pod nazivom „The Community Policing Evaluation Survey“ čiji autor je Adam J. McKee (2001). Upitnik sadrži četiti skale pitanja o međusobno povezanim pojmovima: (a) kvaliteta kontakta između policije i lokalnog

stanovništva, (b) percepcija razine kriminala i nereda, (c) strah od viktimizacije, i (d) stupanj kohezije zajednice. Posljednji set pitanja odnosi se na demografske karakteristike ispitanika (dob, spol, obrazovanje i profesionalni status). Za ukupno 20 ispitanih varijabli upitnika, Cronbach alfa iznosi 0.822 što znači da je taj dio upitnika pouzdan. Dobiveni podaci obrađeni su najprije na deskriptivnoj razini pri čemu su uočene određene razlike između promatranih skupina stanovništva u Hrvatskoj i Sloveniji.

Rezultati pokazuju kako Romi u Hrvatskoj kvalitetu kontakata policije i građana percipiraju boljom nego što je percipira većinsko stanovništvo u Hrvatskoj te je uočena konzistentnost u njihovim procjenama u kojima više od polovice Roma u Hrvatskoj kvalitetu kontakata policije i građana ocjenjuje pozitivnom. No, bez obzira na poboljšanje odnosa između policije i Roma u Hrvatskoj, uočene su nekonzistentnosti u procjenama uspješnosti lokalne policije u održavanju reda i mira dok Romi istodobno prepoznaju probleme nereda i kriminala unutar vlastitog naselja. S druge strane, većinsko stanovništvo u Hrvatskoj u najvećem broju smatra da ovi problemi u njihovim naseljima nisu prisutni. U odnosu na uočene probleme nereda i kriminala, Romi u Hrvatskoj više brinu da će biti žrtvom napada u vlastitom naselju, no dobiveni podaci bi mogli indicirati kako Romi u Hrvatskoj izražavaju strah od viktimizacije od strane većinskog stanovništva u Hrvatskoj, odnosno od napada koje karakteriziramo kao zločin iz mržnje. Međutim, dobri poznavatelji društvenih prilika i međuljudskih odnosa u promatranim romskim naseljima u Hrvatskoj znaju da pripadnici većinskog stanovništva u pravilu iznimno rijetko dolaze u ta naselja. Radi se o tome da je pripadnicima većinskog stanovništva u Hrvatskoj pristup u ova naselja do izvjesne mjere onemogućen. Dakle, strah koji su naši ispitanici u romskim naseljima u Hrvatskoj iskazali u odnosu na napade od strane njima nepoznatih osoba zapravo je vezan ne uz zločin iz mržnje nego uz način života u romskim naseljima koji podržava, a ponekad čak i favorizira nasilne modalitete ponašanja. Za razliku od Roma u Hrvatskoj, Romi u Sloveniji kriminal i nered ne procjenjuju kao veliki problem što se može protumačiti tezom kako je njihov prag tolerancije na devijantno ponašanje relativno viši u odnosu na dominantne standarde. Bez obzira na to kako Romi u Hrvatskoj procjenjuju vlastita naselja kao mjesta u kojima postoje veliki problemi kriminala i nereda, ipak iskazuju visok stupanj socijalne kohezije unutar vlastitog mjesta stanovanja. Za razliku od Roma u Hrvatskoj, Romi u Sloveniji znatno se razlikuju u procjenama socijalne kohezije u zajednici. Lobnikar i sur. (2013) navode kako se Romi smatraju manje integriranim u zajednicu u komparaciji s većinskim stanovništvom Slovenije. Jedno od objašnjenja bi bilo da je to posljedica stereotipa i predrasuda od strane većinske populacije, a koje održavaju i sami mediji na način da Rome

nerijetko prikazuju u negativnom kontekstu (Erjavec, Hrvatinić i Kelbl prema: Lobnikar i sur., 2013). S druge strane, možemo pretpostaviti kako su Romi u Sloveniji bolje integrirani u većinsko stanovništvo od Roma u Hrvatskoj te iskazuju otuđenje od vlastite zajednice.

Ovim istraživanjem djelomično je potvrđena hipoteza H1. da postoje statistički značajne razlike između Roma i većinskog stanovništva u Hrvatskoj s obzirom na evaluaciju rada policije u zajednici u njihovom mjestu stanovanja. Potvrđena je subhipoteza da postoje statistički značajne razlike između Roma i većinskog stanovništva u Hrvatskoj s obzirom na kvalitetu kontakata policije i građana u njihovom mjestu stanovanja. Također, utvrđena je statistički značajna razlika s obzirom na percepciju kriminala i nereda između navedenih skupina ispitanika što znači da je subhipoteza H1.2. potvrđena. Subhipoteze o postojanju statistički značajnih razlika između Roma u Hrvatskoj i većinskog stanovništva u Hrvatskoj s obzirom na strah od viktimizacije i koheziju zajednice nisu potvrđene.

Nadalje, hipoteza H2. također je djelomično potvrđena. Subhipoteze o nepostojanju statistički značajnih razlika između Roma u Hrvatskoj i Sloveniji s obzirom na kvalitetu kontakata policije i građana te percepciju nereda i kriminala nisu potvrđene. Međutim, utvrđeno je da ne postoje statistički značajne razlike između Roma u obje države s obzirom na strah od viktimizacije i koheziju zajednice.

Istraživanjem je utvrđeno kako ne postoje statistički značajne razlike između većinskog stanovništva u Hrvatskoj i većinskog stanovništva u Sloveniji s obzirom na evaluaciju rada policije u zajednici u njihovom mjestu stanovanja te je time hipoteza H3. u potpunosti potvrđena. Između navedenih skupina ne postoje statistički značajne razlike s obzirom na sve četiri skale upitnika: kvaliteta kontakata policije u zajednici, percepcija kriminala i nereda, strah od viktimizacije i kohezija zajednice.

Navedene spoznaje do kojih je dovelo ovo istraživanje predstavljaju znanstveni doprinos sociologiji policije i sociologiji zajednice u Hrvatskoj pogotovo imajući u vidu još uvijek nedostatak takvih istraživanja. Preciznije govoreći, u Hrvatskoj raspolažemo određenim studijama načina života Roma, odnosno lokalnih zajednica u kojima oni prebivaju na prostoru Hrvatske. Međutim, nedostaje nam empirijskog materijala temeljem kojeg bismo mogli pouzdanije govoriti o procesima formalne i neformalne socijalne kontrole u multietničkim zajednicama u Hrvatskoj što je svakako važno pa i do izvjesne mjere osjetljivo pitanje. Uvodno je istaknuta povezanost ovih procesa sa kolektivnom efikasnošću definirana u terminima socijalne kohezije među članovima određene zajednice te u kombinaciji s njihovom

spremnosti da se aktiviraju na postizanju interesa te zajednice. U ovom istraživanju raspolagali smo skalom socijalne kohezije, a u perspektivi su potrebna istraživanja čiji predmet će biti kolektivna efikasnost promatrane zajednice. Također, ovo istraživanje predstavlja svojevrsan doprinos verifikaciji temeljnih postavki modela policije u zajednici što je važno s obzirom na činjenicu da se radi o modelu policijskog rada čija je konceptualizacija vrlo kompleksna i vrlo različita od države do države. Upravo zato može biti koristan i komparativni aspekt ovog istraživanja s obzirom da je provedeno u dvije vrlo slične zemlje u kojima je otprilike istodobno započela implementacija modela policije u zajednici i koje imaju približno slične multietničke probleme. Vjerujemo da upravo takav istraživački pristup dodatno omogućava preciznije i kritičnije sagledavanje modela policije u zajednici u multietničkim naseljima.

Prezentirani rezultati ovoga rada mogu imati i određene praktične implikacije s obzirom na činjenicu da tangiraju ono što je već u promatranim multietničkim zajednicama donekle prepoznato kao svojevrsan problem. Radi se o svojevrsnom konfliktu intencija i ishoda javnih politika usmjerenih na zaštitu etničkih manjina u Hrvatskoj, pa tako i Roma, od diskriminacije. Takve politike su svakako važne u suvremenom demokratskom društvu, ali ponekad mogu rezultirati i nekim neočekivanim pa čak i nepoželjnim pojavama. Primjerice, u široj javnosti se to često uočava kao neka vrsta nezadovoljstva pa čak i netrpeljivosti od strane većinskog stanovništva prema etničkim manjinama s obzirom da se one percipiraju kao pretjerano privilegirane i zaštićene. Naravno da takve stavove ne možemo i ne trebamo opravdavati, ali ih na temelju ovakvog empirijskog materijala možemo bolje razumijeti. Naše istraživanje je pokazalo iznimno pozitivne stavove i kvalitetne kontakte Roma u Hrvatskoj sa lokalnom policijom što je svakako vrijedan podatak koji ide u prilog visokim ocjenama rada hrvatske policije s pripadnicima etničkih manjina. Međutim, svakako se u ovim rezultatima pokazuje i prostor za unapređenje kvalitete kontakata između policije i većinskog stanovništva. Također, ne trebamo izgubiti iz vida činjenicu da neki od ovdje dobivenih rezultata upućuju i na određene probleme unutar romske zajednice čije rješavanje se ne nalazi u domeni tijela formalne socijalne kontrole, već zahtijeva suradnju tijela civilnih organizacija, javnih institucija i politika. Mogli bismo pretpostaviti da je potreban jednako intenzivan rad s pripadnicima etničkih manjina i u različitim drugim sferama života čime bi se pridonijelo njihovoj boljoj integraciji u društvo, odnosno redukciji nekih oblika ponašanja koji očito opterećuju njihove zajednice. Drugim riječima, moglo bi se reći da su dobrodošle javne politike koje će u romskim zajednicama jačati kolektivnu efikasnost i mehanizme neformalne socijalne kontrole.

7. ZAHVALE

Zahvaljujemo socijalnim radnicama u Centru za socijalnu skrb Čakovec na vremenu koje su nesebično uložile kako bi nam pomogle u provođenju ovog istraživanja.

Zahvaljujemo izv. prof. dr. sc. Branku Lobnikaru sa Sveučilišta u Mariboru za pomoć prilikom odabira metoda u istraživanju te obrade prikupljenih podataka.

Zahvaljujemo mentorici izv. prof. dr. sc. Ireni Cajner Mraović na uloženoj trudu, pomoći, motivaciji te razumijevanju prilikom pisanja rada.

8. POPIS LITERATURE

1. Ansari, S., (2013) Social Capital and Collective Efficacy: Resource and Operating Tools of Community Social Control. *Journal of Theoretical and Philosophical Criminology*, 5(2):75-94.
2. Bitaliwo, O. (2014) *Conceptualization of Community Policing in the Uganda Police Force*. *International Journal of Peace and Conflict Studies*, 2(2): 58-65.
3. Cajner Mraović, I. (2002) *Aktualno stanje i prijedlog mjera za nediskriminaciju Roma*. Zagreb, radni materijal
4. Cajner Mraović, I., Faber, V., Volarević, G. (2003) *Strategija djelovanja „Policija u zajednici“*. Ministarstvo unutarnjih poslova.
5. Chamlin, M. B., Cochran, J.K. (1995) *Assessing Messner and Rosenfeld's Institutional Anomie Theory: A Partial Test*. *Criminology*, 33(3): 411-429.
6. Champion, D. J., Rush, G. E. (1997) *Policing in the community*, New Jersey: Simon & Shuster.
7. Chan, J., To, H., Chan, E. (2006) *Reconsidering social cohesion: developing a definition and analytical framework for empirical research*. *Social Indicators Research*, 75(2): 273-302.
8. Dragun, M. (2000) Podrijetlo, mitologija i vjerovanja Roma. *Društvena istraživanja*, 46/47: 317-333.
9. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2013) *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. Stanovništvo prema državljanstvu, narodnosti, vjeri i materinskom jeziku. Statistička izvješća*, br. 1469.
10. Glaser M. A., Denhardt, J. (2010) *Community Policing and Community Building. A Case study of Officer Perceptions*. *The American Review of Public Administration*. Sage Publications, 40(3): 309-325.
11. Hrvatić, N., Ivančić, S. (2000) *Povijesno-socijalna obilježja Roma u Hrvatskoj*. *Društvena istraživanja*, 46/47: 251-266.
12. Junger-Tas, J. (2001) *Ethnic minorities, social integration and crime*. *European Journal of Criminal Policy and Research*, 9: 5-29.
13. Kahan, D. M. (2002) *Reciprocity, Collective Action, and Community Policing*. *California Law Review*, 90 (5):1512-1539.

14. Kelling, G. L., Moore, M. H. (1988) *The Evolving Strategy of Policing*. U.S. Department of Justice. Program in Criminal Justice Policy and Management, John F. Kennedy School of Government. Harvard University: 1-16.
15. Keppeler, V. E., Gaines, L. K. (2009) *Community Policing: A Contemporary Perspective, Fifth Edition*, Newark: LexisNexis Group.
16. Kittleson, M. (2012) *A Cross-National, Longitudinal Test of Institutional Anomie Theory*. Western Michigan University. Kalamazoo, Michigan: 1-147.
17. Kovčo Vukadin, I., Borovec, K., Ljubin Golub, T. (2013) Policing in Croatia: The Main Challenges on the Path to Democratic Policing. *Handbook on Policing in Central and Eastern Europe*. New York: Springer: 31-55.
18. Lapat, G., Šlezak, H. (2010) The Roma student's perception of the importance of education. *Metodički obzori*, 11(6): 81-93.
19. Lobnikar, B., Šuklje, T., Hozjan, U., Banutai, E. (2013) Policing a Multicultural Community: A Case Study of the Roma Community in Northeastern Slovenia. *International journal of comparative and applied criminal justice*. DOI: 10.1080/01924036.2013.819025
20. Lobnikar, B., Cajner Mraović, I., Faber, V. (2015) *The Community Policing Evaluation: the Pilot Study in the Slovenian and the Croatian Urban Community*. U tisku.
21. McKee, A. J. (2001) The Community Policing Evaluation Survey: Reliability, Validity and Structure. *American Journal of Criminal Justice*, 25 (2): 199-209.
22. Miller, L. S., Hess, K. M. (2008) *Community policing partnership for problem solving (5th ed.)*. Southport: Cengage Learning.
23. Morenoff, J. D., Sampson, R. J., Raudenbush, S. W. (2001) Neighborhood inequality, collective efficacy, and the spatial dynamics of urban violence. *Criminology*, 39(3): 517-559.
24. Radetić-Paić, M., Ružić Baf, M., Opašić, V. (2010) Percepcija učinkovitosti policije i obilježja policijskih službenika. *Policijska sigurnost*, 19(3): 309-325.
25. Radetić-Paić, M., Opašić, V., Kostešić, I. (2012) Police procedure as a possible indicator of institutional extremism. *Metodički obzori*, 16(7): 25-36.
26. Ručević, S. (2009) Povezanost privrženosti roditeljima s rizičnim i delinkventnim ponašanjem kod adolescenata. Izvorni znanstveni članak. *Društvena istraživanja Zagreb*. 1(111): 167-187.

27. Scott, J. D. (2002) Assessing the Relationship Between Police-Community Coproduction and Neighborhood-Level Social Capital. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 18(2): 147-165.
28. Strobl, S., Banutai, E., Dugue S., Haberfeld, M. R., (2013) Nothing to be done about them without them: The Slovenian National Police and Roma joint-training program. *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice*. DOI: 10.1080/09124036.2013.813397
29. Škiljan, F., Babić, D. (2014) Romi u Podravini i Međimurju i uključenost u hrvatsko društvo: Od predrasuda i stigmatizacije do socijalne distance i diskriminacije. *Podravina*, 13(25): 141-159.
30. Šlezak, H. (2009) Prostorna segregacija romskog stanovništva u Međimurskoj županiji. *Hrvatski geografski glasnik*, 71(2): 65-81.
31. Štambuk, M. (2000) Romi u društvenom prostoru Hrvatske. *Društvena istraživanja*, 46/47: 197-210.
32. Šućur, Z. (2000) Romi kao marginalna skupina. *Društvena istraživanja*, 46/47: 211-227.
33. Takagi, D., Kawachi, I. (2014) *Neighborhood Social Heterogeneity and Crime Victimization in Japan: Moderating Effects of Social Networks*. *Asian Criminology*.
34. Vejar, C. (2011) Informal & Formal Social Control. U: *Sociology Reference Guide. Analyzing Crime & Social Control*. The Editors of Salem Press, New Jersey: Salem Press
35. Vlada Republike Slovenije (2004) *Poročilo o položaju Romov v Republiki Sloveniji (2004)*. Ljubljana, br. 018-06/2004
36. Žagar, M. (2001) Položaj i prava nacionalnih manjina u Republici Sloveniji. *Politička misao*, 37(3): 106-121.
37. Williams, H., Murphy, P. V. (1990) *The Evolving Strategy of Police: A Minority View*. Program in Criminal Justice Policy and Management, John F. Kennedy School of Government, Harvard University: 1-15.
38. Yero, A., Othman, J., Abu Samah, B., Lawrence D'Silva, J., Hadi Sulaiman, A. (2012) *Re-visiting Concept and Theories of Community Policing*. *International Journal of Academic Research*, 4(4): 51-55.

Izvori s Interneta:

1. Atlas romskih naselja Međimurske županije,
<http://www.hr.undp.org/content/dam/croatia/docs/Research%20and%20publications/socialinclusion/UNDP-HR-ATLAS-ROMA-MEDJIMURJE-2014.pdf> pristupljeno, 29. ožujka 2015.
2. Pravna Klinika Pravnog fakulteta u Zagrebu,
<http://klinika.pravo.unizg.hr/content/status-romske-populacije-u-republici-hrvatskoj> pristupljeno, 31. ožujka 2015.
3. Položaj Romov v Sloveniji,
<http://www.project-redupre.eu/datoteke/Slovenia/REDUPRE-AnalizapoloajaRomovvSloveniji.pdf> pristupljeno, 29. ožujka 2015.
4. World Dictionary of Minorities and Indigenous People,
<http://www.minorityrights.org/?lid=319&s=101> pristupljeno, 30. ožujka 2015.

9. SAŽETAK

Nikolina Nemeč i Barbara Prprović

Evaluacija modela policije u zajednici u populaciji Roma: usporedba Hrvatske i Slovenije

Polazeći od osnovnih teorijskih objašnjenja modela policije u zajednici, statusa nacionalnih manjina u heterogenim zajednicama te potrebe komparativnih istraživanja rad je izrađen s ciljem analize kvalitete rada policije u multietničkim zajednicama koje su naseljene romskim stanovništvom u Hrvatskoj i Sloveniji. Istraživanje je provedeno na uzorku 212 stanovnika Međimurske županije u koji su uključeni stanovnici dvaju romskih naselja (Piškorovec i Parag) dok su kontrolnu skupinu činili stanovnici hrvatske nacionalnosti koji žive u blizini tih naselja. Istraživanje u Sloveniji provedeno je na uzorku 334 ispitanika većinskog stanovništva i romske populacije s područja Lendave. Podaci potrebni za istraživanje prikupljeni su temeljem upitnika za evaluaciju modela policije u zajednici pod nazivom „The Community Policing Evaluation Survey“ čiji autor je Adam J. McKee (2001). Dobiveni podaci analizirani su u programskom paketu IBM SPSS Statistics 22. Izračunati su osnovni statistički parametri, a nakon toga su utvrđeni pokazatelji pouzdanosti upitnika (Cronbach alfa = 0,822). Razlike u percepciji kvalitete rada policije u zajednici izračunate su univarijantnom analizom varijanci (ANOVA) i post hoc testom Dunnett's T3. Ograničenja ovog istraživanja prepoznaju se u malom uzorku ispitanika i provođenju evaluacije na specifičnom prostoru. Utvrđene su statistički značajne razlike između promatranih skupina ispitanika u percepciji kvalitete kontakta između policije i lokalnog stanovništva, percepciji kriminala i nereda te u percepciji kohezije zajednice. Međutim, statistički značajne razlike između promatrane četiri skupine ispitanika nisu utvrđene u setu skala kojima se opisuje strah ispitanika od viktimizacije. Dobiveni rezultati pokazuju iznimno dobru kvalitetu odnosa između lokalne policije i romskog stanovništva u Hrvatskoj, no razaznaju se i mogućnosti unapređenja rada policije u zajednici u odnosu na većinsko stanovništvo. Neki od ovdje dobivenih rezultata upućuju na određene probleme unutar romske zajednice čije rješavanje se ne nalazi isključivo u domeni tijela formalne socijalne kontrole, nego zahtijeva suradnju tijela civilnih organizacija, javnih institucija i politika.

Ključne riječi: *policija u zajednici, evaluacija, Romi, Hrvatska, Slovenija*

10. SUMMARY

Nikolina Nemeč and Barbara Prprović

Evaluation of Community Policing among Roma: A Comparison of Croatia and Slovenia

Starting from the basic theoretical explanations of community policing, the status of national minorities in heterogeneous communities and needs of comparative research the work was created with the aim of analyzing the quality of policing in multi-ethnic communities that are populated with the Roma population in Croatia and Slovenia. The study was conducted on a sample of 212 residents in the County of Medimurje and it involved residents of two Roma settlements (Piškorovec and Parag) while the control group consisted of people of Croatian nationality who live near these settlements. Research in Slovenia was conducted on a sample of 334 respondents of the majority population and the Roma population from Lendava. Data required for the survey was collected on the basis of the questionnaire for the evaluation of the model of community policing called „The Community Policing Evaluation Survey“ by Adam J. McKee (2001). The data were analyzed in a software package IBM SPSS Statistics 22. We calculated the basic statistical parameters and then set out indicators of reliability of the questionnaire (Cronbach alfa = 0,822). The differences in the perception of the quality of community policing were calculated with univariate analysis of variance (ANOVA) and post hoc test Dunnett's T3. Limitations of this study are identified in a small sample of respondents and conducting evaluations on a specific area. Significant differences were affirmed between the observed group of respondents in the perception of the quality of contact between the police and the local population, the perception of crime and disorder and the perception of community cohesion. However, no statistically significant difference between the observed four groups of respondents were identified in the set of scales that describe the fear of victimization. The results show high-level quality of the relationship between local police and the Roma population in Croatia, but we can recognize opportunities and possibilities to improve policing in the community relative to the majority population. Some of the results obtained here indicate particular problems within the Roma community whose resolution is in the domain of the body of the formal social control and requires co-operation of civil organizations, public institutions and policies.

Key words: *community policing, evaluation, Roma, Croatia, Slovenia*

KVALITETA KONTAKATA POLICIJE I GRAĐANA

Tablica G1. Prema Vašem mišljenju, u naselju u kojem stanujete, koliko dobro policija pomaže žrtvama kaznenih djela?

	5-jako dobro	4	3	2	1 - jako loše	UKUPNO
Romi u Hrvatskoj	28 54,9%	8 15,7%	4 7,8%	5 9,8%	6 11,85%	51 100%
Većinsko stanovništvo u Hrvatskoj	13 8,1%	33 20,5%	61 37,9%	40 24,8%	14 8,7%	161 100%
Romi u Sloveniji	9 18%	12 24%	14 28%	10 20%	5 10%	50 100%
Većinsko stanovništvo u Sloveniji	18 6,4%	70 24,7%	113 39,9%	63 22,3%	19 6,7%	283 100%

Tablica G2. Prema Vašoj ocjeni, koliko su policijski službenici uljudni prema ljudima u odnosu na koje postupaju?

	5-jako uljudni	4	3	2	1-jako neuljudni	UKUPNO
Romi u Hrvatskoj	18 35,3%	14 27,5%	8 15,7%	8 15,7%	3 5,9%	51 100%
Većinsko stanovništvo u Hrvatskoj	10 6,2%	59 36,6%	73 45,3%	15 9,3%	4 2,5%	161 100%
Romi u Sloveniji	4 7,8%	9 17,6%	23 45,1%	9 17,6%	6 11,8%	51 100%
Većinsko stanovništvo u Sloveniji	23 8,1%	72 25,4%	106 37,5%	63 22,3%	19 6,7%	283 100%

Tablica G3. Koliko su policijski službenici korisni ljudima u naselju u kojem stanujete?

	5-jako su korisni	4	3	2	1-uopće nisu korisni	UKUPNO
Romi u Hrvatskoj	28	11	7	1	4	51
	54,9%	21,6%	19,7%	2,0%	7,8%	100%
Većinsko stanovništvo u Hrvatskoj	13	35	64	35	14	161
	8,1%	21,7%	39,8%	21,7%	8,7%	100%
Romi u Sloveniji	6	14	13	11	5	49
	12,2%	28,6%	26,5%	22,4%	10,2%	100%
Većinsko stanovništvo u Sloveniji	15	66	123	60	16	280
	5,4%	23,6%	43,9%	21,4%	5,7%	100%

Tablica G4. Koliko su policijski službenici u naselju u kojem stanujete nepristrani u odnosu prema pojedinim ljudima?

	5- jako su nepristrani	4	3	2	1-jako su pristrani	UKUPNO
Romi u Hrvatskoj	19	8	13	8	3	51
	37,3%	15,7%	25,5%	15,7%	5,9%	100%
Većinsko stanovništvo u Hrvatskoj	9	37	78	33	4	161
	5,6%	23%	48,4%	20,5%	2,5%	100%
Romi u Sloveniji	3	12	20	8	6	49
	6,1%	24,5%	40,8%	16,3%	12,2%	100%
Većinsko stanovništvo u Sloveniji	23	82	103	56	18	282
	8,2%	29,1%	36,5%	19,9%	6,4%	100%

Tablica G5. Koliko su policijski službenici uspješni u održavanju reda i mira na ulicama i ostalim javnim mjestima u naselju u kojem stanujete?

	5- jako su uspješni	4	3	2	1-jako su neuspješni	UKUPNO
Romi u Hrvatskoj	28	9	2	7	5	51
	54,9%	17,6%	3,9%	13,7%	9,8%	100%
Većinsko stanovništvo u Hrvatskoj	16	48	54	33	10	161
	9,9%	29,8%	33,5%	20,5%	6,2%	100%
Romi u Sloveniji	12	7	17	8	6	50
	24%	14%	34%	16%	12%	100%
Većinsko stanovništvo u Sloveniji	19	61	113	69	22	284
	6,7%	21,5%	39,8%	24,3%	7,7%	100%

PERCEPCIJA KRIMINALA I NEREDA

Tablica G6. Koliko je vandalizam velik problem u naselju u kojem stanujete?

	1-jako velik	2	3	4	5-uopće nije problem	UKUPNO
Romi u Hrvatskoj	23	6	4	8	10	51
	45,1%	11,8%	7,8%	15,7%	19,6%	100%
Većinsko stanovništvo u Hrvatskoj	29	27	39	49	17	161
	18%	16,8%	24,2%	30,4%	10,6%	100%
Romi u Sloveniji	2	6	17	17	7	49
	4,1%	12,2%	34,7%	34,7%	14,3%	100%
Većinsko stanovništvo u Sloveniji	29	50	111	71	23	284
	10,2%	17,6%	39,1%	25%	8,1%	100%

Tablica G7. Koliko je pijančevanje na javnim mjestima velik problem u naselju u kojem stanujete?

	1-jako velik	2	3	4	5-uopće nije problem	UKUPNO
Romi u Hrvatskoj	26	4	7	9	5	51
	51%	7,8%	13,7%	17,6%	9,8%	100%
Većinsko stanovništvo u Hrvatskoj	22	35	40	50	14	161
	13,7%	21,7%	24,8%	31,1%	8,7%	100%
Romi u Sloveniji	6	3	18	11	11	49
	11,8%	6,1%	36,7%	22,4%	22,4%	100%
Većinsko stanovništvo u Sloveniji	31	70	84	72	26	283
	11%	24,7%	29,7%	25,4%	9,2%	100%

Tablica G8. Koliko su fizički napadi na ljude od strane neznanaca velik problem u naselju u kojem stanujete?

	1-jako velik	2	3	4	5-uopće nije problem	UKUPNO
Romi u Hrvatskoj	19	6	11	5	10	51
	37,3%	11,8%	21,6%	9,8%	19,6%	100%
Većinsko stanovništvo u Hrvatskoj	8	22	29	58	44	161
	5%	13,7%	18%	36%	27,3%	100%
Romi u Sloveniji	4	7	9	17	14	51
	7,8%	13,7%	17,6%	33,3%	27,5%	100%
Većinsko stanovništvo u Sloveniji	12	25	70	124	52	283
	4,2%	8,8%	24,7%	43,8%	18,4%	100%

Tablica G9. Koliko su razbojništva ili krađe novca, torbi i novčanika velik problem u naselju u kojem stanujete?

	1-jako velik	2	3	4	5-uopće nije problem	UKUPNO
Romi u Hrvatskoj	21	6	5	10	9	51
	41,2%	11,8%	9,8%	19,6%	17,6%	100%
Većinsko stanovništvo u Hrvatskoj	31	33	44	43	10	161
	19,3%	20,5%	27,3%	26,7%	6,2%	100%
Romi u Sloveniji	0	3	10	15	23	51
	0%	5,9%	19,6%	29,4%	45,1%	100%
Većinsko stanovništvo u Sloveniji	23	30	85	98	45	281
	8,2%	10,7%	30,2%	34,9%	16%	100%

Tablica G10. Koliko je ostavljanje smeća na javnim mjestima velik problem u naselju u kojem stanujete?

	1-jako velik	2	3	4	5-uopće nije problem	UKUPNO
Romi u Hrvatskoj	35	2	4	8	2	51
	68,6%	3,9%	7,8%	15,7%	3,9%	100%
Većinsko stanovništvo u Hrvatskoj	27	37	41	40	16	161
	16,8%	23%	25,5%	24,8%	9,9%	100%
Romi u Sloveniji	6	5	22	8	10	51
	11,8%	9,8%	43,1%	15,7%	19,6%	100%
Većinsko stanovništvo u Sloveniji	37	80	92	48	25	282
	13,1%	28,4%	32,6%	17,0%	8,9%	100%

STRAH OD VIKTIMIZACIJE:

Tablica G11. Koliko često brinete da će Vas netko pokušati opljačkati ili ukrasti nešto dok ste vani u naselju u kojem stanujete?

	1- uvijek	2	3	4	5-nikad	UKUPNO
Romi u Hrvatskoj	18	8	1	4	20	51
	35,3%	15,7%	2%	7,8%	39,2%	100%
Većinsko stanovništvo u Hrvatskoj	18	24	38	54	27	161
	11,2%	14,9%	23,6%	33,5%	16,8%	100%
Romi u Sloveniji	4	4	12	14	15	49
	8,2%	8,2%	24,5%	28,6%	30,6%	100%
Većinsko stanovništvo u Sloveniji	22	26	73	101	62	284
	7,7%	9,2%	25,7%	35,6%	21,8%	100%

Tablica G12. Koliko često brinete da će Vam netko pokušati provaliti u kuću kad je netko kod kuće?

	1- uvijek	2	3	4	5-nikad	UKUPNO
Romi u Hrvatskoj	10	5	2	11	23	51
	19,6%	9,8%	3,9%	21,6%	45,1%	100%
Većinsko stanovništvo u Hrvatskoj	13	14	48	54	32	161
	8,1%	8,7%	29,8%	33,5%	19,9%	100%
Romi u Sloveniji	5	6	10	14	14	49
	10,2%	12,2%	20,4%	28,6%	28,6%	100%
Većinsko stanovništvo u Sloveniji	13	26	69	104	71	283
	4,6%	9,2%	24,4%	36,7%	25,1%	100%

Tablica G13. Koliko često brinete oko toga da će Vas netko napasti ili pretući u naselju u kojem stanujete?

	1- uvijek	2	3	4	5-nikad	UKUPNO
Romi u Hrvatskoj	10	4	6	13	18	51
	19,6%	7,8%	11,8%	25,5%	35,3%	100%
Većinsko stanovništvo u Hrvatskoj	8	7	31	67	48	161
	5%	4,3%	19,3%	41,6%	29,8%	100%
Romi u Sloveniji	6	4	15	17	6	48
	12,5%	8,3%	31,3%	35,4%	12,5%	100%
Većinsko stanovništvo u Sloveniji	12	18	50	122	81	283
	4,2%	6,4%	17,7%	43,1%	28,6%	100%

Tablica G14. Koliko često brinete da će Vam netko pokušati ukrasti ili oštetiti auto u naselju u kojem stanujete?

	1- uvijek	2	3	4	5-nikad	UKUPNO
Romi u Hrvatskoj	15	3	5	9	19	51
	29,4%	5,9%	9,8%	17,6%	37,3%	100%
Većinsko stanovništvo u Hrvatskoj	14	18	30	59	40	161
	8,7%	11,2%	18,6%	36,6%	24,8%	100%
Romi u Sloveniji	11	6	13	11	9	50
	22%	12%	26%	22%	18%	100%
Većinsko stanovništvo u Sloveniji	20	52	80	91	41	284
	7%	18,3%	28,2%	32%	14,4%	100%

Tablica G15. Koliko često brinete da će Vam netko provaliti u dom dok nikoga nema kod kuće?

	1- uvijek	2	3	4	5-nikad	UKUPNO
Romi u Hrvatskoj	24	2	5	10	10	51
	47,1%	3,9%	9,8%	19,6%	19,6%	100%
Većinsko stanovništvo u Hrvatskoj	35	28	36	48	14	161
	21,7%	17,4%	22,4%	29,8%	8,7%	100%
Romi u Sloveniji	2	8	13	16	11	50
	4%	16%	26%	32%	22%	100%
Većinsko stanovništvo u Sloveniji	30	44	78	94	38	284
	10,6%	15,5%	27,5%	33,1%	13,4%	100%

KOHEZIJA ZAJEDNICE:

Tablica G16. U slučaju da se razbolim, mogu računati na pomoć susjeda oko nabave namirnica, lijekova, itd.

	1-uopće se ne slažem	2	3	4	5-sasvim se slažem	UKUPNO
Romi u Hrvatskoj	18	3	1	5	24	51
	35,3%	5,9%	2%	9,8%	47,1%	100%
Većinsko stanovništvo u Hrvatskoj	18	12	27	42	62	161
	11,2%	7,5%	16,8%	26,1%	38,5%	100%
Romi u Sloveniji	11	6	13	13	8	51
	21,6%	11,8%	25,5%	25,5%	15,7%	100%
Većinsko stanovništvo u Sloveniji	25	31	63	73	89	281
	8,9%	11%	22,4%	26%	31,7%	100%

Tablica G17. Kada nisam kod kuće, mogu računati na pomoć susjeda oko čuvanja kuće.

	1-uopće se ne slažem	2	3	4	5-sasvim se slažem	UKUPNO
Romi u Hrvatskoj	10	8	6	4	23	51
	19,6%	15,7%	11,8%	7,8%	45,1%	100%
Većinsko stanovništvo u Hrvatskoj	13	16	27	39	66	161
	8,1%	9,9%	16,8%	24,2%	41%	100%
Romi u Sloveniji	11	6	17	11	5	50
	22%	12%	34%	22%	10%	100%
Većinsko stanovništvo u Sloveniji	19	33	57	74	101	284
	6,7%	11,6%	20,1%	26,1%	35,6%	100%

Tablica G18. Kada bi mi hitno trebalo 200 kuna, moji susjedi bi mi posudili taj novac.

	1-uopće se ne slažem	2	3	4	5-sasvim se slažem	UKUPNO
Romi u Hrvatskoj	12	7	3	5	24	51
	23,5%	13,7%	5,9%	9,8%	47,1%	100%
Većinsko stanovništvo u Hrvatskoj	17	16	25	39	64	161
	10,6%	9,9%	15,5%	24,2%	39,8%	100%
Romi u Sloveniji	10	8	13	9	11	51
	19,6%	15,7%	25,5%	17,6%	21,6%	100%
Većinsko stanovništvo u Sloveniji	30	28	48	66	111	283
	10,6%	9,9%	17%	23,3%	39,2%	100%

Tablica G19. Stanovnici naselja u kojem stanujem se prema potrebi okupe i rješavaju zajedničke probleme.

	1-uopće se ne slažem	2	3	4	5-sasvim se slažem	UKUPNO
Romi u Hrvatskoj	16	5	6	7	17	51
	31,4%	9,8%	11,8%	13,7%	33,3%	100%
Većinsko stanovništvo u Hrvatskoj	32	36	47	33	13	161
	19,9%	22,4%	29,2%	20,5%	8,1%	100%
Romi u Sloveniji	5	10	13	14	7	49
	10,2%	20,4%	26,5%	28,6%	14,3%	100%
Većinsko stanovništvo u Sloveniji	23	45	81	85	47	281
	8,2%	16%	28,8%	30,2%	16,7%	100%

Tablica G20. U naselju u kojem stanujem dovoljno dobro poznajem više ljudi kojima se mogu obratiti za pomoć.

	1-uopće se ne slažem	2	3	4	5-sasvim se slažem	UKUPNO
Romi u Hrvatskoj	5	10	3	6	27	51
	9,8%	19,6%	5,9%	11,8%	52,9%	100%
Većinsko stanovništvo u Hrvatskoj	13	17	29	58	44	161
	8,1%	10,6%	18%	16%	27,3%	100%
Romi u Sloveniji	9	7	20	7	8	51
	17,6%	13,7%	39,2%	13,7%	15,7%	100%
Većinsko stanovništvo u Sloveniji	17	31	61	84	89	282
	6%	11%	21,6%	29,8%	31,6%	100%

ŽIVOTOPIS AUTORA

Ime i prezime: **Nikolina Nemec**

Datum rođenja: 5. siječnja 1993.

Varaždinska županija

Obrazovanje:

1999-2007: osnovnoškolsko obrazovanje (OŠ Veliki Bukovec)

2007-2011: srednjoškolsko obrazovanje, Prva gimnazija Varaždin, jezični smjer

2011-2014: preddiplomski studij sociologije, Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu

2012. – Dobitnica nagrade Rotary kluba za izvrsnost

Od 2014: diplomski studij sociologije, znanstveni i nastavnički smjer, Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu

2013./2014. – Sudjelovanje na sveučilišnom projektu: „*Utjecaj modela policije u zajednici, socijalnog kapitala i trendova kriminala na koruptivna i ostala kažnjiva ponašanja policije u post-tranzicijskim urbanim uvjetima: analiza na primjeru Grada Zagreba*“

2014./2015. - Demonstratorica na kolegiju *Socijalna patologija*

2014./2015. – Članstvo u Udruzi sudaca za mladež, obiteljskih sudaca i drugih stručnjaka za mladež

2014./2015. – Sudjelovanje na IV. Međunarodnoj znanstveno-stručnoj konferenciji: „Istraživački dani Visoke policijske škole u Zagrebu“ kao koautor rada „*Stavovi policijskih službenika i privatnih zaštitara kao čimbenik suradnje na poslovima urbane sigurnosti*“

2014./2015. – Dobitnica stipendije Sveučilišta u Zagrebu

Ime i prezime: **Barbara Prprović**

Datum rođenja: 24. rujna 1992.

Međimurska županija

Obrazovanje:

1999-2007: osnovnoškolsko obrazovanje (Prva osnovna škola Čakovec)

2007-2011: srednjoškolsko obrazovanje, Gimnazija Čakovec, opći smjer

2011-2014: preddiplomski studij sociologije, Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu

Od 2014: diplomski studij sociologije, znanstveni i nastavnički smjer, Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu

2013./2014. – Sudjelovanje na sveučilišnom projektu: „*Utjecaj modela policije u zajednici, socijalnog kapitala i trendova kriminala na koruptivna i ostala kažnjiva ponašanja policije u post-tranzicijskim urbanim uvjetima: analiza na primjeru Grada Zagreba*“

2014./2015. - Demonstratorica na kolegijima *Socijalna patologija* i *Opća pedagogija*

2014./2015. – Članstvo u Udruzi sudaca za mladež, obiteljskih sudaca i drugih stručnjaka za mladež

2014./2015. – Sudjelovanje na IV. Međunarodnoj znanstveno-stručnoj konferenciji: „Istraživački dani Visoke policijske škole u Zagrebu“ kao koautor rada „*Stavovi policijskih službenika i privatnih zaštitara kao čimbenik suradnje na poslovima urbane sigurnosti*“

2014./2015. – Dobitnica nagrade Voditelja Hrvatskih studija za najboljeg studenta

2014./2015. – Dobitnica stipendije Sveučilišta u Zagrebu